

STOP PRAKTYKOM DYSKRYMINACYJNYM!

BADANIA DLA MIASTA POZNANIA

„Badanie problemów i potrzeb
wybranych grup społecznych
doświadczających i narażonych
na dyskryminację”

SPIS TREŚCI

Część pierwsza – Raport z badań	3
1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE BADANIA	4
2. METODOLOGIA BADANIA, TYPY RESPONDENTÓW, PRÓBA BADAWCZA	5
3. PROBLEMY BADAWCZE	7
4. REALIZACJA BADANIA	9
5. NAJWAŻNIEJSZE OBSERWACJE I WNIOSKI	10
6. NAJWAŻNIEJSZE OBSERWACJE – BADANIA JAKOŚCIOWE	16
7. WYNIKI BADAŃ	36
 Część druga – Desk research	 78
1. PRZEDSIĘWZIĘCIA I INICJATYWY W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA DYSKRYMINACJI ORAZ PROMOWANIA RÓWNEGO TRAKTOWANIA – PRZYKŁADY WYBRANYCH MIAST POLSKICH	79
2. PRZEGLĄD ZAPISÓW I REGULACJI PRAWNYCH ZOBOWIĄZUJĄCYCH DO RÓWNEGO TRAKTOWANIA	109

CZEŚĆ PIERWSZA

Raport z badań

ZAŁOŻENIA OGÓLNE BADANIA

Badanie o charakterze eksploracyjnym

Badanie o charakterze opisowym

Uwagę skupiono na opisie sytuacji, mniej na dociekaniu jej (społecznych, ekonomicznych, kulturowych itd.) przyczyn

Zapisy i regulacje prawne
zobowiązujące do równego traktowania;
identyfikacja dobrych praktyk
proróżnościowych
w wybranych miastach Polski

Badania jakościowe miały na celu
poznanie zjawisk i ich przyczyn,
a także wyjaśnić je

Badanie ilościowe miało na celu
skwantyfikować zjawiska rozpoznane
w toku badań jakościowych

TYPY RESPONDENTÓW, PRÓBY BADAWCZE

Typ respondenta	IDI	FGI (6 osób)	CAWI
• dzieci i nastolatki	3		
• kobiety z doświadczeniem dyskryminacji i przemocy ze względu na płeć oraz mężczyźni z doświadczeniem dyskryminacji i przemocy ze względu na płeć	4		
• osoby LGBT+		1	100
• osoby o innym pochodzeniu etnicznym niż polskie oraz migranci/ migrantki (w tym specjalista ds. Romów)	3	1	101
• osoby z doświadczeniem ubóstwa	3		
• osoby z niepełnosprawnościami		1	101
• osoby zaangażowanych w życie religijne/kościół, różnowyznaniowa z uwzględnieniem osób bezwyznaniowych (różnopłciowych)		1	
• przedstawiciele/ki organizacji pozarządowych działających na rzecz osób doświadczających i narażonych na dyskryminację*		1	
• seniorzy i seniorki (65+)*		1	101
OGÓŁEM	13	6	403

* Na prośbę respondentów FGI zamieniono na dwie triady.

LISTA PROBLEMÓW BADAWCZYCH (1)

Problem badawczy	Szczegóły, aspekty
Ogólna sytuacja życiowa uczestniczki/ uczestnika badania	a. potencjalny powód dyskryminacji b. sytuacja rodzinna c. sytuacja zawodowa d. własna ocena sytuacji materialnej e. ogólne zadowolenie z życia, ocena własnego dobrostanu f. płeć g. wiek
Doświadczane przejawy dyskryminacji, praktyki dyskryminacyjne	a. w jakich okolicznościach badani doświadczają dyskryminacji? b. kto (jakie osoby, instytucje) sięga najczęściej po praktyki dyskryminacyjne? c. na czym KONKRETNIE polega dyskryminowanie? d. gdzie to się dzieje, w jakich miejscach, okolicznościach? e. jak często? f. czy praktyki dyskryminacyjne są jakoś uzasadniane, tłumaczone? Jeśli tak – w jaki sposób? g. czy/ jak reagują na praktyki dyskryminacyjne ich świadkowie/ obserwatorzy? h. czy można mówić o jakichś dodatkowych warunkach, które sprzyjają praktykom dyskryminacyjnym? Jeśli tak, jakie to warunki?
Najważniejsze konsekwencje praktyk dyskryminacyjnych	a. jakie najważniejsze „sytuacyjne” konsekwencje praktyk dyskryminacyjnych? b. jakie najważniejsze trwałe i systemowe konsekwencje praktyk dyskryminacyjnych?

LISTA PROBLEMÓW BADAWCZYCH (2)

Problem badawczy	Szczegóły, aspekty
Grupy porównawczego odniesienia	a. Jakie inne grupy, do których NIE NALEŻĄ badani znajdują się – mimo wszystko w podobnej jak oni sytuacji? b. Dlaczego? c. Sytuacja jakich osób narażonych na dyskryminację jest gorsza? d. Czy są takie rodzaje dyskryminacji, które są – zdaniem badanych – stosunkowo mało dotkliwe? Jeśli tak, jakie?
Sposoby radzenia sobie z praktykami dyskryminacyjnymi	a. jakie badani podejmują działania/ wysiłki, których celem jest b. jakie są koszty (psychiczne, finansowe, organizacyjne itd.) tych wysiłków? c. kto jest w tych wysiłkach najważniejszym sojusznikiem dla badanych? d. jakie są skutki tych wysiłków, jaka jest ich skuteczność?
Oczekiwane formy pomocy/ wsparcia	a. jakie najważniejsze potrzeby osób doświadczających dyskryminacji? b. jakie KONKRETNIE wsparcie/ pomoc są oczekiwane? c. kto powinien go udzielać? Kto jest adresatem poszczególnych próśb/ roszczeń? d. z jakich konkretnie form pomocy/ wsparcia, które ma zimniejszych dyskryminację i jej skutki badani korzystają? e. jak oceniane są działania antydyskryminacyjne podejmowane przez państwo – samorząd miasta Poznania – organizacje pozarządowe?
Przyszłość	a. jakie są przewidywania badanych odnośnie ich sytuacji w przyszłości? Czy tendencje dyskryminacyjne będą się nasilać czy będą słabnąć? b. od czego to zależy? c. czy badani obawiają się, że do starych powodów ich nierównego traktowania dojdą nowe? Jeśli tak – jakie?

REALIZACJA BADANIA

- Badania jakościowe, realizowane w oparciu o scenariusze wywiadu, prowadzone były w listopadzie br.
- Grupy fokusowe oraz część indywidualnych wywiadów pogłębionych prowadzonych była on-line przy użyciu oprogramowania MS Teams.
- Zasadnicza część wywiadów pogłębionych oraz wszystkie triady realizowane były drogą telefoniczną, triady – w trybie telefonicznego połączenia konferencyjnego. Tu zaważyła przede wszystkim kwestia bariery technologicznej w przypadku seniorów (skłonni obsługiwać komputer bez osobistej/ bezpośredniej pomocy)*.
- W oparciu o rezultaty badań jakościowych opracowano kwestionariusz ankiety internetowej, zgodnie z założeniami skierowany do czterech grup respondentów (mieszkańców Poznania): (1) seniorów, (2) osób LGBTQ+, (3) osób z niepełnosprawnościami, (4) obcokrajowców.
- Ankieta została przygotowana w trzech wersjach językowych: polskiej, angielskiej i rosyjskiej.
- Ankieta została opracowana na platformie Webankieta.pl. Realizacja badań rozpoczęła się w 7 grudnia i trwała 2 tygodnie.
- Do dystrybucji ankiet wykorzystano przede wszystkim media społecznościowe (w tym grupy facebookowe) oraz stowarzyszenia i organizacje działające na rzecz czterech badanych grup społecznych. Wykorzystano również bazy danych ogólnopolskiego panelu internetowego Ariadna.

* Transkrypcje ze zrealizowanych badań jakościowych zamieszczono w osobnym dokumencie (doc.).

Najważniejsze obserwacje

1. Poczucie nierównego, dyskryminującego traktowania okazuje się być zdecydowanie częściej udziałem osób LGBTQ+ i obcokrajowców, relatywnie rzadziej – udziałem osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Niewykluczone, że dwie ostatnie grupy dokonują czegoś w rodzaju „naturalizacji” praktyk dyskryminacyjnych, uznając, że są one nieodłącznym, nieusuwalnym elementem nastawienia do osób obarczonych określonymi niepełnosprawnościami oraz do osób starszych. Jeśli by tak było, oznaczałoby to, iż mamy do czynienia nie tylko ze stygmatyzacją, ale też z faktycznym pogodzeniem się stygmatyzowanych z tą sytuacją.
2. Fakt, że osoby LGBTQ+ i obcokrajowcy relatywnie częściej czują się dyskryminowane i naznaczone nierównym traktowaniem ma bez wątpienia swoje twarde i obiektywne przyczyny. Równocześnie jednak, wydaje się, że obie wspomniane grupy mówią głośno o dotykających je praktykach dyskryminacyjnych również dlatego, iż są zorganizowane relatywnie lepiej, niż inne zbiorowości narażone na dyskryminację.
3. Najbardziej narażone na nierówne traktowanie są dziś osoby ze społeczności LGBTQ+. Co ważne, jest to opinia w s z y s t k i c h grup objętych przeprowadzonym badaniem.

4. W opiniach badanych zarówno wyznanie jak i poglądy polityczne są dziś stosunkowo rzadko powodem dyskryminacji; innymi słowy mówiąc, dyskryminacja ze względu na wyznawaną religię względnie ze względu na przekonania polityczne jest zjawiskiem dość marginalnym. Nie znaczy to, iż nie mamy dziś w Polsce do czynienia z silną polaryzacją na tle religijnym i politycznym. Z wielu innych badań wynika, że jest ona faktem. Na szczęście jednak, owe głębokie różnice światopoglądowe nie przekładają się w sposób wyraźny na praktyki dyskryminacyjne. Tak przynajmniej wynika z przeprowadzonego badania.
5. Dominującym przejawem dyskryminacji okazuje się być a g r e s j a s ł o w n a (jako najczęstszą postać dyskryminacji wskazuje ją aż 63% badanych). Z jednej strony – to dobrze, że wśród dominujących praktyk dyskryminacyjnych nie znalazła się agresja fizyczna. Z drugiej strony, to dość słabe pocieszenie, ponieważ i tak występuje ona dość często (13% wskazań). Ponadto dwie grupy: osoby ze społeczności LGBTQ+ i obcokrajowcy są narażeni na akty fizycznej przemocy zdecydowanie częściej, niż pozostali respondenci. Wreszcie – z badań dotyczących zjawiska przemocy wynika, że bardzo często agresja i przemoc werbalna i symboliczna toruje drogę agresji i przemocy fizycznej, stanowi jej zapowiedź.

6. Należy odnotować i przyjąć z największym niepokojem, że aż 45% respondentów uznało, iż najczęstszym przejawem nierównego traktowania są dzisiaj w Polsce **wyśmiewające i lekceważące wypowiedzi osób publicznych**. Trudno jednoznacznie stwierdzić, jaka część owych „wyśmiewających i lekceważących wypowiedzi osób publicznych” podpada pod mowę nienawiści. Tak czy inaczej, skażenie sfery publicznej przez retorykę przemocową i dyskryminacyjną jest dostrzegane.
7. Warto odnotować, że w grupie seniorów aż 47% badanych uznało, że najczęstszą dotykającą ich praktyką dyskryminacyjną jest „nieliczenie się ze zdaniem osoby dyskryminowanej”. To bardzo smutny wskaźnik **uprzedmiotawiania osób starszych**, odbierania im statusu pełnoprawnych członków społeczeństwa.
8. Z przeprowadzonego badania wynika, że doświadczanie poszczególnych przejawów nierównego traktowania nie jest czymś incydentalnym. Większość badanych doznała nierównego, dyskryminującego traktowania w ostatnim kwartale.

9. Sposoby radzenia sobie z praktykami dyskryminacyjnymi układają się w dość charakterystyczną triadę, na którą składają się (1) „nie przejmowanie się”, (2) „próby podejmowania rozmowy” i (3) „strategia nie wyróżniania się”, wtapiania się w tłum. De facto mamy więc – w tym trzecim przypadku – do czynienia z dobrowolnym konformizmem poziomym, ze strategią swoistej mimikry. Kłopot w tym, że jej społeczno-kulturowe konsekwencje są fatalne. Owa strategii nie wyróżniania się chcąc nie chcąc oznacza (samo)ograniczanie się pluralizmu, różnorodności. Tym warunki dla innowacyjności, kreatywności ulegają pogorszeniu.
10. Można mówić o indywidualnych i społecznych kosztach praktyk dyskryminacyjnych. Wśród indywidualnych znajdują się takie jak stres, lęk, frustrujące poczucie bezradności. Są też jednak nie mniej istotne i nie mniej niepokojące koszty społeczne: przede wszystkim: niski poziom zaufania (więc i kapitału społecznego).
11. Osoby doświadczające dyskryminacji mogą liczyć przede wszystkim na grono swoich przyjaciół i na rodzinę; instytucje mające wspierać standardy równościowe i przeciwdziałać dyskryminacji pozostają daleko w tyle. Warto dodać, że w przypadku osób z niepełnosprawnościami najważniejszą strukturą wspierającą jest rodzina, w przypadku zaś osób LGBTQ+ – przyjaciele. Prawdopodobnie pokazuje to – choć w sposób pośredni – że poziom akceptacji wyborów dokonywanych przez osoby LGBTQ+ przez grono ich najbliższych jest cały czas dość niski.

12. Pozytywnie uprzywilejowani to według badanych przede wszystkim rządzący, klasa polityczna, dalej zaś: osoby zamożne, biali heteroseksualni mężczyźni oraz katolicy.
13. Wśród oczekiwanych działań, które miałyby prowadzić do ograniczenia praktyk dyskryminacyjnych najczęściej wymieniano działania edukacyjne, pomoc prawną i pomoc psychologiczną.

Co dalej? Powstrzymaliśmy się w niniejszym raporcie przed bardziej szczegółowymi i „detalicznymi” wnioskami. Nie formułujemy tu również w zasadzie żadnych rekomendacji – poza tymi samonarzucającymi się. Sądzymy, że oba te zadania powinny zostać wypracowane przez Zespół Ekspertów przy udziale Public Profits.

Najważniejsze obserwacje – badania jakościowe

1. Dzieci, szczególnie w okresie uczęszczania do szkoły podstawowej spotykają się przede wszystkim z dyskryminacją ze względu na wygląd np. kolor włosów, ale także ze względu na stan majątkowy – ubióstwo i wykluczenie (niemarkowa lub zużyta odzież, brak możliwości pochwalenia się modnymi technogadżetami). Tu mniej tolerowane są też osoby pilne, skupiające się na nauce („kujony”).
2. Wśród młodzieży ze szkół ponadpodstawowych do powodów dyskryminowania dochodzi też kwestia nieheteronormatywnej tożsamości płciowej. Duże znacznie ciągle ma zamożność.
3. Tolerancja na inność wzrasta z wiekiem – w szkole ponadpodstawowej jest nieco wyższa, młodzież zaczyna ją rozumieć i wspierać inność uznając ją za wartość.
4. Za najbardziej dyskryminowane obecnie uznawane są osoby LGBTQ+, ale także obcokrajowcy – w tym szczególnie osoby o innym kolorze skóry. Dostrzegany jest też problem wykluczenia osób z niepełnosprawnościami.
5. Poznańska młodzież w wieku ponadpodstawowym dostrzega obecną sytuację kobiet i osób LGBTQ+ – wspiera je poprzez udział w demonstracjach związanych z zaostreniem prawa aborcyjnego i marszach równości.
6. Faworyzowani są młodzi zamożni, popularni w mediach społecznościowych, otwarci – liczba lajków i followersów wyznacza poziom atrakcyjności osoby.
7. Uczniowie wiedzą i doceniają możliwość uzyskania wsparcia ze strony przyjaciół, rodziny, ale też nauczycieli i od psychologów szkolnych. Rola tych ostatnich ma lub może mieć duże znaczenie w przypadku młodzieży w wieku ponadpodstawowym.

DZIECI, MŁODZIEŻ – na podstawie badań jakościowych

Np. moja koleżanka, której orientacji nie znam, ale chyba jest homoseksualna (nie wiem, nie wnikam), to musiała nosić gaz pieprzowy przy sobie, bo się bała o siebie.
[IDI1, nastolatki]

Zazwyczaj są wyśmiewane te osoby, które np. pilnie się uczą. (...) I takie osoby, które są trochę biedniejsze od tamtych osób.
[IDI2, nastolatki]

Myślę, że w moim środowisku przynajmniej ludzi młodych jest to teraz bardzo akceptowalne, tzn. wszyscy wyróżniają się dużą tolerancją, są bardzo otwarci i starają się pomóc takiej osobie, jeśli widzą, że coś jest nie tak. [IDI3, nastolatki]

Są takie grupy, np. jak są takie osoby na Instagramie albo na innych serwisach i mają więcej polubień. I jak mają więcej polubień, to od razu inne osoby chcą z nimi być, bo po prostu są lepsi, znają więcej osób i są popularniejsi.
[IDI2, nastolatki]

(...) nauczyciele propagują bardzo równouprawnienie i myślę, że to ma też bardzo duży wpływ na rodziców, nauczycieli, autorytety. Też środowisko, w jakim przebywamy, a więc to, że chodzę do dobrego, uważanego za jedno z lepszych liceów, ma jakiś wpływ. Bo u mnie rzadko jest spotykane takie nierówne traktowanie.
[IDI3, nastolatki]

(...) na pewno wsparcie jest potrzebne, od takich podstawowych rzeczy, typu psycholog szkolny, który mimo że się wydaje taką podstawą i często może być takim, że „no, psycholog szkolny to tam nic nie pomoże”. Ale myślę, że takie kompetentne osoby, które w szkole mogą pomóc, to jest coś bardzo ważnego. Tak samo wsparcie nauczycieli – jest kluczowe, myślę.
[IDI3, nastolatki]

1. Większa część uczestników FGI nie manifestuje swojej tożsamości płciowej – nie chce prowokować.
2. Badani bez trudu przywoływali przykłady nierównego traktowania, dyskryminacji, a nawet przejawów agresji słownej i fizycznej stosowanej wobec nich i ich nieheteronormatywnych znajomych.
3. Młode osoby LGBTQ+ chętniej niż 30, 40+ lat manifestują swoją tożsamość płciową. W oczach tych starszych, młodzi są odważniejsi, to spotyka się z ich podziwem. W ich ocenie to dzięki młodym nieheteronormatywnym ma szansę dokonać się zmiana społeczna w postaci większej tolerancji dla tej grupy społecznej i zmian legislacyjnych.
4. Osobom LGBTQ+ często towarzyszy lęk. Ten z kolei powoduje, że społeczności te zamykają się na innych i żyją we własnym (bezpiecznym) środowisku.
5. Wielokrotnie podnoszonym problemem jest brak równoprawnej legislacji dla związków nieheteronormatywnych, w tym również konieczność wzmocnienia reguł prawnych przestępstw motywowanych np. uprzedzeniami do innych ludzi czy faszyzmem (ściganie przestępstw mowy nienawiści).
6. Pomimo doświadczania dyskryminacji, Poznań jest przyjaznym miastem dla osób LGBTQ+, nawet w porównaniu do Warszawy.

OSOBY LGBTQ+ – na podstawie badań jakościowych

*W sierpniu wywiesiłem flagę, która powisała dwa dni dlatego, że odebrałem telefon od właścicielki, że jednak właściciele kamienicy proszą, żeby nie było żadnych symboli na zewnątrz kamienicy, że to jest kamienica dla wszystkich.
[FGI, LGBTQ+]*

*Ale też chciałem zwrócić uwagę na to, że transseksualne osoby są moim zdaniem dyskryminowane bardzo. Co wynika, myślę, z niewiedzy i braku edukacji na ten temat.
[FGI, LGBTQ+]*

*Ja kocham to miasto i uważam, że to jest jedno z najfajniejszych miast do życia, dla gejów, w ogóle dla osób nieheteronormatywnych i w ogóle takie pełne otwartości. I dziękuję, że tutaj żyję, mam świetną ekipę, są fajni ludzie. I nie chciałbym, żeby to się zmieniło.
[FGI, LGBTQ+]*

*I bardzo dużo położnych, które jednak są w większości starszej daty, to przychodzą na dyżurkę i „ej, widziałyście, co ta sobie wymyśliła w ogóle; nie mam się do niej zwracać per pani, to jak ja mam do niej mówić?” I też po prostu robi się przykro, że ta pacjentka jest obśmiewana, jest też, no nie ukrywajmy, inaczej traktowana. Bo są sytuacje, kiedy personel medyczny potrafi się śmiać w twarz.
[FGI, LGBTQ+]*

*Ja się chciałam odnieść do tej równości – nie czuję tej równości. Jestem rok po ślubie i mój ślub nie jest honorowany w moim kraju. Wychowujemy wspólnie dziecko, ale jeżeli mi się coś stanie – bo biologicznie jestem matką, natomiast moja żona jest drugą mamą tego dziecka – to cała moja rodzina będzie się musiała zrzekać praw do tego dziecka i przenosić je sądownie na drugą mamę. Jakim prawem!?
[FGI, LGBTQ+]*

OSOBY O INNYM POCHODZENIU ETNICZNYM NIŻ POLSKIE ORAZ MIGRANCI/ MIGRANTKI – na podstawie badań jakościowych

1. Negatywne nastawienie, a nawet wrogość wobec obcokrajowców wzrosła w ostatnich miesiącach Polsce/ Poznaniu. Wcześniej nie była ona często spotykana. Przyczyn wzrostu tej wrogości upatruje się w obecnym obozie rządzącym.
2. Obcokrajowcy miewają niekiedy trudności z wynajmem mieszkania; dla części najemców bycie obcokrajowcem jest przeszkodą w „bezpiecznym” podnajęciu lokalu.
3. Obcokrajowcy narzekają na brak reakcji społeczeństwa na ataki słowne wobec osób innych narodowości, ale także wobec innych grup społecznych, np. osób LGBTQ+, kobiet, osób wyróżniających się (np. kolorem włosów).
4. Cudzoziemcy ze Wschodu, głównie z Ukrainy i Rosji utyskują na przeciągające się sprawy związane z uzyskaniem karty pobytu. Otrzymanie zezwolenia na pobyt zazwyczaj trwa kilkanaście miesięcy i więcej; petenci zwykle nie mają dostępu do informacji o stanie sprawy, nie mają swojego opiekuna, urzędnicy zajmujący się daną sprawą zmieniają się, co wydłuża czas oczekiwania.
5. Obcokrajowcy mieszkający w Poznaniu nie znają miejsc/ instytucji/ organizacji, w których mogliby znaleźć pomoc w sytuacji nierównego traktowania.
6. Badani wskazują także na brak skuteczności policji/ sądów/ lub brak efektywnych narzędzi prawnych do walki z nierównym traktowaniem/ dyskryminacją osób innych narodowości.
7. Edukacja w szkołach, zdaniem badanych jest najlepszą drogą do walki z uprzedzeniami wobec osób innych narodowości.

OSOBY O INNYM POCHODZENIU ETNICZNYM NIŻ POLSKIE ORAZ MIGRANTKI/ MIGRANTKI – na podstawie badań jakościowych

(...) tylko ogólnie mamy taki trochę okres i czas takiej nerwowości.

Ludzie naprawdę są już podbuzowani, na każdym rogu tutaj dresiarze, nacjonaści i to już ogólnie się trochę przekłada na takie nastawienie.

[FGI, obcokrajowcy]

Tak samo jeżeli chodzi o takie zaczepki na ulicach, to raczej nikt nie jest w stanie pomóc, czy zwrócić uwagę.

[IDI, kobieta, Chiny]

Miałam takie doświadczenie, to było jeszcze na pierwszym roku, gdy przyjechałam. Szliśmy z koleżanką i jej chłopakiem późnym wieczorem, to było prawie centrum miasta i rozmawialiśmy oczywiście po rosyjsku ze sobą, ale cicho. I podeszli do nas jakieś inne chłopaki, i uderzyli naszego kolegę, i powiedzieli, że w Polsce trzeba rozmawiać po polsku.

[FGI, obcokrajowcy]

Człowiek się przyzwyczaja już do tego, do jakiś nie wiem, eufemizmów, do tego, że idziesz: „patrz, czarna” i to jest notoryczne, ale jeżeli ma się gdzieś tam dużo dystansu i świadomości samego siebie, to nie jest powód do jakiegokolwiek żalu czy smutku.

[IDI, kobieta, Senegal]

O, powiem tak – na pewno zostałam kiedyś wykluczona razem z siostrą z krwiodawstwa. No myślę, że to była dość duża dyskryminacja – nie wiem, ten lekarz być może miał jakieś podejście do obcokrajowców. Powiedział nam, że ze względu na to, iż my jesteśmy innej rasy, nie możemy oddać krwi.

[IDI, kobieta, Chiny]

1. Badani nie czują się specjalnie doniosłe nierówno traktowani, w ich ocenie podejście społeczeństwa wobec seniorów pozytywnie zmienia się.
2. Seniorzy dostrzegają jednak nierówne traktowanie ze względu na wiek w obszarze zdrowia – w dostępie do badań przesiewowych – te są często dostępne dla grupy osób „do” określonego wieku.
3. Dużym problemem seniorów jest wykluczenie cyfrowe (w tym oprogramowanie w języku angielskim). Problem ten w dobie pandemii koronawirusa stał się jeszcze bardziej doniosły. Skutkiem tego wykluczenia jest jeszcze większa izolacja i samotność seniorów.
4. Pozytywnie oceniana jest działalność samorządu wobec wspierania osób w wieku 65+. Oczekuje się jednak intensywniejszych działań informacyjnych ukierunkowanych na dotarcie do jak najszerszej grupy seniorów.
5. Wyjątkowo izolowaną grupą są seniorzy w wieku 85+ zwykle niewychodzący z domu, bez możliwości samodzielnego poruszania się. Ta grupa wymaga wsparcia ze strony państwa i samorządu.
6. Do grup dyskryminowanych seniorzy zaliczają także osoby z niepełnosprawnościami, bezdomnych, ubogich i bezrobotnych. Nierówno traktowani są też obcokrajowcy i osoby LGBTQ+.

OSOBY W WIEKU 65+ – na podstawie badań jakościowych

To spotykam się bardzo często z tym, że lekarz do mnie mówi „a do PESEL-u pani by nie zajrzała?”. I jak się mówi, że tam coś boli w kolanie np., to lekarz mówi, że w tym wieku ma prawo boleć. Ja mam początek jaskry, po wielkich problemach się dowiedziałam, jak bardzo trzeba o to dbać, żeby to się nie skończyło ślepotą. A lekarz powiedział, że w tym wieku to wszyscy mają problemy ze zdrowiem.
[Triada1, seniorzy]

Takie bardziej bolesne, które dają człowiekowi doznania, że jest osobą starszą, starą, bardzo starą, no to pewnie jest to taki chwilowy żal, ale to chwilowe. Natomiast jeżeli chodzi o jakieś trwałe, to powiedziałabym, że powoduje wycofanie. Że człowiek starszy w tym momencie zaczyna w pewnych obszarach życia widzieć, że go nie akceptuje to środowisko i zaczyna się wycofywać.
[Triada1, seniorzy]

Więc to jest właśnie ta nierówność, tak uważam. Że niestety, już są na bok odstawieni, bo są nieproduktywni, z tego wynika. I przez to państwu nie przynoszą żadnych korzyści, tylko są i koniec.
[Triada2, seniorzy]

Jeżeli chodzi o wsparcie dla seniorów, o jakim mówię, to jeśli chodzi o miasto Poznań, tu się dosyć dużo zrobiło i nadal się działa w tym kierunku, żeby mimo wszystko ci seniorzy byli zauważani, żeby tym seniorom pomóc.
[Triada1, seniorzy]

OSOBY ZAANGAŻOWANE W ŻYCIE RELIGIJNE/ KOŚCIÓŁ, RÓŻNOWYZNANIOWE I BEZWYZNANIOWE – na podstawie badań jakościowych

1. Osoby innych wyznań niż katolickie doświadczają bardziej nierównego traktowanego niż dyskryminacji. Sytuacje takie mają miejsce w miejscu pracy lub na uczelniach wyższych i przejawiają się choćby brakiem dni wolnych na okres świąt niekatolickich. Pojawiły się też trudności z wynajmem lokalu na działalność religijną, niekatolicką czy uzyskaniem środków grantowych na realizację projektów religijnych.
2. Państwo poprzez zwiększanie roli Kościoła w polityce/ rządzeniu krzywdzi katolików. Wierzący raczej sprzeciwiają się upolitycznianiu Kościoła. Wbrew powszechnym opiniom katolicy nie otrzymują wsparcia ze strony państwa, a ze strony swoich wspólnot religijnych.
3. Za najbardziej dyskryminowane obecnie uznawane za osoby LGBTQ+ oraz osoby z niepełnosprawnościami. Wspominano też o nierównym traktowaniu seniorów, przy jednoczesnym podkreślaniu pozytywnej roli jaką odgrywa poznańskie Centrum Inicjatyw Senioralnych.
4. Uprzywilejowane grupy – członkowie wspólnot religijnych, np. oaz katolickich czy bractw prawosławnych.
5. Obecnie (także w dobie pandemii) uprzywilejowaną grupą w Polsce są katolicy – m.in. poprzez możliwość organizowania zgromadzeń w kościele przy utrzymywaniu obostrzeń w innych obszarach. Grupową faworyzowaną są także dostojnicy kościoła katolickiego.
6. Brakuje działań edukacyjnych skierowanych do uczniów i całego społeczeństwa nt. innych religii i w zakresie praktyk antydyskryminacyjnych, także w odniesieniu do osób innych wyznań niż katolickie.

OSOBY ZAANGAŻOWANE W ŻYCIE RELIGIJNE/ KOŚCIÓŁ, RÓŻNOWYZNANIOWE I BEZWYZNANIOWE – na podstawie badań jakościowych

*(...) dni wolne zawsze przypadają na kalendarz katolicki, że np. święto prawosławne nie jest uwzględnione przez pracodawcę i wtedy już jest problem dla osób prawosławnych, bo mają dwa tygodnie później.
[FGI, religijni, bezwyznaniowi]*

*(...) I tak jak Collegium Da Vinci z Aulą Artis, mieli dofinansowanie z UE, że mają wynajmować innym z zewnątrz aulę na różne wydarzenia, to tak udało nam się może raz tam u nich, może dwa. A potem usłyszeliśmy od nich informację, że nie wpisujemy się w program kulturalny Auli Artis. OK, ciekawe, że wcześniej się wpisywaliśmy, a w tym roku nie?
[FGI, religijni, bezwyznaniowi]*

*(...) brak takiej równości widziałabym w szkole, gdzie religia była zaplanowana wg takiego systemu kościoła katolickiego. I pamiętam, że zawsze to było – może że niemożliwe, nie że utrudnione – ale powiedzmy, że bardziej skomplikowane, żeby jednak zaliczyć ten przedmiot i uzyskać ocenę, czy coś takiego.
[FGI, religijni, bezwyznaniowi]*

*(...) uważam, że państwo nie pomaga wcale, nawet katolikom, wbrew powszechnemu przekonaniu, jakie odbieram od znajomych np. niewierzących i mówiących, że państwu polskie wspiera tylko „katoli”. Ja uważam osobiście, że nie wspiera żadnej nacji religijnej. I nawet, jeżeli się wydaje, że wspiera katolików, to to jest bardzo krzywdzące, bo uważam, że nie wspiera, wręcz krzywdzi bardzo poprzez to powiązanie państwa z kościołem.
[FGI, religijni, bezwyznaniowi]*

OSOBY Z DOŚWIADCZENIEM DYSKRYMINACJI I PRZEMOCY ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ – na podstawie badań jakościowych

1. Przemoc w bliskich związkach nie jest czynnikiem dyskryminującym w przestrzeni społecznej – osoby doświadczające przemocy domowej raczej nie doświadczają nierównego traktowania z tego powodu, którego areną byłoby miejsce pracy, urzędy, kręgi towarzyskie. Z drugiej strony jednak dzieje się tak zapewne głównie dlatego, że ofiary przemocy domowej nie dzielą się swoimi doświadczeniami z szerokim gronem znajomych, nie uzewnętrzniają go, przez co otoczenie najczęściej nie wie o ich doświadczeniach (i nie dyskryminuje).
2. Praktyki dyskryminacyjne raczej są stosowane wobec samotnych matek i rodzin wielodzietnych. Po wprowadzeniu świadczenia 500+ przejawy nierównego traktowania wobec tych grup nasiliły się. Dotyczą one problemów z uzyskaniem mieszkania socjalnego, wynajęciem mieszkania czy znalezieniem pracy (możliwa wysoka absencja ze względu na małe dzieci), a także związane z życiem towarzyskim (samotne matki nie są zapraszane na spotkania, bo nie mają z kim zostawić dzieci). Stygmatyzująca jest więc nie tyle przemoc domowa (której zazwyczaj n i e w i d a ć), ile w i e l o d z i e t n o ś ć.
3. Oczywiście jednak, fakt, że przemoc w bliskich związkach nie jest społecznie widzialna, nie znaczy, że nie jej nie ma, ani też, że nie jest ona dla doświadczających ją osób problemem. Jest, tyle, że jest on p r y w a t y z o w a n y.
4. Grupy najbardziej dyskryminowane to osoby LGBTQ+, obcokrajowcy i osoby z niepełnosprawnościami, ale także kobiety (w kontekście zaostżenia prawa aborcyjnego).
5. Przemoc w bliskich związkach lub wielodzietność często/ nie zawsze jest związana ze środowiskiem patologicznym i z biedą – w tym kierunku należy walczyć ze stereotypami.

OSOBY Z DOŚWIADCZENIEM DYSKRYMINACJI I PRZEMOCY ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ – na podstawie badań jakościowych

*[Reagowanie] To zależy też od ludzi, z którymi się jak gdyby... gdzieś przebywa albo gdzie mieszkamy, bo tutaj akurat obecnie to myślę, że ludzie by bardziej zareagowali gdzie mieszkam. A natomiast tam gdzie kiedyś mieszkałam z dziećmi to po prostu nikt na to nie reagował z sąsiadów. Normalnie się mężowi kłaniali...
[IDI1, kobieta, przemoc]*

*Na pewno jakieś kampanie, bo mówię – ludziom to się kojarzy z... wie pani, widząc to – z patologią, a to wcale nie jest patologia, tak? My tworzymy często normalne rodziny, gdzie nie ma alkoholu, nie ma nadużywania alkoholu czy czegoś. Po prostu każdy z nas może tego doświadczyć.
[IDI1, kobieta, przemoc]*

*Trudno jest mi powiedzieć, wie pani... nie chodziłam ani do lekarza rodzinnego, ani nigdzie, i nie skarżyłam się, że mam tak w domu, tak?
[IDI1, kobieta, przemoc]*

*(...) ja nie mam jakichś tam wielkich doświadczeń i staram się też swoją sytuacją nie dzielić. Ale generalnie jest to nierówne traktowanie, patrzenie na mnie z góry, że nie dam sobie rady życiowo. I to kategoryzowanie tej mojej osoby troszkę tak jako takiego nieudacznika.
[IDI2, mężczyzna, przemoc]*

*Doświadczenia to miałam przez to, że pochodzę z wielodzietnej rodziny, no bo ja mam dużo rodzeństwa. I spotkałam się z taką sytuacją, że taka dziewczyna gnębiła mnie, w technikum. Że pochodzę z patologii, nie znając w ogóle mnie, ja przyszłam nowa do szkoły, więc nikt mnie tam po prostu nie znał.
[IDI3, kobieta, przemoc]*

1. Osoby z niepełnosprawnościami fizycznymi niekiedy bywają traktowane jak osoby z upośledzeniem umysłowym, jako gorsze, głupsze, roszczeniowe.
2. Badani utyskują na obowiązujący system świadczeń rentowych blokujący możliwość otrzymywania wyższego wynagrodzenia bez utraty praw do świadczenia. System ten przyczynia się do utrzymującego się stanu wykluczenia ekonomicznego osób z niepełnosprawnościami.
3. Niepełnosprawność jest barierą utrudniającą awans zawodowy. Powszechnie uważa się, że osoby z niepełnosprawnościami nie będą w stanie w pełni zrealizować swoich obowiązków zawodowych.
4. Osoby z niepełnosprawnościami niekiedy spotykają się z nieprzychylnością urzędników, w tym w urzędników ZUS, którzy bywają opryskliwi, niesprawiedliwi i podejrzliwi.
5. Osoby z niepełnosprawnościami umysłowymi są nierówno traktowane, co wynika przede wszystkim z leku w społeczeństwie wobec takich osób. Do osób dyskryminowanych zdaniem badanych należą także ubodzy, obcokrajowcy – szczególnie o innym kolorze skóry, osoby nieheteronormatywne i seniorzy.
6. Badani oczekują większej uwagi społeczeństwa na ich problemy – na uznanie ich za równoprawnych członków systemu.

OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI – na podstawie badań jakościowych

To jest bardzo korzystny system do pewnego poziomu, czyli jeśli ja jestem przykładowym właśnie portierem, to ten system jest bardzo dobry, bo ja mogę wejść na rynek pracy i na normalnym rynku pracy pracować i otrzymywać pensję. I że tak powiem, wszyscy są zadowoleni. Ten system działa znakomicie w momencie, kiedy dotyczy to osoby niepełnosprawnej z niewielkimi kwalifikacjami i z niewielkimi kompetencjami. Natomiast jeżeli po drugiej stronie jest osoba niepełnosprawna, która ma jakąś tam wiedzę, ma jakieś umiejętności, to pojawia się problem.
[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

(...) , jeżeli chodzi o ludzi, jeżeli chodzi o świadomość społeczną, to ja mam wrażenie, że ta świadomość społeczna rośnie i takich przejawów, że tak powiem, niechęci, niezrozumienia z punktu widzenia ludzi, z punktu widzenia mieszkańców, to naprawdę coraz mniej obserwuję.
[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

U nas jednak ta świadomość społeczna na temat osób niepełnosprawnych jest taka, że są to troszkę gorsze osoby. Głupsze albo gorsze.
[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

Gorzej to tylko co się w ostatnim czasie narobiło z osobami LGBT. Właśnie, obcokrajowcy niektórzy. Są brani na języki, no nie za wesoło tutaj jest dla nich.
[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

Ja uważam, że powinno być więcej informacji, w mediach, radiu o nas, osobach niepełnosprawnych. Czyli, że jest grupa społeczna, która istnieje.
[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

1. Osoby ubogie często spotykają się z lekceważącym traktowaniem; przez część społeczeństwa uznawane są za osoby, które same są odpowiedzialne za swoją złą sytuację materialną (np. bo się nie uczyły, bo są leniwe, bo chętnie żyją z zasiłków, ponieważ są r o s z c z e n i o w e).
2. Nierówne traktowane z powodu ubóstwa silniej dotyka dzieci w szkole, które są wyszydzane przez rówieśników (np. niemodna, niemarkowa odzież).
3. Efektem ubóstwa jest także nierówny dostęp do służby zdrowia – z braku środków osoby ubogie mają utrudniony dostęp do specjalistów oraz nierówny dostęp do edukacji (brak możliwości sfinansowania dodatkowych świadczeń edukacyjnych, presja na skracanie czasu nauki z powodów ekonomicznych).
4. Dyskryminowane grupy społeczne: osoby LGBTQ+, katolicy, obcokrajowcy – przede wszystkim ze Wschodu Europy i o innym kolorze skóry, ale także zwolennicy określonej partii politycznej, pracownicy służb mundurowych.
5. Wsparciem dla osób ubogim jest przede wszystkim rodzina, ale także grupy pomocowe (np. w mediach społecznościowych, Klub Integracji Społecznej).
6. Bardzo pożądana jest (długoterminowa) pomoc psychologa, oczekuje się także darmowej pomocy prawnej.

OSOBY Z DOŚWIADCZENIEM UBÓSTWA – na podstawie badań jakościowych

Np. przy składaniu różnych wniosków, np. o 500+, to też się zdarza, że jakoś tak jestem lekceważąco traktowana.

[IDI1, kobieta, ubóstwo]

Myślę, że tutaj faktycznie jest duży wpływ braku dostępu do nauki, do rozwijania swoich pasji, co też właśnie wpływa, że brak pieniędzy było na dalsze kształcenie i rozwijanie swoich zainteresowań. I te osoby gdzieś tam nie mają właśnie swoich pasji rozbudowanych i w pewnym momencie może to mieć właśnie wpływ na troszeczkę inne traktowanie, bo te osoby nie mają też za dużo do powiedzenia ze względu na to, że gdzieś tam skończyły tylko szkołę podstawową...

[IDI2, kobieta, ubóstwo]

(...) dzieci też czasem się spotykały z tym, że np. nie takie buty miały, czy ubrania, czy nie wyjeżdżały na wakacje, czy że syn starszy nie miał takiego telewizora jak inne dzieci.

Dzieci też się spotykały nieraz z takimi przytykami, ale raczej mniej.

[IDI1, kobieta, ubóstwo]

Osoby faktycznie nie mające możliwości korzystania ze służby zdrowia, tak na co dzień też mają problemy ze zdrowiem i to też przekłada się na ich wygląd często.

I w ten sposób też są gdzieś tam zauważalni.

[IDI2, kobieta, ubóstwo]

(...) powiem szczerze, że ja np. z MOPR-u byłem skierowany do Klubu Integracji Społecznej, gdzie mogłem spotkać się z osobami o podobnym statusie materialnym jak ja. I na pewno dało mi to dużo pod kątem tego, że naocznie zobaczyłem, że nie jestem sam – że to nie jest tak, że ja jestem biedny, a wszyscy dookoła są bogaci.

[IDI3, mężczyzna, ubóstwo]

PRZEDSTAWICIELE NGO'S DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH I NARAŻONYCH NA DYSKRYMINACJĘ – na podstawie badań jakościowych

1. Badani zgodnie podkreślają, że u podłoża wszelkich form dyskryminacji i nierówności leży brak wiedzy, lęk i stereotypy w społeczeństwie.
2. Uprzywilejowana grupa społeczna to „katolicka rodzina 2+2+pies”, księża, wolne zawody.
3. Wśród osób LGBTQ+ najbardziej uprzywilejowana grupą są homoseksualni mężczyźni, podczas gdy lesbijki są dyskryminowane podwójnie: 1. ze względu na płeć, 2. ze względu na tożsamość seksualną. Z kolei najbardziej narażone na przemoc fizyczną są osoby transpłciowe.
4. Dominującą konsekwencją nierównego traktowania seniorów jest samotność/ izolacja, a także poczucie bycia społecznie bezużytecznym.
5. Przedstawiciele NGO's negatywnie oceniają działania państwa w zakresie wspierania walki z nierównościami i nie oczekują wsparcia z tej strony, wyższe oceny wystawiane są samorządowi lokalnemu.
6. Od Miasta Poznania oczekuje się określania bardziej wyspecjalizowanych/ szczegółowiej definiowanych działań wogłaszanych konkursach, które mają realizować organizacje pozarządowe (dziś wygląda to tak, że Miasto wspiera organizacje, które już realizują dane działanie, a powinny „wyjść poza schemat” i określać działania, które organizacje mogłyby realizować – jako nowe). Wypracowywanie nowych celów powinno odbywać się przy udziale przedstawicieli NGO's. Takie działania już są podejmowane (KDO), ale jest oczekiwanie, aby stało się ono standardem.

PRZEDSTAWICIELE NGO'S DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OSÓB DOŚWIADCZAJĄCYCH I NARAŻONYCH NA DYSKRYMINACJĘ – na podstawie badań jakościowych

Jeśli chodzi o działkę LGBT+, na której się znam najlepiej, to oczywiście nie ma zapewnienia takiej podstawowej równości dla osób, które chciałyby sformalizować związek osób tej samej płci, nie mają takiej możliwości i to rodzi wachlarz różnego rodzaju problemów społecznych z jakimi te osoby się spotykają...

[Triada1, NGO's]

Taki senior, który ma, powiedzmy zaburzenia poznawcze, początki tych zaburzeń i przychodzi do lekarza, a lekarz mówi „pan jest stary i tak musi być”.

Albo idzie senior z depresją do lekarza, a on mówi „a z czego by się pani jeszcze chciała ucieszyć?” I to są cytaty nie jednego lekarza, którego odwiedzają nasi seniorzy (...)

[Triada2, NGO's]

Tego, co ja bym oczekiwał od samorządu, to wyjście trochę poza taki schemat myślenia, że organizacje społeczne sobie poradzą, że organizacje społeczne można wspierać organizując konkursy tylko i wyłącznie na pewne działania. Bo to jest takie trochę pozorne..., znaczy, to nie jest pozorne działanie, natomiast to jest takie działanie, które uzależnia bardzo działanie Miasta od tego co robi i czy robi w ogóle organizacja pozarządowa.

[Triada1, NGO's]

Wszystko zaczyna się od naszej identyfikacji tożsamości, od stereotypów myślenia i to co pani powiedziała, te lęki. No i nie można zapomnieć o tym przyspieszeniu.

[Triada2, NGO's]

(...) rzeczy niesłychanie ważne. Że jak to wykluczenie dotyka danej osoby, to nie tylko jej dotyczy, ale także jej rodziny, w przypadku jeśli to są dzieciaki, uczniowie.

[Triada2, NGO's]

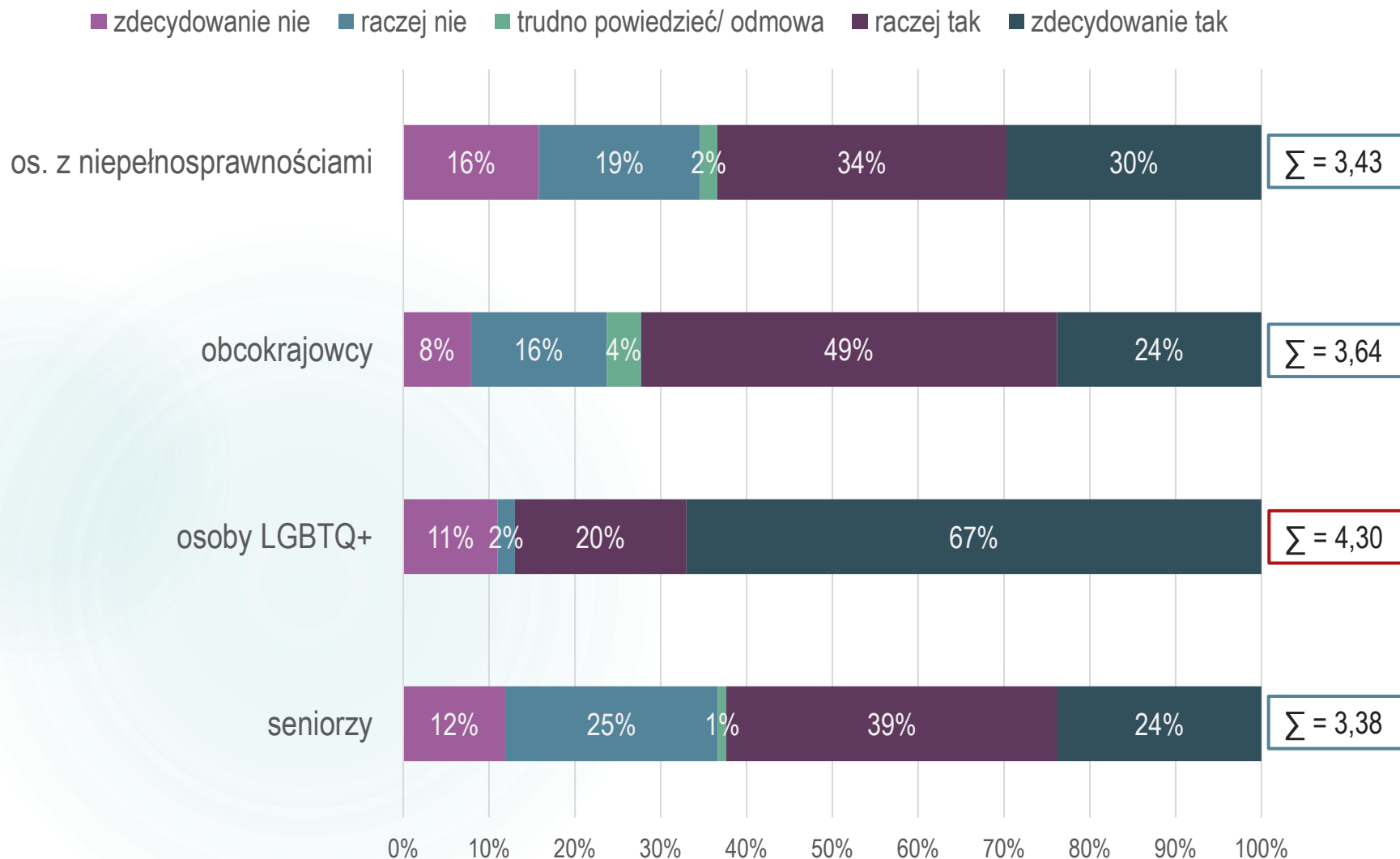
UWAGI TECHNICZNO-ORGANIZACYJNE

- ✓ planowane pierwotnie wywiady pogłębione z przedstawicielami ludności romskiej okazały się w praktyce niewykonalne (przynajmniej w przewidzianych w umowie terminach)
- ✓ dlatego zdecydowano się na realizację wywiadów eksperckich z osobami, które realizują projekty badawcze w ramach studiów cyganaologicznych i zajmują się na co dzień różnymi formami pomocy społeczności romskiej
- ✓ przedstawiony obraz sytuacji jest ekspercką interpretacją sytuacji Romów w Polsce.
- najliczniejsza i najbardziej narażona na nierówne traktowanie społeczność romska to Romowie przybywający do Polski od przełomu lat 80-tych i 90-tych poprzedniego wieku z Rumunii (względnie Romowie pochodzący z Rumunii, którzy zostali cofnięci do Polski z Niemiec)
- dwa główne (i powiązane z sobą) źródła dyskryminacji ludności romskiej to (1) romofobia, która podobnie jak inne fobie etniczne przyjmuje postać lęku przed nieznaną i nierozpoznaną kulturowo grupą oraz (2) stereotypowy obraz Romów (za który odpowiadają min. media)
- najczęstsza postać dyskryminacji ludności romskiej to bariery administracyjne i „rasizm instytucjonalny” (większość instytucji poczynając od instytucji odpowiadających za politykę społeczną, poprzez instytucje rynku pracy a kończąc na instytucjach edukacyjnych **nie jest przygotowana** obsługiwanie Romów)
- większość programów pomocowych adresowanych do ludności romskiej ma charakter akcyjny; część z tych programów jest dysfunkcyjna – wzmacnia autostygmatyzację Romów, utrwała wyuczoną bezradność i roszczeniowość
- efektywne programy (tzn. wspierające ludność romską w jej usamodzielnianiu się) muszą być **długofalowe**, dedykowane **konkretnym problemom** (mieszkaniowym, edukacyjnym, zdrowotnym). Powinny być też tworzone w ścisłym porozumieniu z przedstawicielami społeczności romskiej i ekspertami
- programy wsparcia kierowane do ludności romskiej muszą opierać się na założeniu, że strategie radzenia sobie jej członków opierają się na ich wieloletnich doświadczeniach z „czasów rumuńskich” i uwzględniając je – **są racjonalne**
- konieczne są szkolenia i programy edukacyjne (min. dla pracowników ZKZL, PCS, nauczycieli).

WYNIKI BADAŃ

Doświadczane przejawy dyskryminacji, praktyki dyskryminacyjne

4. Czy według P. mamy obecnie w Polsce do czynienia z gorszym – nierównym traktowaniem, ze zjawiskiem dyskryminacji?

- Ponad 70% ogółu badanych twierdzi, że w Polsce mamy do czynienia z nierównym – gorszym traktowaniem (ZT – 36%, RT – 35%).
- Osoby LGBTQ+ znacznie częściej niż pozostałe grupy społeczne zdecydowanie wskazują, że w Polsce występują zjawiska nierównego traktowania.
- Seniorzy, obcokrajowcy oraz osoby z niepełnosprawnościami znacznie częściej niż osoby LGBTQ+ wskazują na odpowiedź „raczej nie”; z kolei mężczyźni znacznie częściej niż kobiety odpowiadają „zdecydowanie nie”.
- Średnia ogółem (1 – ZN, 5 – ZT): **3,68**.
- Zdecydowanie wyższe średnie (mamy do czynienia z gorszym traktowaniem) dotyczy osób młodych, w wieku do 25 lat oraz kobiet – cudzożemek i kobiet nieheteronormatywnych.

5. Kto, zdaniem P., jest dzisiaj w naszym kraju najbardziej narażony na nierówne – gorsze traktowanie? (pytanie otwarte)

	ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
osoby LGBTQ+	66%	56%	92%	61%	55%
obcokrajowcy	36%	37%	33%	46%	28%
osoby z niepełnosprawnościami	21%	21%	24%	4%	35%
osoby o innym kolorze skóry	20%	13%	23%	38%	6%
kobiety	18%	12%	25%	27%	7%
mniejszości religijne	14%	17%	9%	11%	18%
seniorzy	10%	15%	8%	3%	15%
Inne (pojedyncze)	9%	10%	9%	10%	6%
osoby ubogie, biedne, bezrobotne	8%	13%	3%	2%	15%
katolicy	5%	4%	7%	4%	5%
mniejszości etniczne	4%	4%	4%	1%	5%
osoby chore	3%	4%	3%	0%	6%
osoby o innych poglądach niż partia rządząca	3%	1%	9%	0%	0%
osoby, które nie mówią po polsku	2%	0%	0%	7%	0%
ateiści	1%	1%	3%	0%	1%

- W ocenie badanych ogółem, ale także w poszczególnych grupach badanych dominuje opinia, że obecnie najbardziej narażone na nierówne traktowanie są osoby nieheteronormatywne.
- Osoby LGBTQ+ znacznie częściej niż pozostali wskazują właśnie na swoją grupę, jako tę, która jest najbardziej narażona na dyskryminację.
- Obcokrajowcy do osób najbardziej narażonych na dyskryminację dodają osoby o innym kolorze skóry.

BADANIA JAKOŚCIOWE

Grupy narażone na nierówne traktowanie

Ludzie naprawdę są już podbuzowani, na każdym rogu tutaj dresiarze, nacjonaści i to już ogólnie się trochę przekłada na takie nastawienie. Wydaje mi się, że w stosunku do Słowian społeczeństwo polskie jest bardziej przychylne niż w przypadku [imię, Turek] czy innych z trochę dalszych zakątków, gdzie jednak ta agresja może być o wiele, wiele większa niż do Słowian.

[FGI, obcokrajowcy]

Powiedziałabym, że nawet niewielka odmienność budzi czasem wręcz agresję i to się zaczyna od szkoły. Wystarczy, że ktoś ma inne włosy, inaczej się ubiera, a broń Panie Boże jak ma jakieś fizyczne niedostatki. I tutaj nie jest tajemnicą, że widzimy dookoła co się dzieje w stosunku do ludzi innych ras, co się dzieje w stosunku do LGBT.

[Triada1, seniorzy]

Pierwsza rzecz, która przychodzi mi do głowy, to mniejszości seksualne, które są i nie mają żadnych praw w Polsce do zawierania małżeństw, związków jakichkolwiek, dziedziczenia czegokolwiek. To jest pierwsza sprawa. Uważam także, że osoby z niepełnosprawnościami są w Polsce dyskryminowane.

[FGI, religijni, bezwyznaniowi]

Nawet ostatnio moja koleżanka miała taką sytuację, że ona ma zielone włosy i przechodziła na ulicy, i została zaczepiona przez obcego mężczyznę, który zaczął na nią krzyczeć, obrażać ją, poniżać za to, że ma po prostu inny kolor włosów.

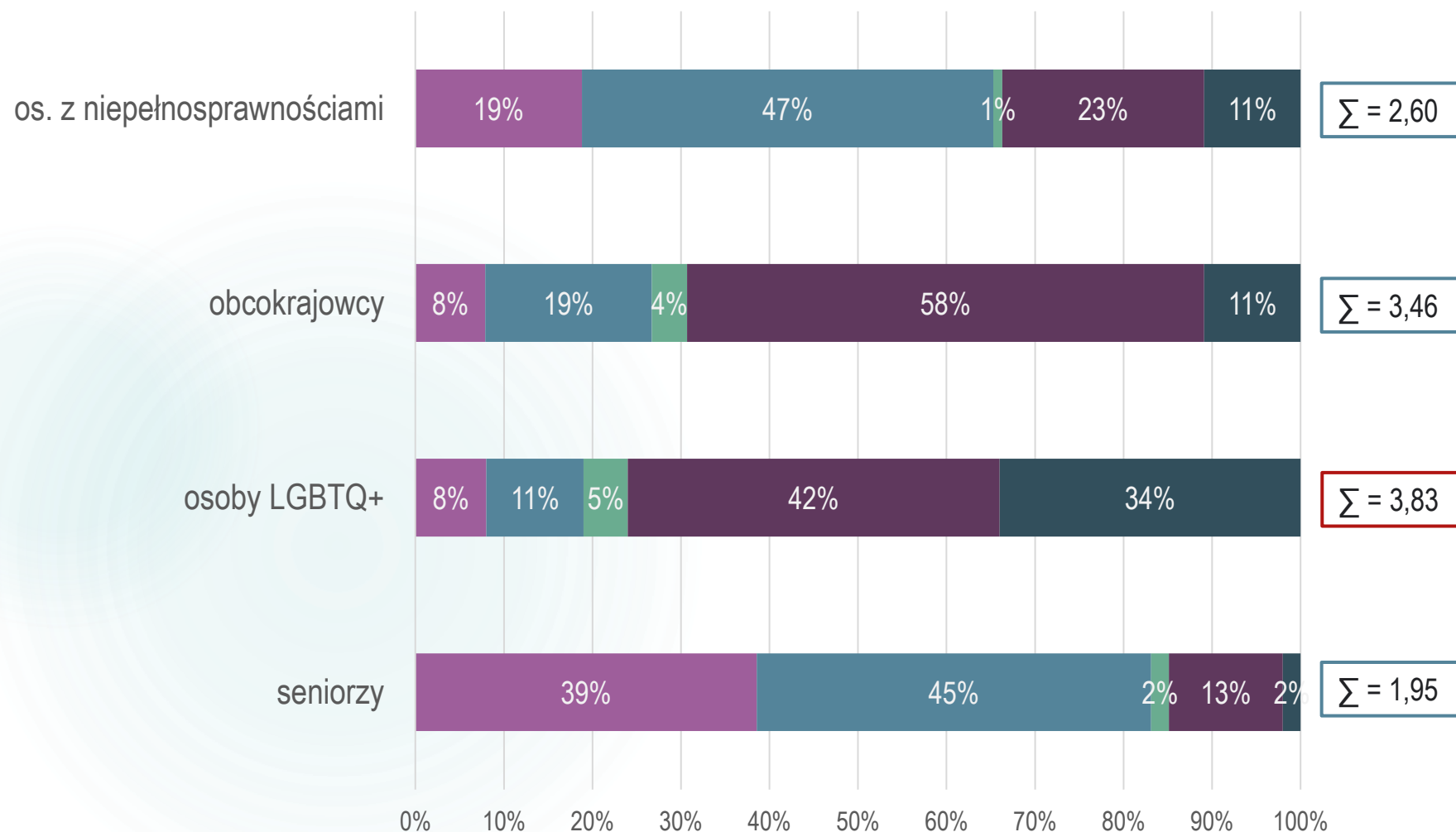
[IDI3, nastolatki]

(...) to równe traktowanie też ma związek z różnymi możliwościami ludzi i żeby do każdej instytucji między innymi, każdy mógł wejść bez problemu, bez względu na to czy jest na wózku, czy jest na kulach. A u nas, niestety jeszcze nie wszędzie takie możliwości są.

[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

6. Czy także P. czuje się dyskryminowany/ traktowany gorzej niż inni?

■ zdecydowanie nie ■ raczej nie ■ trudno powiedzieć/ odmowa ■ raczej tak ■ zdecydowanie tak

- 48% ogółu badanych czuje się dyskryminowanych (ZT – 14%, RT – 34%).
- Osoby LGBTQ+ i obcokrajowcy znacznie częściej niż pozostałe grupy społeczne czują się gorzej traktowane niż inni, przy czym osoby nieheteronormatywne – zdecydowanie gorzej.
- Seniorzy znacznie częściej niż pozostałe grupy wskazują na odpowiedź „zdecydowanie nie”.
- Na odpowiedź „zdecydowanie nie” znacznie częściej też wskazują mężczyźni, podczas gdy kobiety znacznie częściej wybierają odpowiedź „raczej nie”.
- Średnia ogółem (1 – ZN, 5 – ZT): **2,96**. Zdecydowanie wyższe średnie dotyczą osób LGBTQ+ i obcokrajowców, a także osób w wieku do 35 lat.

7. Na czym przede wszystkim – w P. przypadku – polega nierówne traktowanie/ dyskryminowanie? (max. 6 wskazań)

* Na to pyt. odpowiadali: N=15 seniorów, N=76 osób LGBTQ+, N=70 obcokrajowców, N=34 osób z niepełnosprawnościami.

	ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
agresja słowna	63%	40%	74%	71%	32%
wyśmiewające i lekceważące wypowiedzi osób publicznych	45%	40%	74%	16%	41%
obraźliwe i lekceważące komentarze osób z otoczenia	34%	20%	43%	34%	18%
niesprawiedliwe ocenianie	33%	27%	29%	33%	44%
gorsze, nieuprzejme traktowanie w urzędach	28%	13%	9%	51%	27%
gorsze, nieuprzejme traktowanie w sklepach, restauracjach	25%	20%	8%	46%	24%
nieliczenie się ze zdaniem osoby dyskryminowanej	25%	47%	33%	13%	24%
mniejsze szanse na awans w pracy	25%	13%	22%	23%	38%
niezręczne, niefortunne wypowiedzi, żarty znajomych, które sprawiają przykrość	25%	7%	34%	21%	18%
rozpowszechnianie kłamstw, plotek, pomówienia	23%	13%	40%	14%	9%
groźby agresji fizycznej	23%	7%	37%	16%	12%
niższe zarobki	22%	27%	13%	26%	29%
gorsze traktowanie przez pracowników służby zdrowia – lekarzy pierwszego kontaktu, pracowników pogotowia ratunkowego itp.	21%	27%	13%	23%	32%
wykluczanie z grup, organizacji	17%	33%	16%	17%	15%
nieutrzymywanie kontaktów towarzyskich	15%	27%	8%	20%	18%
agresja fizyczna	13%	7%	11%	20%	9%
provokacyjne zachowania, prowokowanie	12%	0%	13%	13%	12%
odmowa dostępu do przestrzeni wspólnych/publicznych	10%	27%	12%	4%	12%
bariery architektoniczne	10%	13%	5%	1%	35%
molestowanie seksualne	8%	0%	9%	10%	3%
coś innego	6%	27%	4%	3%	6%

- Agresja słowna, wyśmiewające i lekceważące wypowiedzi osób publicznych oraz obraźliwe i lekceważące komentarze osób z otoczenia to trzy najczęściej występujące przejawy nierównego traktowania wobec badanych grup.
- Osoby LGBTQ+ częściej niż pozostali spotykają się z wyśmiewającymi i lekceważącymi wypowiedziami osób publicznych.
- Obcokrajowcy częściej niż pozostali doświadczają gorszego, nieuprzejmego traktowania w urzędach.
- Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety doświadczają agresji słownej i fizycznej (głównie mężczyźni z grupy LGBTQ+ i z grupy obcokrajowców).

8. Które ze wskazanych form dyskryminacji zdarzają się – w P. przypadku najczęściej? (max. 3 wskazania)

* Na to pyt. odpowiadało: N=15 seniorów, N=76 osób LGBTQ+, N=70 obcokrajowców, N=34 osób z niepełnosprawnościami.

	ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
agresja słowna	34%	20%	45%	34%	18%
wyśmiewające i lekceważące wypowiedzi osób publicznych	26%	27%	47%	6%	21%
obraźliwe i lekceważące komentarze osób z otoczenia	16%	13%	21%	16%	9%
gorsze, nieuprzejme traktowanie w urzędach	14%	7%	3%	31%	9%
mniej szanse na awans w pracy	14%	7%	11%	11%	29%
niesprawiedliwe ocenianie	13%	7%	7%	23%	9%
niższe zarobki	12%	7%	4%	16%	24%
niezręczne, niefortunne wypowiedzi, żarty znajomych, które sprawiają przykrość	12%	7%	13%	11%	12%
rozpowszechnianie kłamstw, plotek, pomówienia	10%	7%	21%	3%	3%
gorsze, nieuprzejme traktowanie w sklepach, restauracjach	10%	13%	4%	20%	0%
gorsze traktowanie przez pracowników służby zdrowia – lekarzy pierwszego kontaktu, pracowników pogotowia ratunkowego itp.	9%	7%	5%	10%	18%
nieliczenie się ze zdaniem osoby dyskryminowanej	9%	27%	8%	6%	9%
groźby agresji fizycznej	7%	0%	13%	4%	3%
nieutrzymywanie kontaktów towarzyskich	6%	13%	1%	9%	9%
bariery architektoniczne	6%	7%	1%	1%	27%
provokacyjne zachowania, prowokowanie	6%	0%	5%	7%	6%
agresja fizyczna	5%	7%	4%	6%	3%
coś innego	4%	27%	3%	1%	3%
wykluczanie z grup, organizacji	4%	13%	3%	1%	6%
molestowanie seksualne	3%	0%	3%	3%	3%
odmowa dostępu do przestrzeni wspólnych/publicznych	0%	0%	0%	0%	0%

- Osoby z niepełnosprawnościami częściej niż pozostali napotykają na bariery architektoniczne.
- Osoby LGBTQ+ częściej niż pozostali doświadczają agresji słownej oraz wyśmiewających i lekceważących wypowiedzi osób publicznych.
- Cudzoziemki, częściej niż cudzoziemscy mężczyźni wśród trzech najczęściej doświadczanych form dyskryminacji wymieniają niesprawiedliwe ocenianie.
- Inne formy (jakie?): brak reakcji instytucji publicznych (organów publicznych) na prośby/ wyartykułowane potrzeby obywateli (2 odp.), brak reakcji osób powołanych do obrony przed dyskryminacją, pogarda dla przeciwników politycznych (2 odp.) utrudniony dostęp do kredytów/ pożyczek dla obcokrajowców.

BADANIA JAKOŚCIOWE

Formy dyskryminacji

(...) siedzieliśmy sobie nad Wartą, głośna muzyka, też bez przesady, ale trochę „wowing”, mieliśmy tężowe flagi, tężowe torebki mieli znajomi. No i była taka ekipa, która zaczęła w nas rzucać butelkami koło Mostu Rocha (...)
[FGI, LGBTQ+]

Więc w moim przypadku, sytuacja wygląda tak, że odkąd ciągnę tę nogę, to problem, który już został poruszony, wsiadania do autobusu czy do tramwaju, to nie jest to ani łatwe ani przyjemne. Boli kręgosłup, noga gdzieś tam zostaje z tyłu. Nie raz, nie dwa, zostałam wypchnięta z tramwaju, czy autobusu.
[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

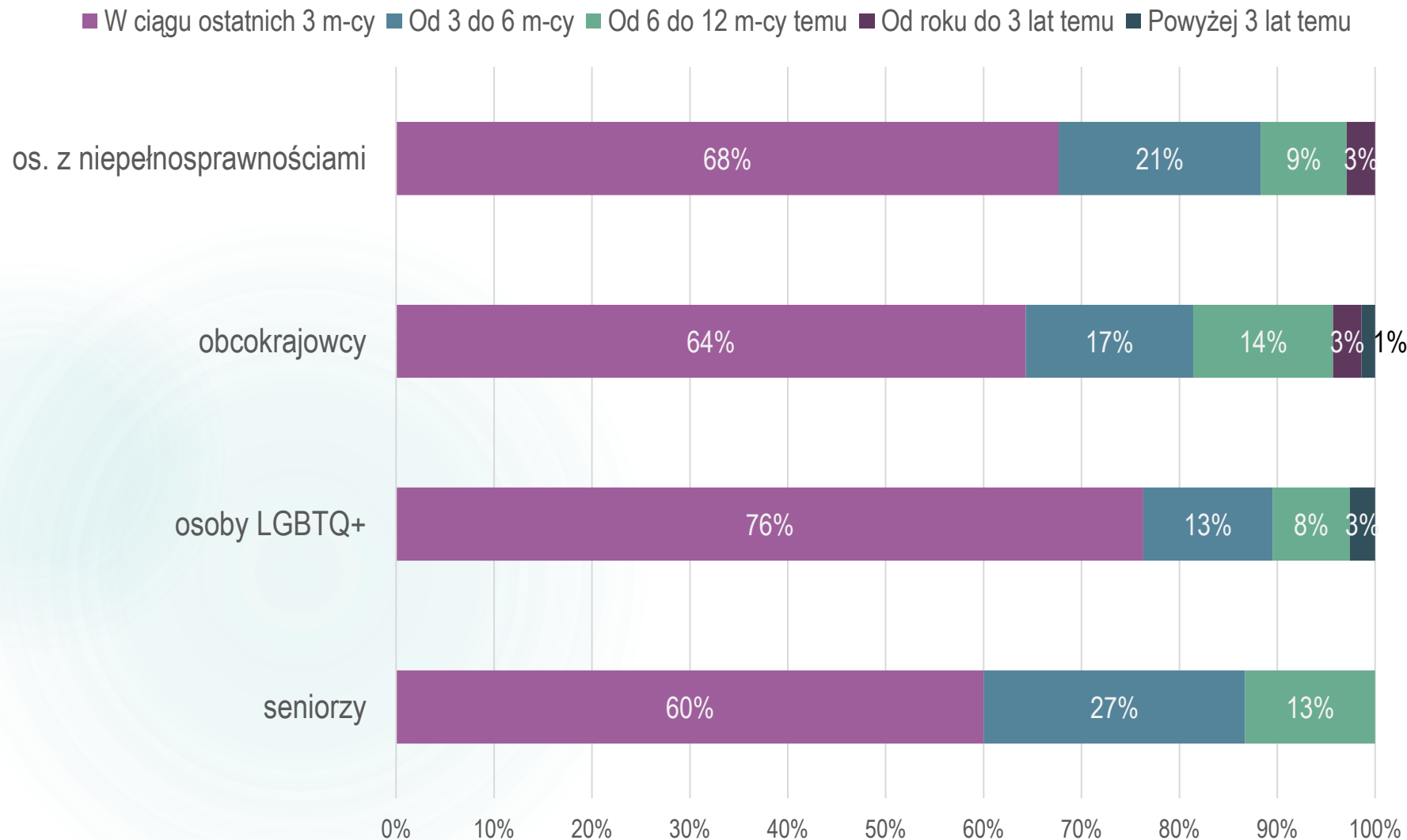
Często nas klienci traktują lekceważąco – jakbyśmy były osobami, którym się nie chciało uczyć, które nie są wykształcone, które są jakoś gorsze. Z takim lekceważeniem się spotykamy często.
[IDI1, kobieta, ubóstwo]

(...) sytuacje, które mnie drażniły trochę, to właśnie tak jak [imię] wspomniał, czyli przed zatrudnieniem ciebie jako obcokrajowca wasz urząd musi sprawdzić, czy nie ma żadnego Polaka chętnego na to stanowisko.
[FGI, obcokrajowcy]

(...) zmian formalno-prawnych jest dosyć dużo, dostrzegam dużo pozytywnych zmian formalno-prawnych. Jeszcze zbyt wolno, a może w ogóle ten proces nie przebiega, ale nieadekwatnie do tych zmian formalno-prawnych chyba nie postępuje właśnie ta zmiana w świadomości społecznej.
[Triada2, NGO's]

Nierówno traktowane, tzn., jeśli chodzi o zapraszanie. Jeżeli ktoś widzi, że jest samotna matka, to „a, nie będzie miała z kim dzieci zostawić, więc z dziećmi jej nie zaprosimy”. I jesteśmy tak wykluczane z niektórych imprez.
[IDI3, kobieta, przemoc]

9. Kiedy ostatnio miało miejsce jakieś przykre zdarzenie, które można uznać za przejaw nierównego traktowania i dyskryminowania P. osoby?

- Sytuacje nierównego traktowania w przypadku prawie 70% badanych (135 ze 195) miały miejsce w ciągu ostatnich 3 miesięcy; w drugiej kolejności – dla każdej z czterech grup – w okresie od 3 do 6 miesięcy.
- Testy statystyczne nie wykazały istotnych różnic pomiędzy doświadczeniami poszczególnych grup w kwestii czasu, w jakim miało miejsce ostatnie przykre zdarzenie, w tym także ze względu na płeć.

* Na to pyt. odpowiadało: N=15 seniorów, N=76 osób LGBTQ+, N=70 obcokrajowców, N=34 osób z niepełnosprawnościami.

Konsekwencje praktyk dyskryminacyjnych

10. Które z poniższych stwierdzeń najlepiej oddaje Pani/ Pana reakcję na spotykające Pani/ Pan przejawy dyskryminacji?

(skala Likerta, średnia 1 – ZN, 5 – ZT)

* Na to pyt. odpowiadało: N=15 seniorów, N=76 osób LGBTQ+, N=70 obcokrajowców, N=34 osób z niepełnosprawnościami.

	Ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
Staram się nimi nie przejmować	3,73	3,20	3,83	3,73	3,74
Staram się rozmawiać	3,68	3,53	3,89	3,61	3,38
Staram się nie wyróżniać	3,45	3,00	3,47	3,53	3,44
Inna reakcja	3,32	3,20	3,24	3,59	3,00
Szukam pomocy i wsparcia wśród osób mających podobne do moich doświadczenia z dyskryminacją	3,13	2,87	3,28	3,20	2,79
Staram się rozmawiać z ludźmi, którzy mnie źle traktują, tłumaczyć im, że niewłaściwie postępują	3,09	3,27	2,99	3,00	3,41
Staram się zmienić swoje zachowanie, wyglądam w taki sposób, żeby nie narazić się na ryzyko gorszego traktowania	2,95	2,13	2,86	3,20	3,00
Minimalizuję kontakty społeczne	2,85	2,87	2,63	3,14	2,71
Szukam pomocy i wsparcia w organizacjach, które działają na rzecz równego traktowania	2,49	2,07	2,51	2,53	2,53
Bronię swoich praw wstępując na drogę prawną	2,28	2,13	1,89	2,77	2,21

- Najczęstsze reakcje wobec praktyk dyskryminacyjnych to nieprzejmowanie się, podejmowanie rozmowy lub unikanie wyróżniania się.
- Kobiety (w tym również kobiety nieheteronormatywne) znacznie częściej niż mężczyźni (w tym mężczyźni nieheteronormatywni) starają się rozmawiać z ludźmi, którzy je źle traktują, tłumacząc im, że niewłaściwie postępują.
- Obcokrajowcy – mężczyźni częściej niż cudzoziemki szukają pomocy i wsparcia w organizacjach działających na rzecz równego traktowania.
- Inne reakcje: *nie reaguję, ignoruję takie zachowania (N=16), wycofanie – zamykam się w sobie i izoluję od ludzi (N=11), staram się propagować działania antydyskryminacyjne (N=4), odpowiadam agresją (N=4), nie radzę sobie – lecę się (N=4).*

BADANIA JAKOŚCIOWE

Reakcje na spotykające przejawy dyskryminacji

Nie chodzimy po ulicy za rękę, czyli też w ten sposób się nie wyrażamy. Zdarzyło się, że parę razy miałyśmy nieprzyjemne sytuacje, więc odpuściłyśmy sobie. [FGI, LGBTQ+]

Często staram się obrócić to w żart lub po prostu spokojnie porozmawiać, wytłumaczyć, prawda, że pewne rzeczy nie są w porządku. Ale wiadomo, że człowiek jest tylko człowiekiem, więc czasami komuś może ta cierpliwość się skończyć, jeżeli gdzieś tam rzeczy zajdą za daleko i wtedy człowiek reaguje impulsywnie, ale to nie jest nic niezwykłego. Zdarza się po prostu każdemu. [IDI, kobieta, Senegal]

(...) była godzina 16.00, Most Dworcowy, pełno ludzi, wysiadłam z pociągu, poszłam na przystanek i czekając na tramwaj zobaczyłam dziewczynę, tak na oko 15-16 lat, torba z tęczą, kolczyk w nosie. I to właśnie ta torba i ten kolczyk był zapalnikiem dla takiego właśnie bezdomnego, delikatnie podpitego. No i zaczął do niej krzyczeć, ona siedziała na ławce, a on się do niej zbliżał coraz bardziej i było widać po niej, że czuje się niekomfortowo. Pełno ludzi, nikt nie reagował, wszyscy siedzieli w telefonach totalnie odcięci. [FGI, LGBTQ+]

Ja jestem zapisana teraz w takiej grupie internetowej na różnych grupach pomocowych, np. „Mama pomaga Mamie” dzielić się ubrankami, często też wspieramy się dobrym słowem, jeżeli któraś ma faktycznie gorszą sytuację, pytamy się o jakieś tam możliwości, gdzie jakie są promocje. [IDI2, kobieta, przemoc]

(...) to wszystko w zależności od tego, czy osoba jest taka dość silna psychicznie, bo wtedy taka osoba jest w stanie poradzić sobie z większą jakąś tam niesprawiedliwością jeżeli chodzi o równe traktowanie niż osoba, która jest gdzieś słabsza i nie ma wsparcia wśród bliskich. [IDI1, kobieta, ubóstwo]

11. Na czyją pomoc może P. najbardziej liczyć wówczas, gdy jest P. nierówno traktowany(a), gdy staje się P. ofiarą dyskryminacji?

	Ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
Przyjaciele	48%	33%	72%	36%	27%
Rodzina	32%	33%	13%	36%	65%
Nie mogę liczyć na czyjąkolwiek pomoc	7%	7%	1%	14%	3%
Ktoś inny	5%	20%	4%	4%	3%
Organizacje pozarządowe	4%	0%	5%	3%	3%
Lekarz, w tym psycholog, psychoterapeuta	3%	7%	3%	3%	0%
Instytucje publiczne, w tym Rzecznik Praw Obywatelskich	2%	0%	1%	4%	0%

- Rodzina i przyjaciele w sytuacjach dyskryminacyjnych są największym wsparciem dla wszystkich badanych grup.
- Dla osób LGBTQ+ przyjaciele są największym oparciem w trudnych sytuacjach, znacznie częściej niż dla pozostałych badanych grup.
- Stosunkowo wysoki odsetek obcokrajowców nie może liczyć na czyjąkolwiek pomoc.
- Kobiety znacznie częściej mogą liczyć na rodzinę, mężczyźni zaś – na przyjaciół.
- Ktoś inny (kto?): partner (N=3), postronni ludzie (N=2), grupa rówieśnicza (N=1), sam/-a na siebie (N=1), kościół – duszpasterstwo (N=1).

* Na to pyt. odpowiadało: N=15 seniorów, N=76 osób LGBTQ+, N=70 obcokrajowców, N=34 osób z niepełnosprawnościami.

12. Z jakimi konsekwencjami nierównego traktowania musi się P. mierzyć?

* Na to pyt. odpowiadało: N=15 seniorów, N=76 osób LGBTQ+, N=70 obcokrajowców, N=34 osób z niepełnosprawnościami.

	Ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
Stres	73%	47%	82%	73%	65%
Poczucie bezradności	63%	60%	72%	57%	56%
Złość	62%	53%	66%	69%	44%
Niepokój	61%	33%	75%	50%	62%
Obniżone poczucie własnej wartości	57%	80%	45%	66%	59%
Obniżone zaufanie do innych	54%	40%	59%	59%	41%
Strach, lęk	50%	13%	71%	43%	32%
Poczucie zagrożenia	45%	40%	70%	24%	35%
Poczucie osamotnienia	44%	27%	49%	43%	41%
Zwiększanie dystansu w kontaktach międzyludzkich	40%	40%	40%	37%	44%
Wycofanie się z aktywności w życiu społecznym, publicznym	29%	7%	24%	40%	29%
Zamknięcie się w mini grupach podobnych do siebie	24%	7%	40%	20%	6%
Trudności w znalezieniu pracy / utrata pracy	14%	13%	13%	17%	12%
Trudności materialne	12%	13%	5%	10%	32%
Problemy zdrowotne, wymagające leczenia	11%	13%	12%	6%	18%
Trudności w dostępie do dóbr i usług	10%	13%	3%	17%	9%
Obrażenia fizyczne	7%	7%	4%	11%	6%
Inne konsekwencje	2%	7%	0%	4%	0%

- Stres, poczucie bezradności i złość to główne konsekwencje z jakimi mierzą się osoby dyskryminowane.
- Seniorom najbardziej doskwiera obniżone poczucie własnej wartości jako wynik nierównego traktowania.
- Testy statystyczne wskazują, że osoby LGBTQ+ znacznie częściej niż pozostali doświadczają strachu i lęku, a także niepokoju i poczucia zagrożenia.
- Z kolei kobiet częściej niż mężczyzn dotyka poczucie bezradności; w szczególności widoczne jest to wśród cudzoziemek, które także częściej niż cudzoziemscy mężczyźni – wycofują się z aktywności w życiu społecznym/ publicznym.
- Osoby z niepełnosprawnościami częściej niż inni muszą mierzyć się z konsekwencjami w postaci trudności materialnych.

BADANIA JAKOŚCIOWE

Konsekwencje nierównego traktowania

Takie bardziej bolesne, które dają człowiekowi doznania, że jest osobą starszą, starą, bardzo starą, no to pewnie jest to taki chwilowy żal, ale to chwilowe. Natomiast jeżeli chodzi o jakieś trwałe, to powiedziałabym, że powoduje wycofanie. Że człowiek starszy w tym momencie zaczyna w pewnych obszarach życia widzieć, że go nie akceptuje to środowisko i zaczyna się wycofywać. [Triada 1, seniorzy]

Konsekwencje? No na pewno, bo straciłam dwie przyjaciółki, które myślałam, że są przyjaciółkami, które się ode mnie odwróciły kiedy były świadkami takiej sytuacji i po prostu udawały po rozmowie, że ogólnie... no nie bardzo już takie były przyjazne dla mnie jak się dowiedziały jak jest u mnie w domu. [IDI1, kobieta, przemoc]

Ogólnie – to i tak głównie zależy od osoby, od jej uczucia i od jej cierpliwości. To od niej zależy, czy wytrzyma np. z hejtem, albo z osobami, które ją krytykują. Ale tak to znam parę osób, które potrzebują pomocy i chodzą do psychologa, albo dzwonią do swojego najbliższego przyjaciela, lub mówią to swoim rodzicom. [IDI2, dzieci]

Jeżeli porównamy się z moimi kolegami ze studiów, od których no nie czuję się głupszy, to różnica jest taka, że moi koledzy ze studiów jeżdżą dobrymi samochodami i w większości mieszkają sobie w domkach, a ja gnieźdźę się w mieszkaniu, które nie do końca w 100% jest dla mnie przystosowane. Poza tym jeżdżę starym samochodem. nie widzę możliwości, żeby to się zmieniło. Jak się zarabia tyle, ile się zarabia, no to pewnych rzeczy się nie przeskoczy, tym bardziej, że osoby niepełnosprawne mają naprawdę bardzo duże wydatki związane nie tylko z rehabilitacją. [FGI, os. z niepełnosprawnościami]

No takich konsekwencji jest bardzo dużo, to jest oczywiście wykluczenie na poziomie ekonomicznym, to jest wykluczenie na poziomie dostępności do edukacji, do służby zdrowia, tak naprawdę na każdym. Tak że te konsekwencje wypływają z tego, że są uchodźcami i że, niestety, urodzili się w kraju, w którym nie mogli żyć spokojnie i bezpiecznie, i oni je odczuwają na każdym kroku. [Triada1, NGO's]

Grupy porównawczego odniesienia

13. Do jakich innych gorzej traktowanych/ dyskryminowanych grup porównał(a)by Pani/ Pan swoją sytuację? (pytanie otwarte)

	Ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
obcokrajowcy	29%	30%	28%	44%	4%
osoby LGBTQ+	29%	10%	30%	27%	35%
osoby o innym kolorze skóry	23%	0%	30%	25%	8%
kobiety	20%	10%	26%	17%	15%
osoby z niepełnosprawnościami	13%	20%	15%	6%	19%
mniejszości religijne	10%	10%	9%	14%	4%
inne	9%	20%	7%	2%	23%
osoby ubogie, biedne, bezrobotne	8%	20%	4%	4%	19%
Żydzi	5%	0%	9%	2%	4%
mniejszości etniczne	4%	0%	6%	4%	0%
seniorzy	4%	10%	3%	0%	12%
osoby chore	3%	0%	3%	2%	4%
osoby, które nie mówią po polsku	3%	0%	0%	8%	0%
katolicy	1%	0%	1%	2%	0%
ateiści	1%	0%	3%	0%	0%
osoby o innych poglądach niż partia rządząca	1%	10%	1%	0%	0%

- W ocenie ogółu badanych obcokrajowcy, osoby LGBTQ+ oraz osoby o innym kolorze skóry to grupy do których badani porównują swoją sytuację nierównego traktowania.
- Brak jest różnic istotnych statystycznie ze względu na zmienne społeczno-demograficzne.

* Na to pyt. odpowiadało: N=15 seniorów, N=76 osób LGBTQ+, N=70 obcokrajowców, N=34 osób z niepełnosprawnościami.

BADANIA JAKOŚCIOWE

Grupy porównawczego odniesienia

No na pewno osoby homoseksualne w Polsce. Mam też dużo znajomych z tej grupy – no są nierówno traktowani. Na pewno też osoby transseksualne, tak? No myślę, że teraz na tapecie raczej jest to. Kwestia obcokrajowców to była raczej jakieś 10 lat temu, powiedzmy.

No a teraz już się przeniosła na homoseksualistów, na transseksualistów i wiadomo... [IDI, kobieta, Chiny]

Natomiast rzeczywiście dyskryminacja jest bardzo, bardzo wyraźna wobec odmiennych ras, wobec odmiennych orientacji seksualnych, no i wobec bezdomnych na pewno też.

[Triada1, seniorzy]

(...) uważam, że rzeczywiście osoby nieheteronormatywne bym umieścił na pierwszym miejscu. Na drugim miejscu bym umieścił osoby z niepełnosprawnościami różnego rodzaju. A na trzecim – rzeczywiście tych seniorów. [FGI, religijni, bezwyznaniowi]

No każdy z nas doświadcza właśnie czegoś przykrego. I jednego np. będzie bolało to, że znalazł się tutaj, bo chce pracować, a się z niego np. nabijają, bo ma inny kolor skóry, czy nie jest Polakiem. No a taką samotną matkę np. to, że ktoś jej nie pomoże, że przyjmują ją do pracy, ale jak dziecko jej choruje, to już nie mają do nie tolerancji.

[IDI4, kobieta, przemoc]

14. Kto jest – P. zdaniem – dziś najbardziej uprzywilejowany? Kto, jakie grupy społeczne mogą dziś liczyć w Polsce na szczególnie dobre traktowanie? (pytanie otwarte)

	Ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
politycy (członkowie elity rządzącej)	27%	44%	32%	3%	28%
ludzie zamożni	16%	20%	7%	10%	27%
biali heteroseksualni mężczyźni	13%	2%	23%	20%	8%
katolicy	13%	2%	30%	7%	10%
księża	12%	17%	20%	3%	9%
inne	11%	13%	7%	17%	8%
zwolennicy partii rządzącej	8%	11%	14%	1%	4%
Polacy	6%	0%	1%	24%	0%
osoby LGBTQ+	5%	4%	3%	5%	6%
osoby rasy białej	5%	0%	5%	12%	1%
osoby o ustabilizowanej sytuacji życiowej (rodzina, praca)	4%	0%	11%	0%	5%
osoby wykształcone na wysokich stanowiskach	3%	3%	2%	4%	4%
narodowcy	3%	6%	2%	1%	1%
osoby heteroseksualne	2%	0%	4%	3%	3%
osoby w wieku produkcyjnym	2%	6%	0%	0%	3%
służby mundurowe	2%	0%	2%	0%	5%
osoby starsze	2%	0%	3%	3%	1%
uprzywilejowane grupy zawodowe (prawnicy, lekarze)	2%	6%	1%	0%	0%
osoby chore na Covid	2%	2%	0%	1%	4%
osoby o lewicowych poglądach	1%	0%	0%	4%	1%
urzędnicy	1%	2%	0%	0%	1%

- Wszystkie badane grupy, z wyjątkiem obcokrajowców za grupę najbardziej uprzywilejowaną uznają polityków partii rządzącej.
- Osoby LGBTQ+ znacznie częściej niż pozostali wskazują na osoby wyznania katolickiego jako na grupę uprzywilejowaną.
- Z kolei dla obcokrajowców najbardziej uprzywilejowani w Polsce są dziś sami Polacy.
- Natomiast osoby z niepełnosprawnościami do grupy uprzywilejowanych dodają osoby zamożne.
- Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni wskazują na ludzi zamożnych, jako na grupę uprzywilejowaną.

BADANIA JAKOŚCIOWE

Grupy społeczne uprzywilejowane

(...) mniej dyskryminowane, bardziej uprzywilejowane są osoby, które wzbudzają może takie poczucie większej wartości, które mają takie przekonanie o swojej wartości, które umieją się dobrze przedstawić i wykreować swój wizerunek, które wyglądają dobrze, dobrze się ubierają, które umieją się wypowiadać, nie są nieśmiałe, tylko takie bardziej otwarte. I myślę, że takim osobom na pewno jest łatwiej i są lepiej traktowane przez społeczeństwo. I takie osoby są też bardziej popularne. [IDI3, nastolatki]

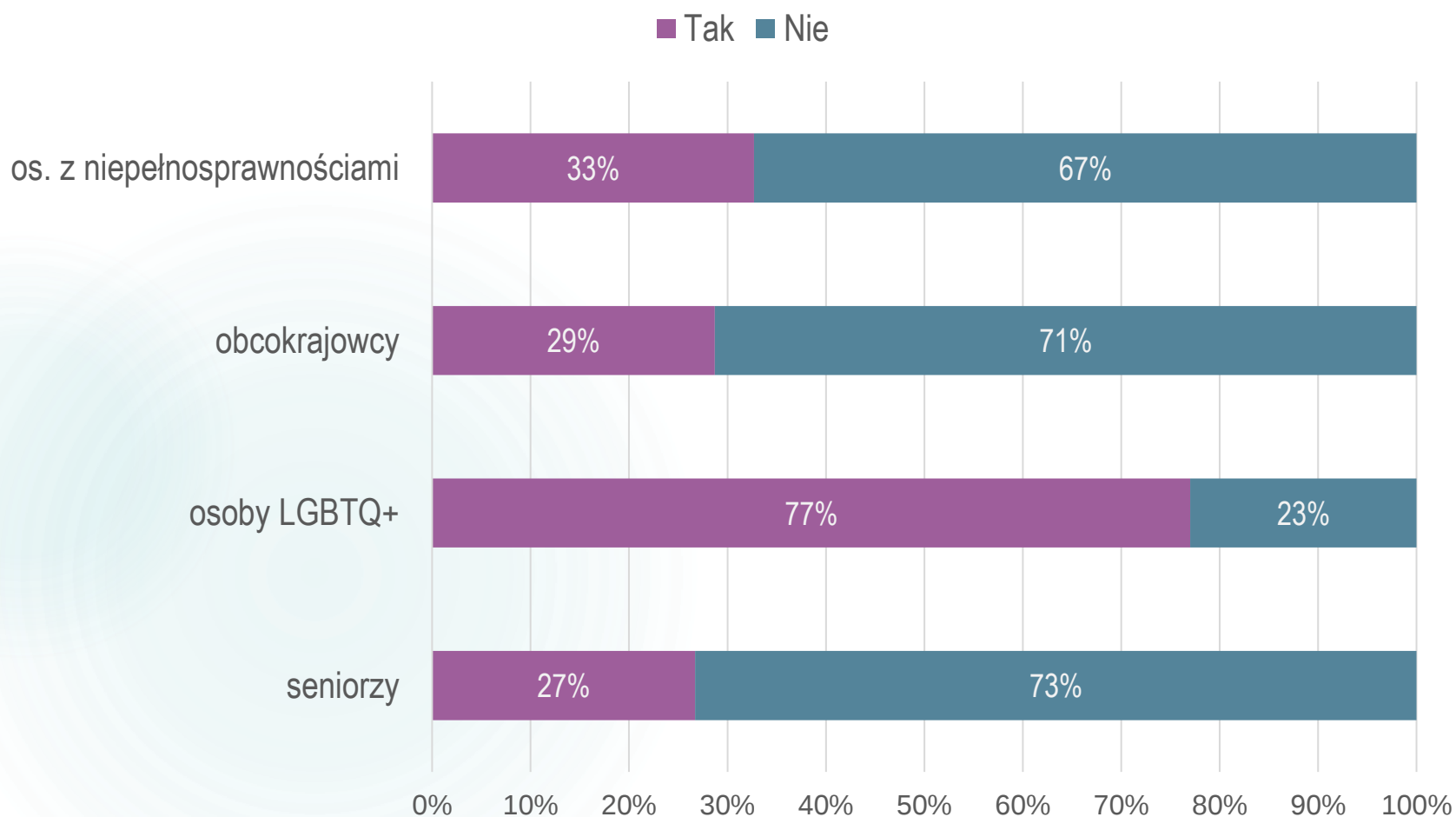
W Polsce i generalnie na świecie jednak kobiety, mimo tego, że jest ich więcej niż mężczyzn, są grupą zagrożoną wykluczeniem w dosyć poważnym stopniu. Mówi się o lesbijkach w taki sposób, że one są podwójnie wykluczone, bo zarówno dlatego, że są kobietami, jak zarówno dlatego, że są homoseksualne. Więc tak, na pewno bym wyróżnił homoseksualnych mężczyzn. W tej grupie różne badania wskazują, że grupą najbardziej zagrożoną przemocą fizyczną są osoby transpłciowe. [FGI, LGBTQ+]

Nie powiem gdzie, ale to była instytucja publiczna – skoro główny szef był z danej parafii, no to jego parafianie dostali pracę. Ja na dodatek nie jestem chrześcijaninem, jestem buddystą w ogóle. I niestety, tam widziałem bardzo takie podejście mocno religijne. [FGI, obcokrajowcy]

Na pewno te grupy zawodowe, które z automatu dobrze zarabiają, lekarze, prawnicy, którzy mogą być oczywiście dyskryminowani ze względu na coś innego, i tutaj pewno tak też jest. Ale też myślę, że księża, którzy, nie wiem, wdzierają się do szkół i ja np. jako niewierząca muszę walczyć o to, żeby przedszkolanki nie uczyły mojego dziecka trzylatka śpiewać kolęd, bo on nie wie o co chodzi. [Triada2, NGO's]

Formy pomocy

15. Czy zna P. jakieś organizacje, stowarzyszenia, które działają na rzecz przeciwdziałania gorszemu – nierównemu traktowaniu i pomagają osobom dyskryminowanym z różnych powodów?

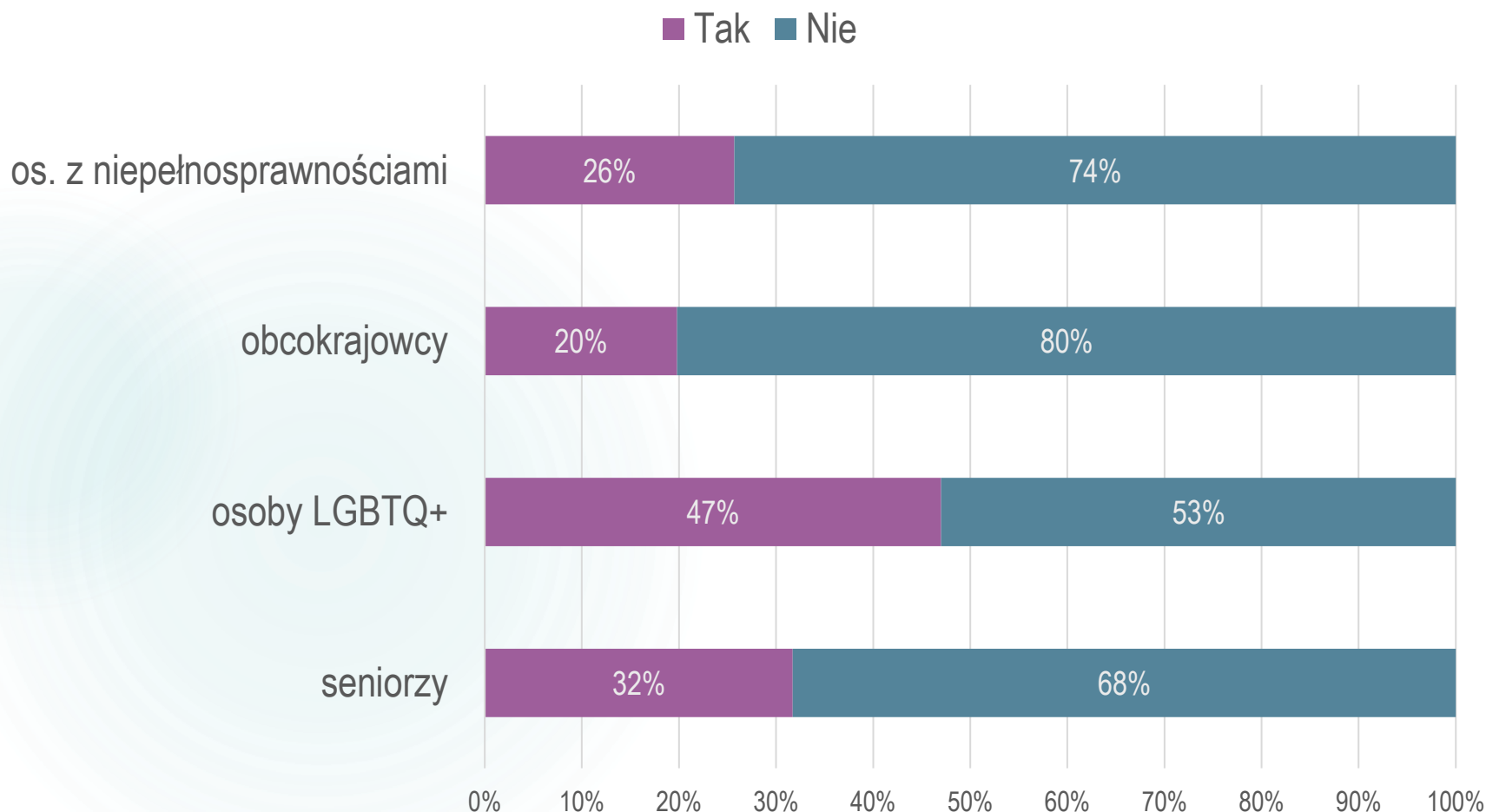
- Prawie 60% ogółu badanych nie zna żadnych instytucji działających na rzecz przeciwdziałania nierównemu traktowaniu.
- Największą grupę nieznających takich organizacji stanowią seniorzy oraz obcokrajowcy (pow. 70%).
- Osoby LGBTQ+ znacznie częściej niż pozostali deklarują taką znajomość, a także osoby nie wskazujące jednoznacznie swojej płci (przy czym w próbie znalazło się tylko 8 takich badanych).

16. Jakie to organizacje czy stowarzyszenia? (pytanie otwarte)

	Ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
Stowarzyszenie/Grupa Stonewall	44%	0%	77%	9%	24%
Kampania Przeciw Homofobii – Ogólnopolska Organizacja Pozarządowa	19%	5%	36%	0%	0%
Lambda – Stowarzyszenie Działające na rzecz osób LGBT	9%	0%	19%	0%	0%
Ogólnopolski Strajk Kobiet	8%	14%	9%	4%	4%
Stowarzyszenie Miłość Nie Wyklucza	8%	0%	16%	0%	0%
Migrant Info Point	6%	0%	1%	30%	4%
Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „ISKRA”	5%	9%	0%	0%	20%
PUMS HASA	4%	0%	1%	22%	0%
Kościół	4%	5%	3%	9%	0%
Ośrodek Monitorowania Zachowań Rasistowskich i Ksenofobicznych	4%	5%	4%	4%	0%
Fundacja Trans-Fuzja	3%	0%	6%	0%	0%
Rzecznik Praw Obywatelskich	3%	18%	0%	0%	0%
Fundacja Wiara i Tęcza	2%	0%	4%	0%	0%
Fundacja Dziewuchy Dziewuchom	2%	0%	4%	0%	0%
Amnesty International	2%	9%	1%	0%	0%
Fundacja Akceptacja	2%	5%	1%	0%	4%
Tolerado-Stowarzyszenie na Rzecz Osób LGBT	1%	0%	3%	0%	0%
Centrum Inicjatyw Senioralnych	1%	9%	0%	0%	0%
inne (pojedyncze)	31%	41%	17%	39%	56%

- Wśród seniorów najbardziej znaną organizacją działającą na rzecz walki z nierównym traktowaniem jest Ogólnopolski Strajk Kobiet.
- Z kolei osoby LGBTQ+ wskazują przede wszystkim Stowarzyszenie/ Grupę Stonewall. Organizacja ta wśród osób nieheteronormatywnych jest wskazywana znacznie częściej niż przez inne badane grupy. W drugiej kolejności społeczność LGBTQ+ wskazuje Kampanię Przeciw Homofobii – Ogólnopolską Organizację Pozarządową.
- Obcokrajowcy najczęściej wskazują na organizację Migrant Info Point, w drugiej – PUMS HASA – Harassment and Assault Student Advocacy (część próby (trudno powiedzieć jak duża) stanowią studenci stypendium Erasmusa – Erasmus Student Network UAM Poznań Association oraz Uniwersytetu Medycznego).
- Z kolei osoby z niepełnosprawnościami – Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „ISKRA”. Po dwa wystąpienia: Tęczowe Rodziny, Helsińska Fundacja Praw Człowieka i PFRON.

17. Czy słyszał(a) P. o jakichś konkretnych inicjatywach – organizacji społecznych, władz miasta –, których celem była/ jest walka z uprzedzeniami, przeciwdziałanie dyskryminacji i gorszemu – nierównemu traktowaniu?

- Prawie 60% ogółu badanych nie zna inicjatyw, których celem jest walka z dyskryminacją.
- Największą grupę nieznaną takich akcji stanowią osoby z niepełnosprawnościami (prawie $\frac{3}{4}$).
- Osoby LGBTQ+ znacznie częściej niż pozostali deklarują taką znajomość.
- Brak jest zależności istotnych statystycznie ze względu na zmienne społeczno-demograficzne.

BADANIA JAKOŚCIOWE

Organizacje, inicjatywy na rzecz walki z dyskryminacją

Uważam, że na chwilę obecną jest dużo takiej pomocy socjalnej dla osób i jest to dosyć dobrze zorganizowane. Każdy w takiej trudnej sytuacji jest w stanie liczyć na pomoc w swoim własnym przypadku, są też różne organizacje. Więc myślę, że pod tym względem można dosyć dobrze to ocenić.

[IDI1, kobieta, przemoc]

Tutaj ten KIS (Klub Integracji Społecznej), w tym też byłyby włączone firmy, które de facto nie mają nic wspólnego z samorządem wielkopolskim, tylko dołączyły do tego, tak jak np. firma zajmująca się oddłużeniami, gdzie były spotkania prowadzone - jak zadbać o swój budżet, jak wyjść z długów itd., itd.

[IDI3, mężczyzna, ubóstwo]

Myślę, że państwo tutaj średnio pomaga i raczej psuje struktury równego traktowania. Myślę, że bardziej tutaj, kolokwialnie mówiąc, robotę wykonują te organizacje pozarządowe, jakieś stowarzyszenia starające się pomóc grupom traktowanym nierówno, jak Fundacja Mili Ludzie w Poznaniu, albo na Instagramie jakiś kontakt.

[IDI3, nastolatki]

(...) założenia samorządowe najprawdopodobniej jak i organizacji pozarządowych są takie „działajmy”, żeby przeciwdziałać dyskryminacji, prawda? „Będziemy przeciwdziałać dyskryminacji” - tylko nie ma żadnych konkretnych postulatów za tym idących, to jest ogół, działanie przeciw dyskryminacji to jest takie robienie sondaży, ankiet, tego typu rzeczy... [IDI, kobieta, Senegal]

NGO'sy jest pomysłem nieudanym ze względu na to, że organizacje pozarządowe funkcjonują w ograniczonych budżetach, tzn. w ograniczonych ramach. To są ramy projektowe, grantowe. Więc jeżeli mówimy o włączeniu też systemowym społeczności, to nie możemy tworzyć takiej sytuacji, w którym tylko ograniczona liczba osób w ograniczonym czasie będzie mogła skorzystać z tego wsparcia.

[IDI, specjalista ds. romskich]

18. Proszę te inicjatywy wymienić i ocenić na skali od 5 do 1. (5 – oceniam bardzo wysoko, 1 – oceniam bardzo nisko)

<i>N=166 badanych</i>	% wskazań	średnia
marsz równości/ parada równości	12%	3,95
działania władz lokalnych na rzecz seniorów (m.in. działalność CIS, akcje: Poznańskie Pudełko Życia, Książka dla Seniora, targi Viva Seniorzy itp.)	10%	4,19
protesty przeciwko zaostrożeniu prawa antyaborcyjnego	6%	3,90
działania Urzędu Miasta (władz miasta/ prezydenta miasta) – ogólny kontekst	5%	4,78
działania na rzecz społeczności LGBTQ+	5%	3,22
działania Grupy Stonewall	4%	4,33
działania pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. równego traktowania	3%	3,60
Tęczowy piątek	2%	4,33
Manify	1%	4,00
Poznański Tydzień Tolerancji	1%	4,50
działalność HASA na Uniwersytecie Medycznym	1%	3,00
działalność CARITAS	1%	4,50
pozostałe (po jednym wskazaniu)	48%	4,25

- Najbardziej zauważanie inicjatywy czy działania mające na celu walkę z dyskryminacją to marsze równości, działania Centrum Inicjatyw Senioralnych oraz protesty związane z zaostrożeniem prawa aborcyjnego w Polsce. Ich średnia ocena oscyluje w okolicach „czwórki”, przy czym inicjatywy CIS są oceniane nieco wyżej.
- Wysokie oceny otrzymały działania Stowarzyszenia Grupa Stonewall (4,33), zaś działania na rzecz społeczności LGBTQ+ bez wskazanego autora tych działań już istotnie niższe (3,22).

19. Jakie działania mogłyby sprzyjać równemu traktowaniu i dzięki którym w naszym codziennym życiu byłoby mniej dyskryminacji? (cz. 1)

Ocena 1-5, gdzie 5 – bardzo potrzebne, 1 – zdecydowanie niepotrzebne, cz. 1 tabeli	Ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
Lekcje w szkołach – w ramach godzin wychowawczych lub w ramach przedmiotu Wiedza o społeczeństwie – podczas których będzie poruszany temat dyskryminacji, jej przyczyn, przejawów i skutków	4,34	4,22	4,39	4,50	4,25
Kampania na rzecz równego traktowania skierowana do całego społeczeństwa	4,16	4,07	4,33	3,93	4,33
Włączanie edukacji antydyskryminacyjnej w programy profilaktyczno-wychowawcze i codzienną praktykę instytucji oświatowych, jako element dbania o dobrostan i bezpieczeństwo dzieci i młodzieży	4,16	4,05	4,32	4,20	4,08
Włączanie standardu równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji do zasad działania wszystkich instytucji użyteczności publicznej w mieście	4,13	4,01	4,24	4,12	4,16
Zmiany legislacyjne, w tym dotyczące ścigania przestępstw mowy nienawiści	4,10	3,99	4,26	4,06	4,11

- W ocenie ogółu badanych najbardziej skuteczne działania sprzyjające nierównemu traktowaniu to:
 (1) lekcje w szkołach – w ramach godzin wychowawczych lub w ramach przedmiotu Wiedza o społeczeństwie – podczas których będzie poruszany temat dyskryminacji, jej przyczyn, przejawów i skutków oraz
 (2) kampania na rzecz równego traktowania skierowana do całego społeczeństwa.
- Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni uznają zaproponowane działania za potrzebne (na podstawie porównania średnich ocen).

19. Jakie działania mogłyby sprzyjać równemu traktowaniu i dzięki którym w naszym codziennym życiu byłoby mniej dyskryminacji? (cz. 2)

Ocena 1-5, gdzie 5 – bardzo potrzebne, 1 – zdecydowanie niepotrzebne, cz. 2 tabeli	Ogółem	seniorzy	osoby LGBTQ+	obcokrajowcy	os. z niepełnosprawnościami
Szkolenia antydyskryminacyjne dla osób sprawujących funkcje społeczne	4,04	3,78	4,20	4,13	4,04
Tworzenie placówek interwencyjnych dla osób w trudnej sytuacji życiowej	4,03	3,89	4,12	3,88	4,25
Kampania (w radiu, TV, prasie, Internecie) nt. praw osób dyskryminowanych (konkretnych grup społecznych) informująca również gdzie osoby takie mogą uzyskać pomoc prawną	4,01	4,14	4,05	3,74	4,10
Finansowanie z pieniędzy publicznych pomocy prawnej dla osób, które chcą walczyć o równe traktowanie na drodze sądowej	3,89	3,86	3,98	3,80	3,93
Dofinansowanie organizacji i stowarzyszeń, które zajmują się wspieraniem osób i grup społecznych doświadczających nierównego traktowania	3,88	3,88	4,01	3,66	3,96
Pełnomocnicy ds. równego traktowania w pracy/ szkole/ przy instytucji publicznej	3,84	3,54	3,95	3,88	4,00
Biura kontaktowe	3,70	3,74	3,57	3,70	3,80

- W ocenie ogółu badanych najmniej skuteczne działania sprzyjające nierównemu traktowaniu to: (1) pełnomocnicy ds. równego traktowania w pracy/ szkole/ przy instytucji publicznej oraz (2) biura kontaktowe.
- Na pełnomocników ds. równego traktowania w pracy/ szkole/ przy instytucji publicznej w grupie obcokrajowców i osób LGBTQ+ znacznie częściej wskazują kobiety.
- Wśród innych działań wskazano min. na: działania edukacyjne (m.in. prezentacja dobrych praktyk) (N=27), wsparcie (w tym psychologiczne) dla osób będących w trudnym położeniu (N=5), surowsze kary np. za posługiwanie się mową nienawiści i inne działania (N=4).

BADANIA JAKOŚCIOWE

Działania na rzecz przeciwdziałaniu dyskryminacji

(...) chciałbym, żebyśmy zmienili edukację w kraju, czyli wyrzucili religię, a w to miejsce wsadzili etykę, czy non-violent communication, bo generalnie mamy problem z dogadywaniem się i chciałbym, żebyśmy więcej uczyli dzieci, młodzież, a potem może też i dorosłych, jak się komunikować. Chciałbym też zmian takich w prawie, żeby było ściganie mowy nienawiści, dyskryminacji – żeby to nie było z powództwa cywilnego, tylko z powództwa karnego.

I chciałbym uregulowania stosunków partnerskich (...)

[FGI, LGBTQ+]

Myślę, że przede wszystkim edukacja i pokazywanie ludziom, że nie gryziemy, nie zarażamy, nie brudzimy. Tak w skrócie edukacja, żeby było widać, że nie idzie się tym zarażać, że my tacy jesteśmy i też jesteśmy mądrymi ludźmi, inteligentnymi ludźmi i zasługujemy na to samo, co wszyscy.

[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

(...) tutaj najbardziej bym uderzał o to, żeby naprawdę dla takich osób potrzebujących był o wiele łatwiejszy i długoterminowy dostęp do psychologów.

[IDI2, przemoc]

Ja myślę, że mogłoby być coś takiego, jak jakaś infolinia i można by zgłosić nierówne traktowanie np. w urzędzie. Generalnie w urzędzie nie ma problemów, ale wiem, moi znajomi mieli. I nie mieli gdzie tego zgłosić. (...) Po prostu dla obcokrajowców może być w kilku językach – po angielsku, po rosyjsku, po polsku i może jeszcze po niemiecku – żeby gdzieś można zadzwonić i zgłosić to nierówne traktowanie, nawet w pracy, nawet w urzędzie, gdziekolwiek.

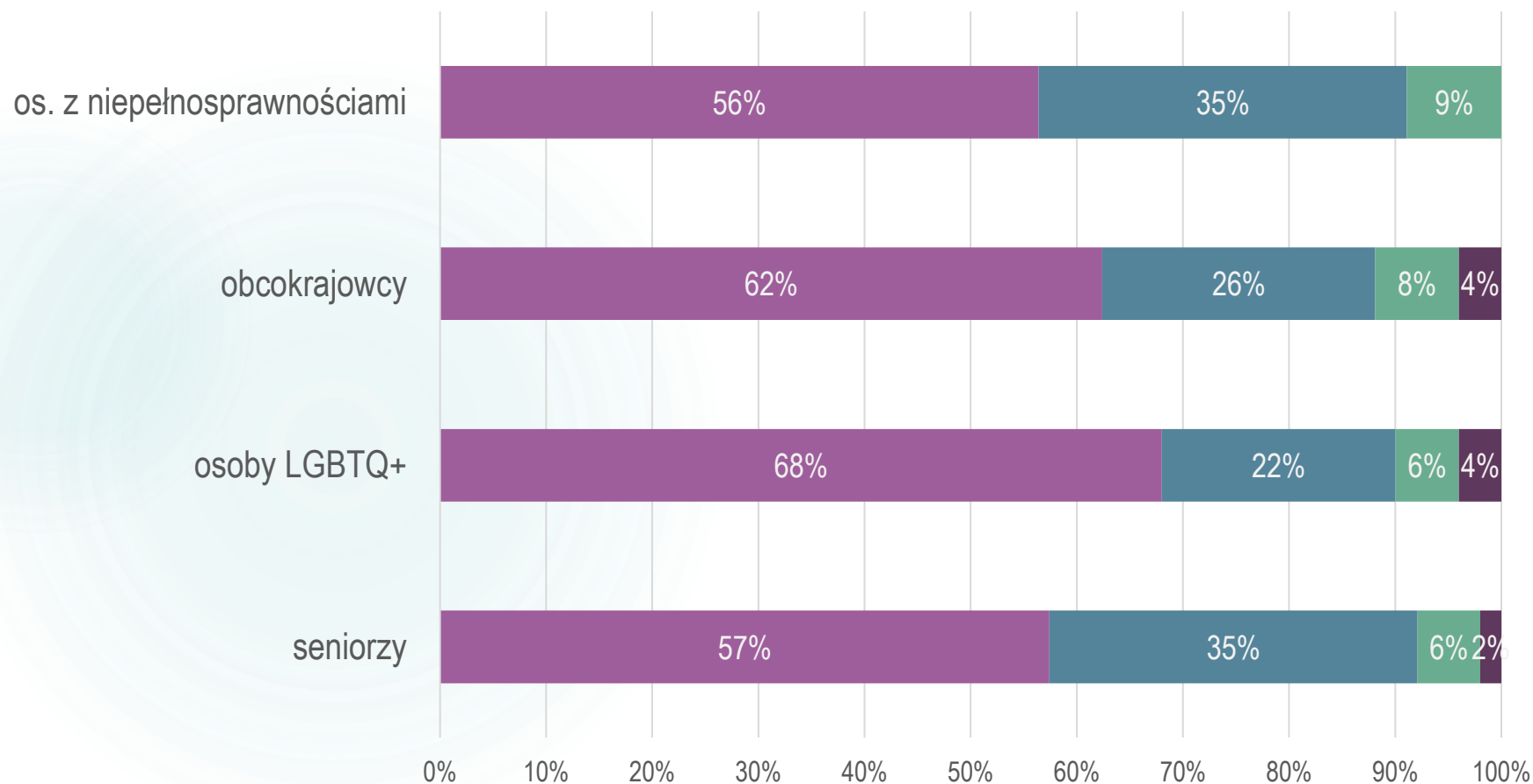
[FGI, obcokrajowcy]

No to może, żeby Miasto, czy jakieś instytucje zrobiły i obsypały skrzynki pocztowe takimi broszurkami właśnie. I po kolei właśnie – o sektorze religijnym i jakie mamy np. religie; potem – jakie mamy niepełnosprawności; potem – coś tam... I myślę, że też duża otwartość by się przydała, i w urzędach, i w jakichś miejscach w różnych przypadkach, no i też czas.

[FGI, religijni, bezwyznaniowi]

20. Kto przede wszystkim powinien odpowiadać (finansowo, organizacyjnie i merytorycznie) za wymienione przed chwilą działania?

- Państwo (rząd, bezpośrednio podległe rządowi organy, instytucje i agencje)
- Samorząd miasta (Urząd Miasta Poznania, Prezydent Miasta)
- Organizacje i stowarzyszenia społeczne, które powinny same znaleźć pieniądze na swoją działalność
- Ktoś inny

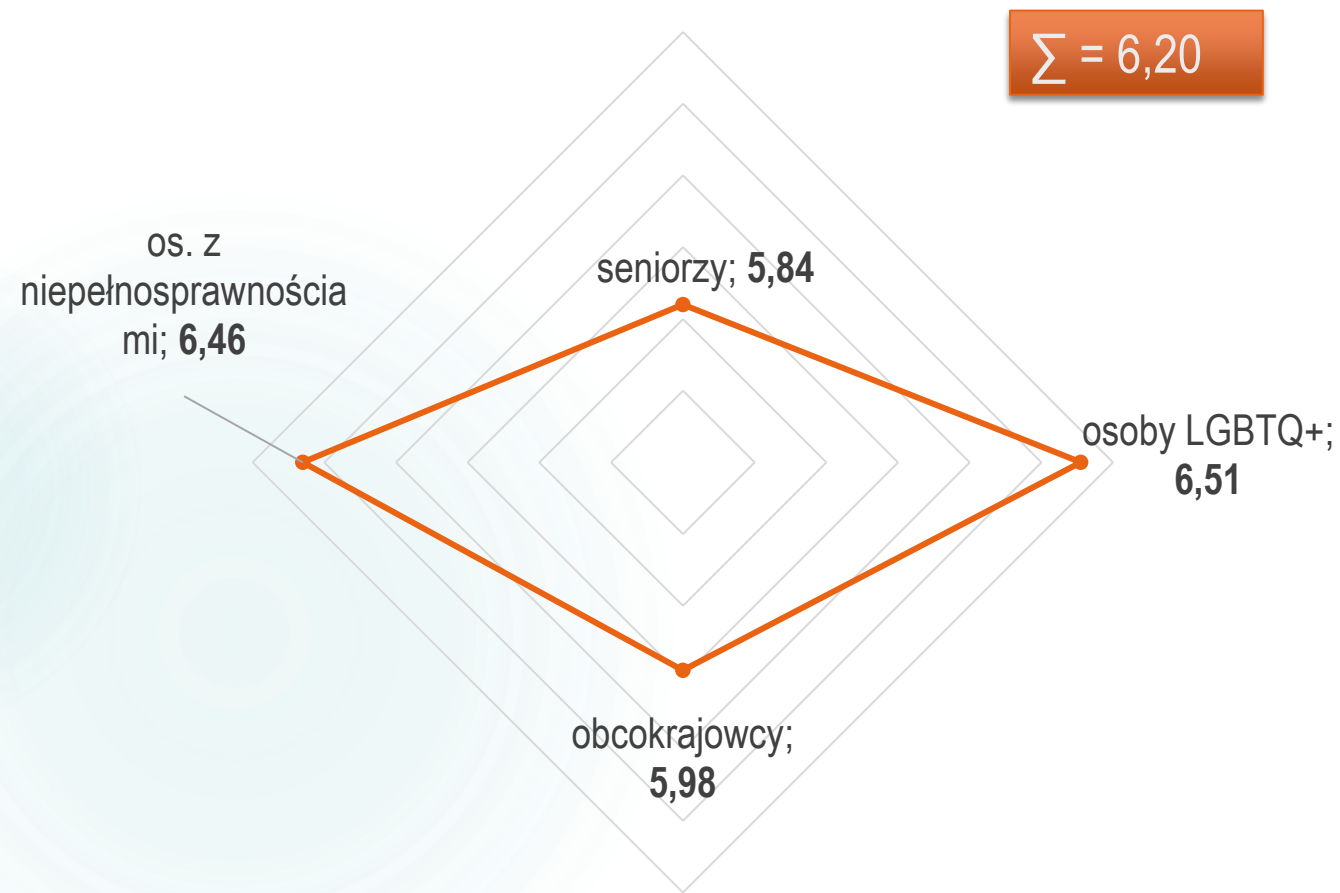

- Nieco ponad 60% ogółu badanych uważa, że to przede wszystkim państwo, rozumiane jako rząd i podległe jemu organy powinny odpowiadać za działania sprzyjające równemu traktowaniu, 30% - samorząd.
- Testy statystyczne nie wykazały różnic w odpowiedziach pomiędzy poszczególnymi grupami.
- Brak jest również zależności istotnych statystycznie ze względu na zmienne społeczno-demograficzne.
- Ktoś inny, kto?: indywidualna odpowiedzialność (N=2), ktoś, kto jest zainteresowany, nie wszyscy podatnicy (N=2), państwo i samorząd lokalny (N=1), rodzina (N=1).

Przyszłość

21. Czy tendencje dyskryminacyjne wobec grupy społecznej, do której Pani/ Pan należy będą się nasilać, czy będą słabnąć?

(skala 1 -10, 1 - będą słabnąć, 10 - będą się nasilać, 5 - bez zmian)

- Zdaniem badanych tendencje dyskryminacyjne wobec badanych grup społecznych będą się nasilać.
- Najwyższe oceny tendencji wzrostu dyskryminacji zostały wystawione przez osoby LGBTQ+ i osoby z niepełnosprawnościami.
- Brak jest zależności istotnych statystycznie ze względu na zmienne społeczno-demograficzne.

BADANIA JAKOŚCIOWE

Tendencje antydyskryminacyjne

Myślę, że będą się nasilać te nierówności i nierówne traktowanie, szczególnie taka właśnie nagonka na pewne grupy społeczne. Myślę, że to jest taka próba pokazania siły z jednej strony i (...) to może się przerodzić w coś niebezpiecznego wręcz. Bo z dyskryminacją pewnych grup społecznych spotykamy się w historii od zawsze, no i niestety, kończy się to bardzo źle często.
[IDI3, nastolatki]

(...) to wszystko zależy od mediów, niestety, od tego co się dzieje. Tak jak mówiłam – raczej ucichło (Azjaci), aż do teraz jak była kwestia koronawirusa. Tak samo jak np. wcześniej mówiliśmy o tej grupie LGBT – to też była grupa, o której w pewnym momencie było głośno, później ucichło i teraz znowu zaczęło być głośno.
[IDI, kobieta, Chiny]

Będą się nasilać, na pewno, 100%, 1000%. Będą się nasilać i będzie jeszcze gorzej, jeżeli nie zmienią się osoby rządzące i propaganda w TV publicznej, gdzie jesteśmy wrzucani na dwa worki. Bo to są dwa worki: narodowcy, obrońcy życia, katolicy i to są osoby LGBTQ+, którzy chcą mordować dzieci i są w ogóle ateistami i nie jedzą mięsa!
[FGI, LGBTQ+]

Ja myślę, że to przede wszystkim zależy od tego, jak my ten czas wykorzystamy i co my zrobimy. Bo on może działać zarówno w jedną jak i w drugą stronę. Jak my nic nie zrobimy, to uważam, że będzie gorzej. A jak uda nam się coś zrobić, to będzie lepiej.
[FGI, religijny, bezwyznaniowi]

(...) to idzie chyba w dobrym kierunku, bo widzi się też większą aktywność seniorów, że seniorzy z tego korzystają i zwracają uwagę na to, co by sobie życzyli trochę, na czym by im zależało. Ta możliwość jest, ja widzę, że to tutaj idzie w dobrym kierunku.
[Triada1, seniorzy]

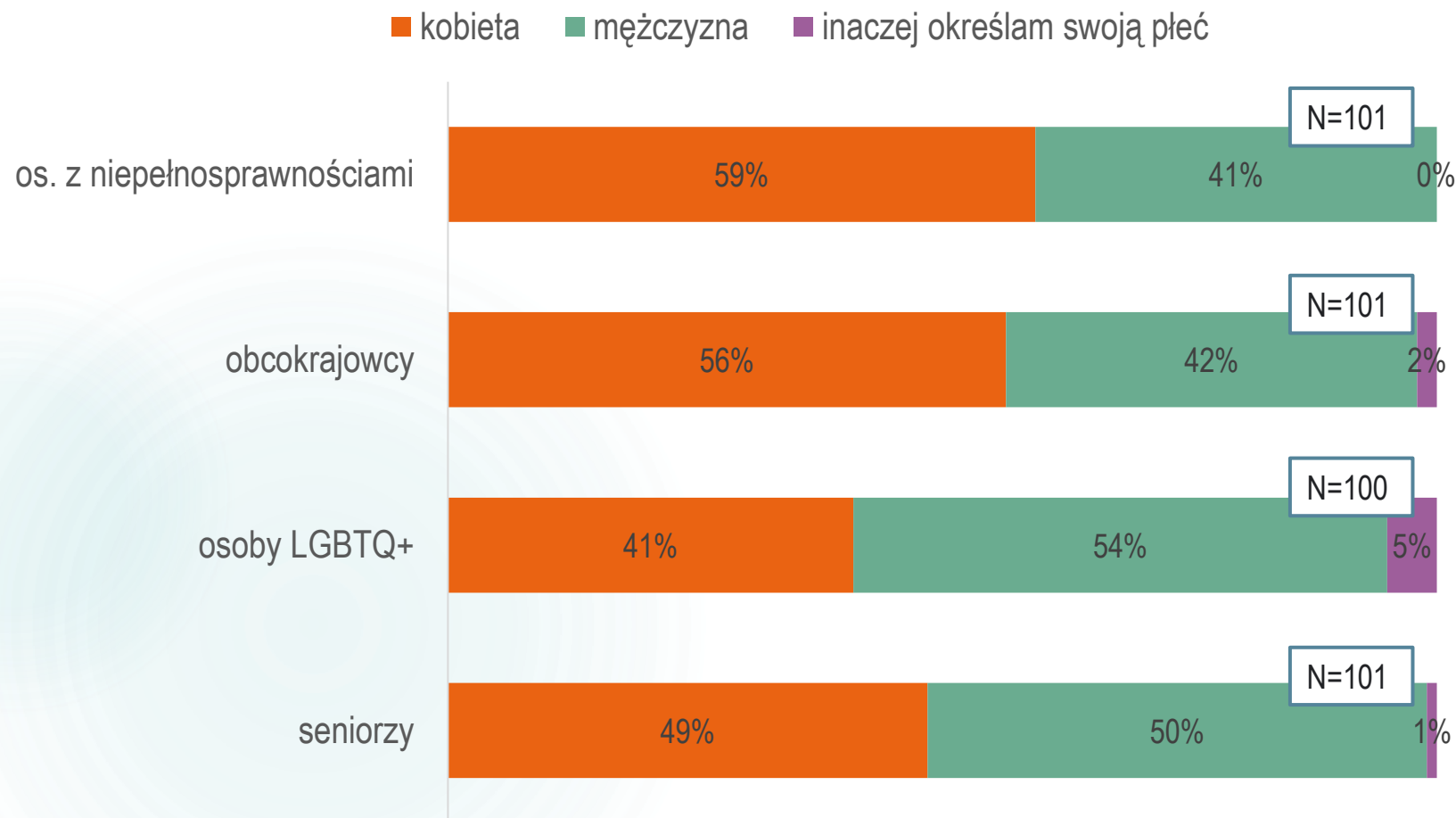
R5: Jeżeli tylko w stosunku do osób niepełnosprawnych, wydaje mi się, że te tendencje dyskryminacyjne bardzo mocno spadają.

R1: To będzie się nasilać, bo raczej młodzi do starszych i starsi do młodszych nie zmieniają podejścia, jeśli nie będziemy uczeni tego w domu, czy gdzieś wśród innych ludzi.
[FGI, os. z niepełnosprawnościami]

Dane społeczno-demograficzne

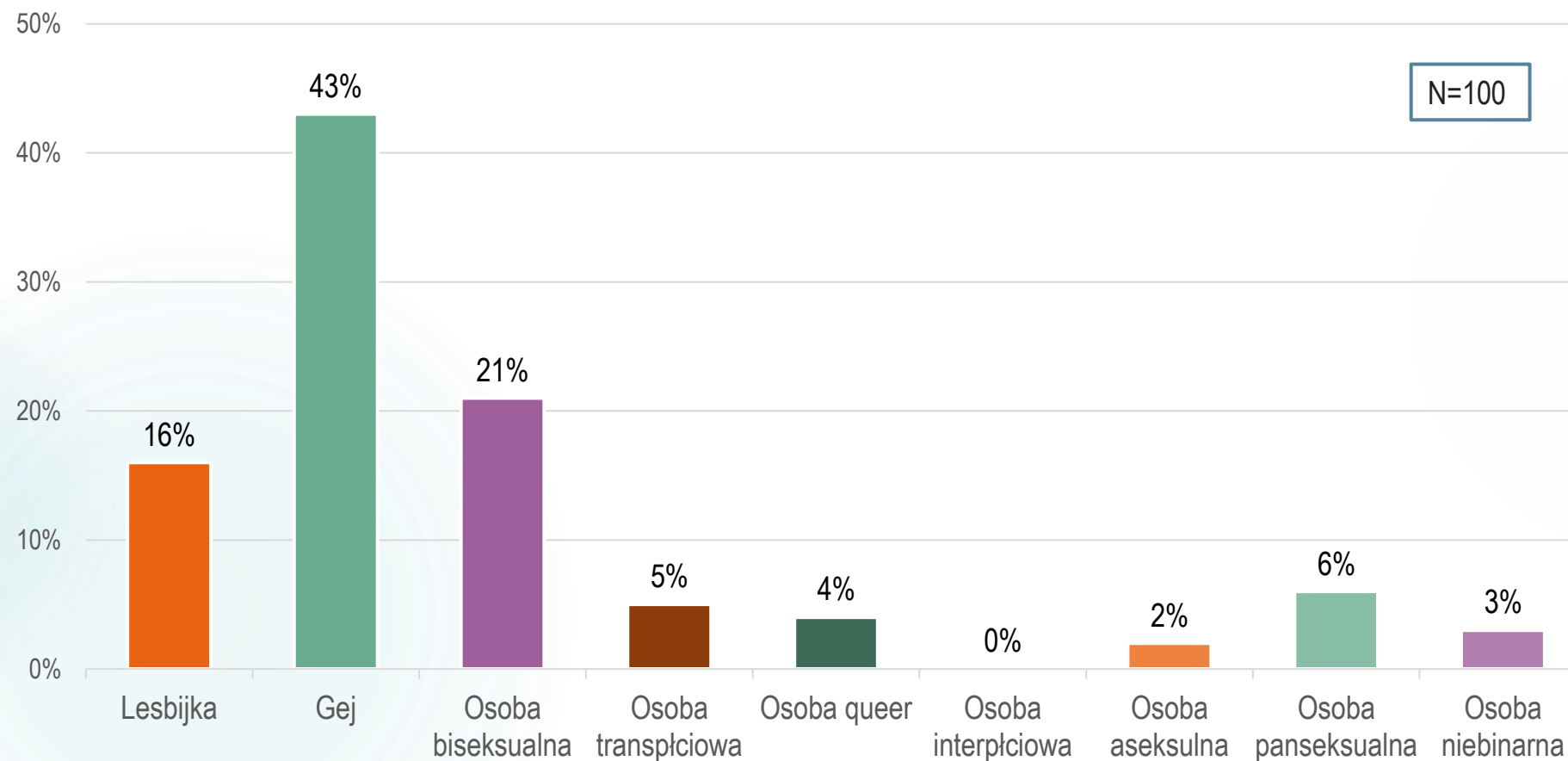
CAWI, ANKIETA INTERNETOWA

DANE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE: PŁEĆ

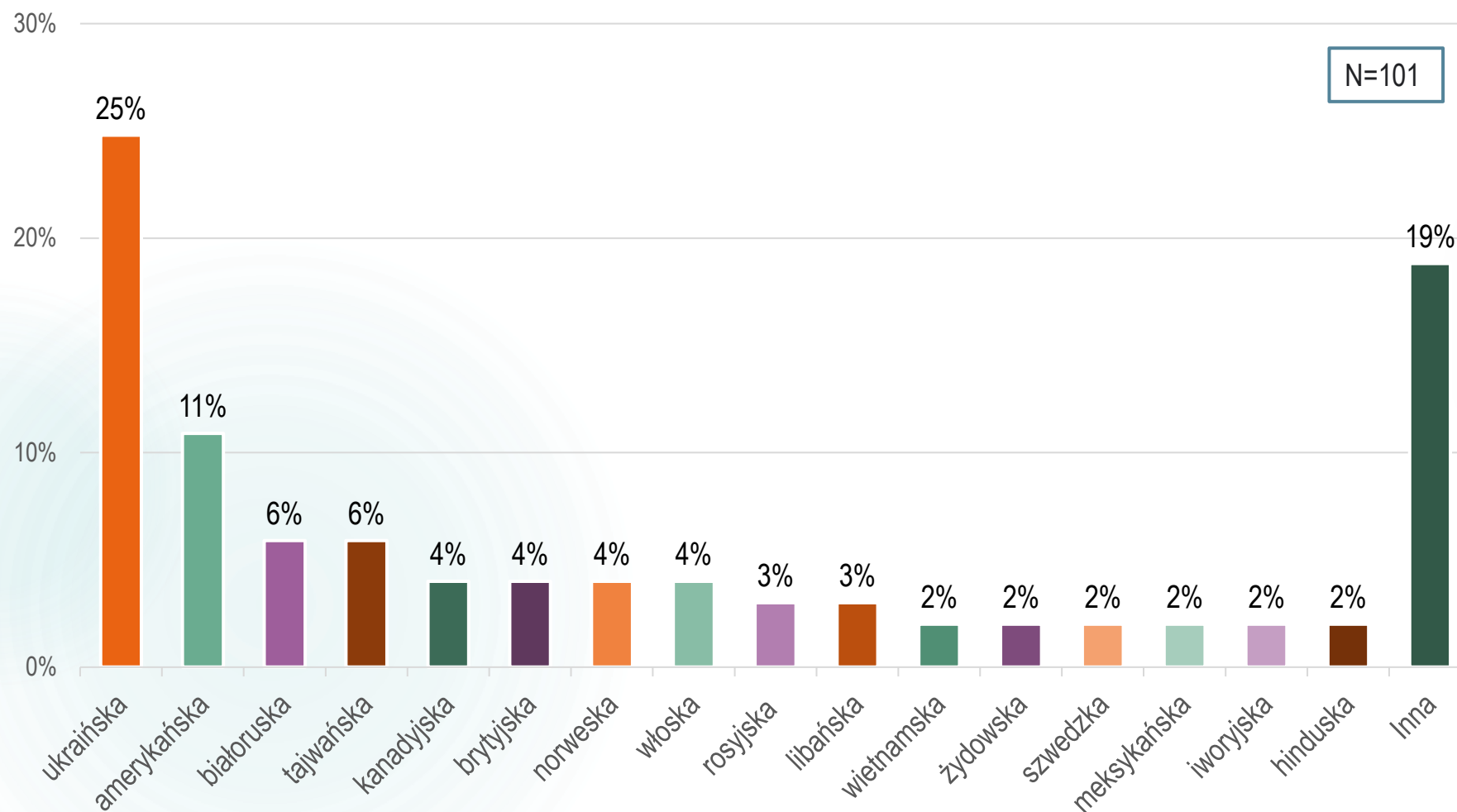

- Ogółem: 207 kobiet (51%), 188 mężczyzn (47%), 8 osób inaczej określających swoją płeć (2%).

DANE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE: TOŻSAMOŚĆ PŁCIOWA OSÓB LGBTQ+

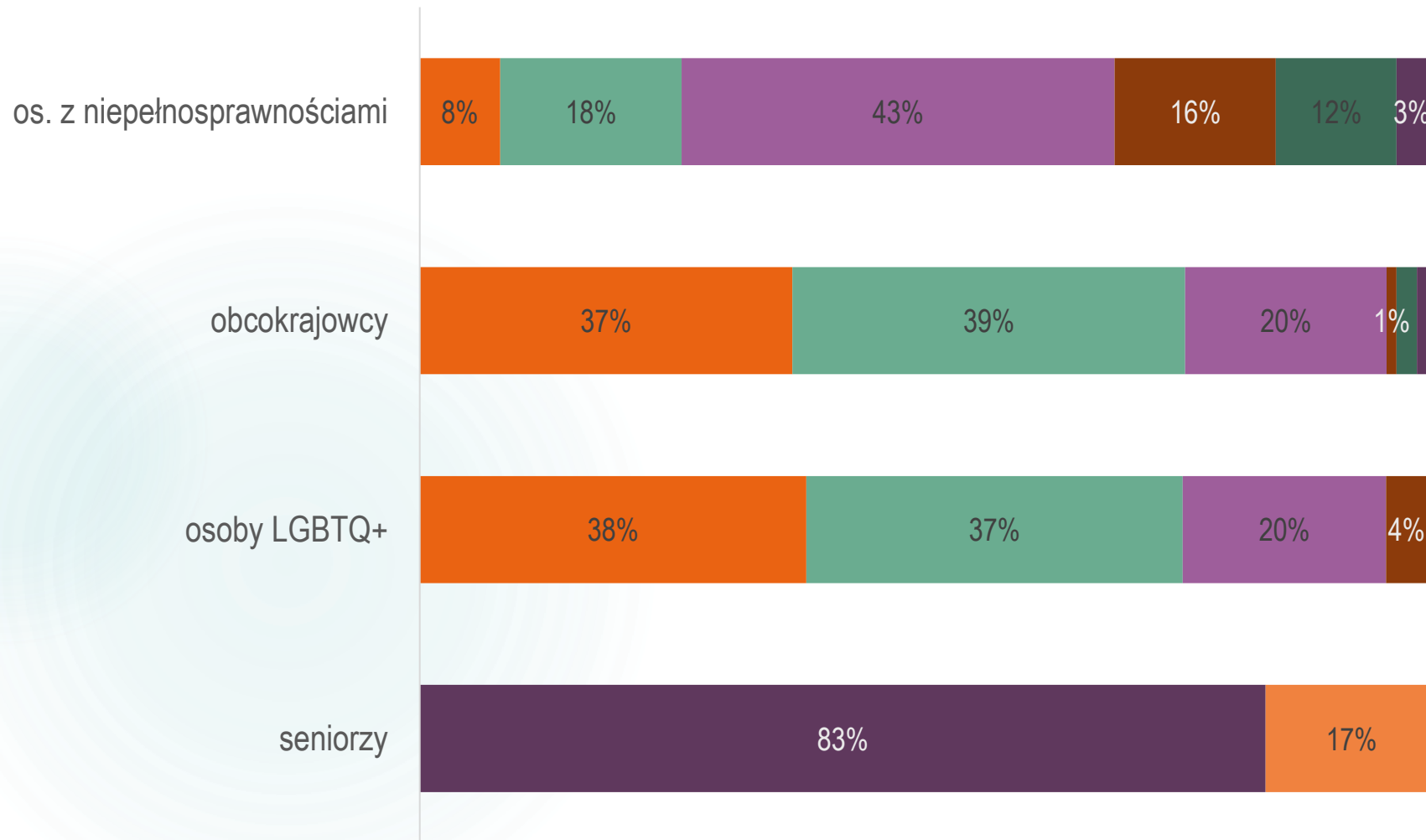
DANE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE: NARODOWOŚĆ W GRUPIE OBCOKRAJOWCÓW

- Inna (jaka?) po jednym wskazaniu: angolańska, arabska, bahrańska, brazylijska, egipska, filipińska, fińska, hiszpańska, holenderska, irańska, irlandzka, jamajska, koreańska, somalijska, syryjska, tajska, wolę nie ujawniać.
- Część próby (trudno powiedzieć jak duża) stanowią studenci stypendium Erasmusa – Erasmus Student Network UAM Poznań Association).

DANE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE: WIEK

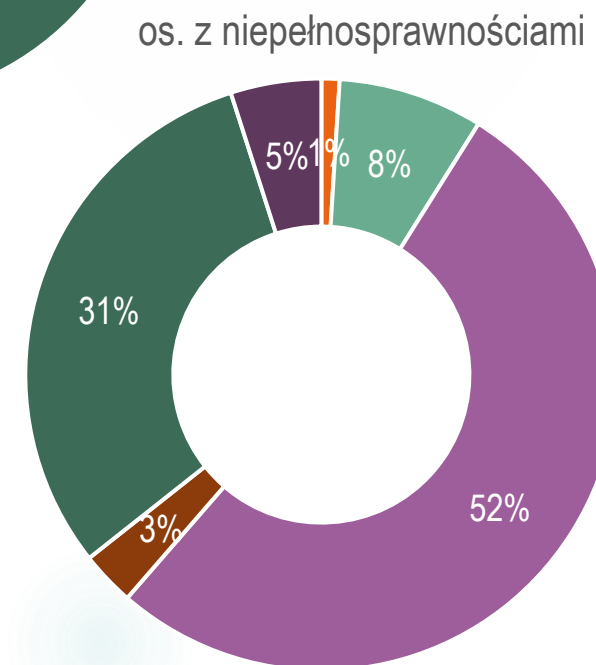
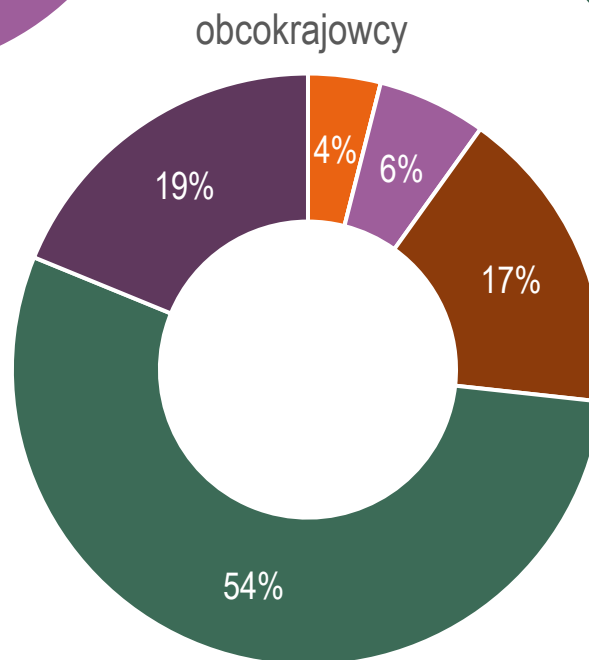
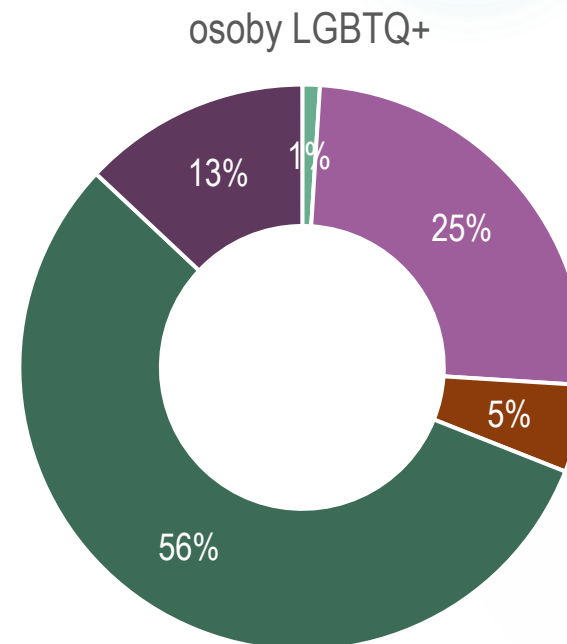
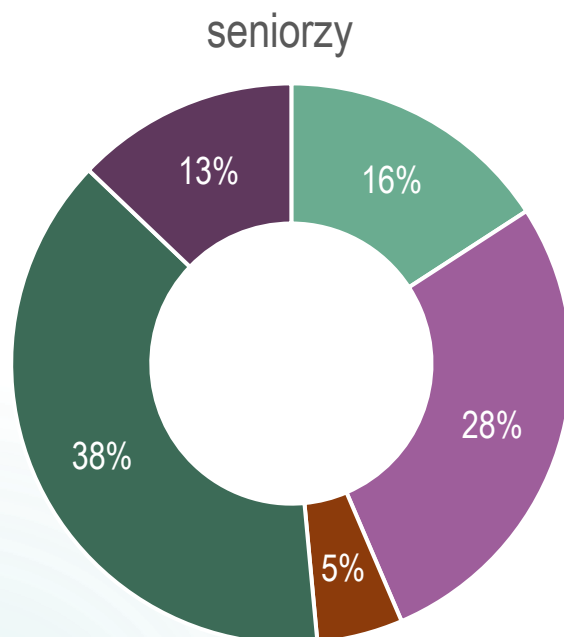
18-25 26-45 36-55 46-55 56-64 65-75 pow. 75

- Osoby poniżej 18 roku nie brały udziału w badaniu ankietowym.

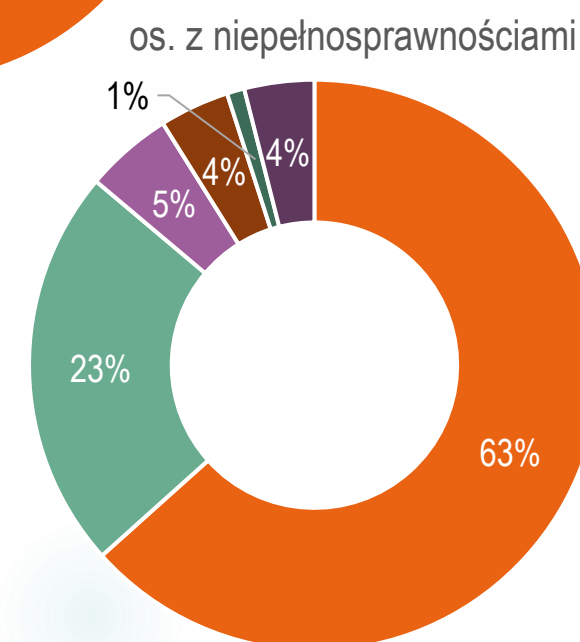
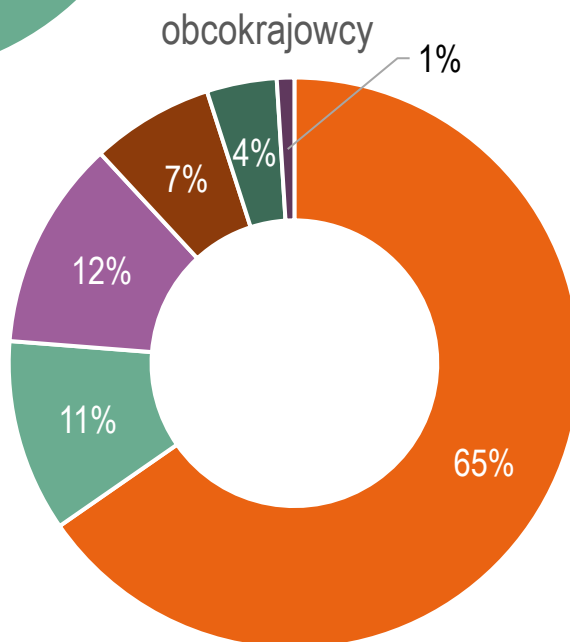
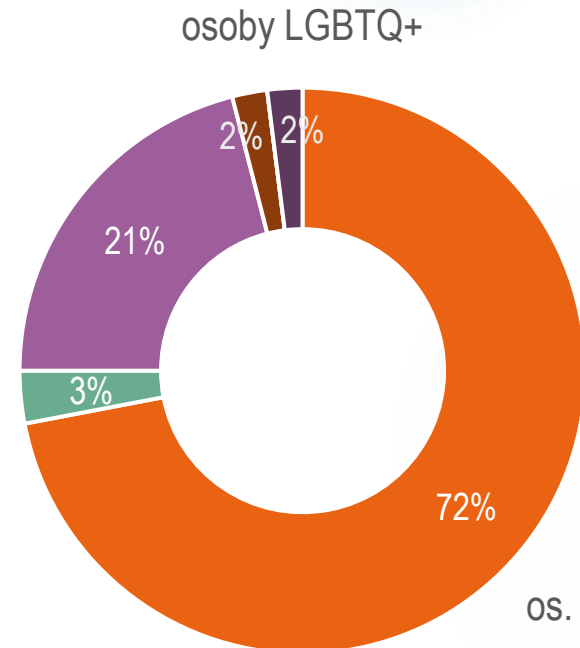
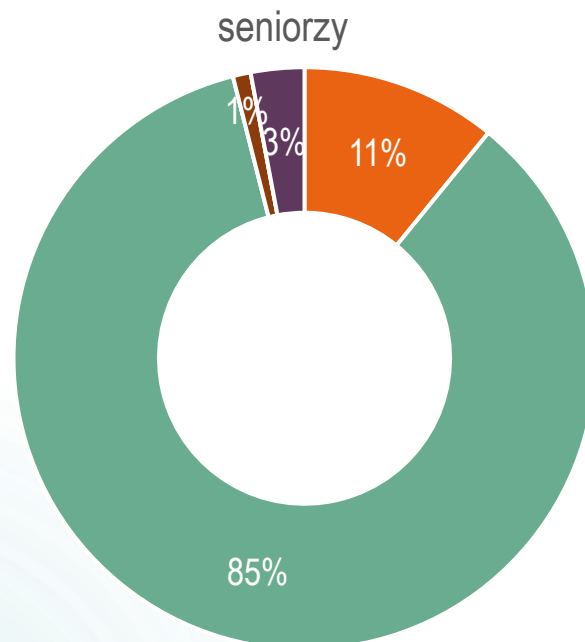
DANE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE: WYKSZTAŁCENIE

- podstawowe\ brak wykształcenia
- zasadnicze zawodowe
- średnie zawodowe, ogólnokształcące
- policealne
- licencjat i wyższe
- tytuł lub stopień naukowy

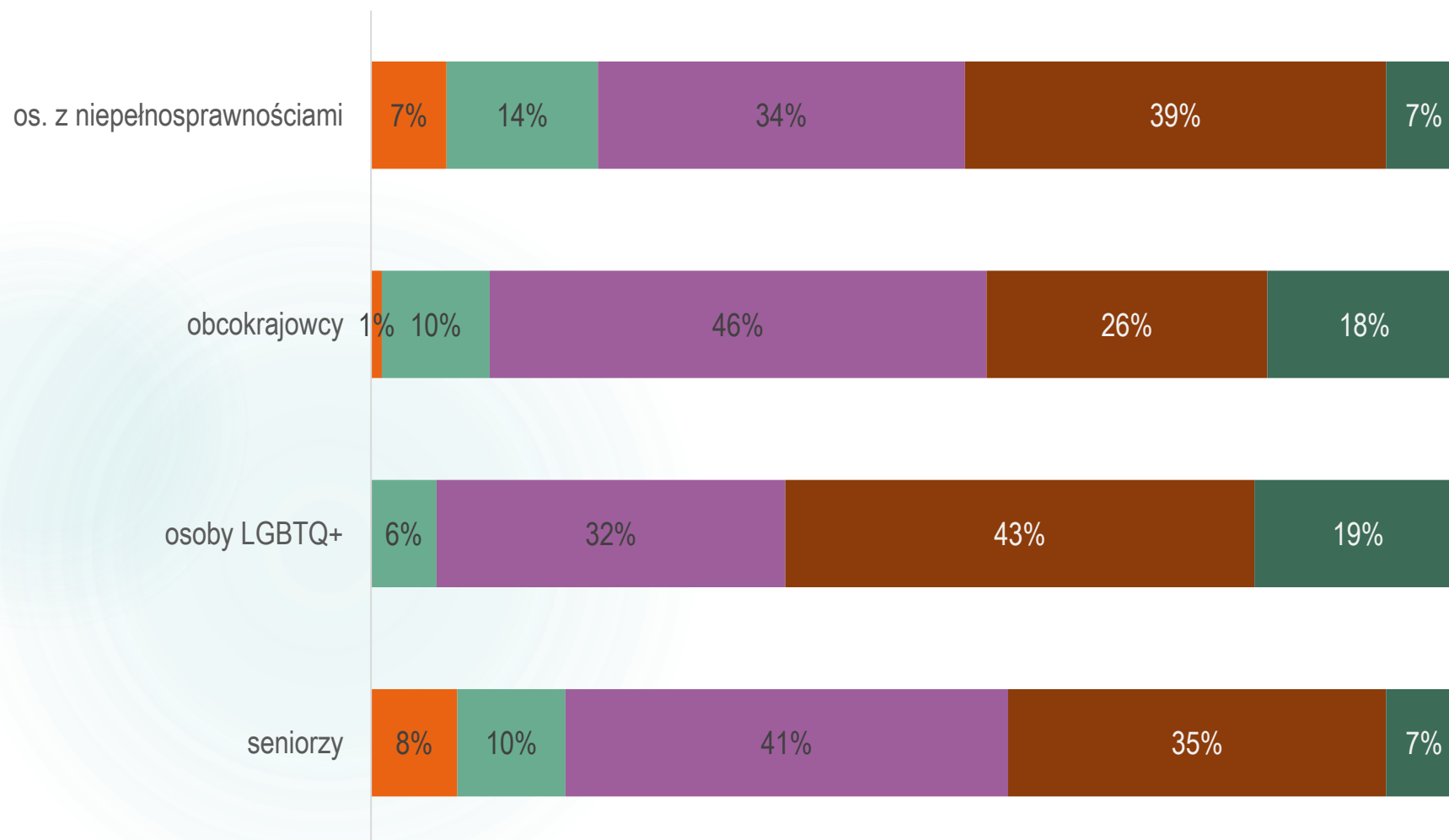
DANE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE: SYTUACJA ZAWODOWA

- pracujący\ -a
- emeryt\rencista
- uczeń\student
- bezrobotny
- zajmuję się\dzieckiem
- inna

DANE SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNE: OCENA WŁASNEJ SYTUACJI MATERIALNEJ

1 - bardzo zła 2 - raczej zła 3 - średnia 4 - raczej dobra 5 - bardzo dobra

- Średnia ocena sytuacji materialnej ogółem wynosi: **3,43**.
- Średnia dla seniorów: **3,23**.
- Średnia dla osób LGBTQ+: **3,75**.
- Średnia dla obcokrajowców: **3,50**.
- Średnia dla osób z niepełnosprawnościami: **3,25**.

CZEŚĆ DRUGA

Desk research

PRZEDSIĘWZIĘCIA I INICJATYWY W ZAKRESIE
PRZECIWDZIAŁANIA DYSKRYMINACJI
ORAZ PROMOWANIA RÓWNEGO TRAKTOWANIA –
PRZYKŁADY WYBRANYCH MIAST POLSKICH

Łódź (1)

⇒ W strukturze Urzędu Miasta Łodzi od 2016 r. funkcjonuje stanowisko Pełnomocniczki Prezydent Miasta Łodzi ds. Równego Traktowania. W zakres kompetencji Pełnomocniczki wchodzi następujące zadania:

1. podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia równego traktowania kobiet i mężczyzn, a także ochrony przed dyskryminacją, organizowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, działającymi w obszarze przeciwdziałania różnym przejawom dyskryminacji, organizowanie szkoleń, debat, konferencji, akcji edukacyjnych i informacyjnych w zakresie równego traktowania;
2. eliminowanie lub ograniczanie skutków już powstałych w wyniku naruszeń zasady równego traktowania;
3. reprezentowanie Prezydenta Miasta Łodzi w kontaktach z instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi, funkcjonującymi w obszarze problematyki kobiecej, społecznej i rodzinnej;
4. przygotowywanie we współpracy z komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Łodzi oraz miejskimi jednostkami organizacyjnymi propozycji inicjatyw mających na celu promowanie wiedzy i wspieranie rozwoju aktywności obywatelskiej w obszarze równego traktowania;
5. wnioskowanie do Prezydenta Miasta Łodzi, samodzielnie lub we współpracy z komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Łodzi i miejskimi jednostkami organizacyjnymi, powoływanie zespołów roboczych, konsultacyjno-doradczych z udziałem organizacji pozarządowych działających w mieście Łodzi, związanych z wdrażaniem polityki równego traktowania;
6. współpraca z pełnomocnikami działającymi w podobnej problematyce w Polsce i za granicą;
7. współpraca z Komisją Dialogu Obywatelskiego ds. różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji;
8. współpraca z Komisją Dialogu Obywatelskiego ds. różnorodności i przeciwdziałania dyskryminacji;

Łódź (2)

- ⇒ W marcu 2018 r. przyjęto założenia dotyczące prac nad Wieloletnim Programem Działań Antydyskryminacyjnych (WPDA). Za cel WPDA uznano wyeliminowanie w jak największym możliwym stopniu dyskryminacji w życiu społecznym Łodzi. Program ma za zadanie stworzyć systemy oddziaływania na tworzenie i stosowanie prawa lokalnego, ład instytucjonalny oraz zachowania społeczne tak, aby nie była naruszana zasada równego traktowania.
- ⇒ W ramach prac nad przygotowaniem WPDA dokonano przeglądu obowiązujących miejskich dokumentów strategicznych w kontekście polityki równościowej oraz inwentaryzacji działań składających się na politykę równego traktowania.
- ⇒ Powołano również do życia zespół ds. przygotowania wieloletniego programu działań antydyskryminacyjnych, w jego skład weszli m.in. Przedstawiciele i przedstawicielki związków wyznaniowych, liderzy i liderki organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką równego traktowania, prawami człowieka, przeciwdziałaniem dyskryminacji itp.; eksperci i ekspertki łódzkich uczelni wyższych; przedstawiciele i przedstawicielki jednostek organizacyjnych miasta i spółek miejskich.
- ⇒ Ustalono harmonogram prac nad dokumentem – do chwili obecnej dokument ten nie wszedł jednak w życie (planowano zakończenie prac nad WPDA na grudzień 2019 r.)

Łódź (3)

- ⇒ W ostatnich latach w Urzędzie Miasta Łodzi podjęto szereg działań prorównościowych oraz zmierzających do ochrony przed dyskryminacją. Do najważniejszych z nich można zaliczyć:
 - ⇒ podpisanie w kwietniu 2018 r. Karty Różnorodności dotyczącej równego traktowania pracowników przez pracodawców oraz wspierania walki z szeroko rozumianą dyskryminacją w miejscu pracy. Uroczyste podpisanie Karty Różnorodności odbyło się w Centrum Dialogu im. M. Edelmana. Miasto Łódź reprezentowała prezydent Hanna Zdanowska;
 - ⇒ wsparcie władz miasta dla inicjatywy Łódzkiego Marszu Równości (udział prezydent Hanny Zdanowskiej w marszu);
 - ⇒ inicjatywa zmierzająca do powołania Łódzkiej Rady Kobiet (w pierwszym spotkaniu w 2018 r. wzięło udział ponad 30 kobiet reprezentujących organizacje pozarządowe, partie polityczne, biznes, naukę i kulturę).
 - ⇒ udział Pełnomocniczki Prezydent Miasta Łodzi ds. Równego Traktowania w wydarzeniach, konferencjach i spotkaniach promujących równe traktowanie i przeciwdziałanie różnym formom dyskryminacji (m.in. udział w spotkaniu „Razem w drodze do równości” organizowanym przez Stowarzyszenie Matek, Ojców i Sojuszników Osób LGBTQIA; organizacja wydarzenia Prawa Kobiet Świętem Kobiet – spektakl „Metoo ze sceny”; udział w IV Łódzkim Regionalnym Konwencie Osób z Niepełnosprawnościami; udział w konferencji „Kobiety w działaniu” zorganizowanej na Uniwersytecie Łódzkim).

Łódź (4)

- ⇒ Działania odnoszące się do współpracy oraz wymiany doświadczeń w zakresie działań prorównościowych oraz zmierzających do ochrony przed dyskryminacją:
 - ⇒ czerwiec 2018 – organizacja spotkania Samorządowej Sieci dla Równości (pełnomocniczki ds. równego traktowania z miast, w których utworzono takie stanowisko) w Łodzi
 - ⇒ wrzesień 2018 – udział w I Konferencji pełnomocniczek i pełnomocników ds. równego traktowania polskich i niemieckich miast (Centrum Kreatywności Targowa w Warszawie)
 - ⇒ grudzień 2018 – wizyta przedstawicieli Grupy Roboczej ds. Dyskryminacji Kobiet w Prawie i Praktyce działającej w Oddziale Specjalnych Procedur Biura Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka w Genewie
 - ⇒ kwiecień 2019 – wizyta studyjna zespołu ds. tworzenia Wieloletniego Programu Działań Antydyskryminacyjnych w Gdańsku. W programie wizyty znalazło się spotkanie z wiceprezydentem Gdańska oraz członkiniami Gdańskiej Rady ds. Równego Traktowania, przedstawicielkami gdańskich NGO-sów, ekspertkami pracującymi przy tworzeniu Modelu na rzecz Równego Traktowania
 - ⇒ wrzesień 2019 – wizyta zespołu pracującego nad Gdańskim Modelem na rzecz Równego Traktowania w Łodzi (m.in. spotkanie z władzami miasta).

Łódź (5)

- ⇒ W styczniu 2021 r. Zarządzeniem Prezydent Miasta Łodzi w sprawie trybu planowania, ogłaszania, przeprowadzania i rozstrzygania otwartych konkursów ofert na realizację ze środków budżetu miasta Łodzi zadań publicznych (organizacje pozarządowe) wprowadzono klauzule antydyskryminacyjne we wszelkich tego rodzaju konkursach
- ⇒ Inicjatywy na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji podejmuje również Pełnomocniczka Prezydenta m. Łodzi ds. Dzieci i Młodzieży.

⇒ Rada do spraw Równego Traktowania

- ⇒ Miasto wychodząc naprzeciw oczekiwaniom aktywnego środowiska lokalnego działającego na rzecz równouprawnienia i przeciwdziałania zjawiskom dyskryminacji, podjęło decyzję o przystąpieniu do prac nad opracowaniem koncepcji strategii równościowej i antydyskryminacyjnej i powołało Radę ds. Równego Traktowania. Prezydent Miasta Krakowa zarządzeniem nr 1162/2019 z dnia 17 maja 2019 r. (z późniejszymi zmianami) powołał Radę na 2-letnią kadencję.
- ⇒ Celem działania Rady jest wypracowanie koncepcji, pomysłów i rozwiązań na rzecz opracowania strategii równego traktowania i przeciwdziałania dyskryminacji na poziomie lokalnym, we współpracy z komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Krakowa, miejskimi jednostkami organizacyjnymi, instytucjami kulturalno-oświatowymi, wyższymi uczelniami, organizacjami pozarządowymi oraz wszystkimi zainteresowanymi wypracowaniem takich rozwiązań w Krakowie.

Kraków

⇒ Rada ds. Równego Traktowania wspólnie z Wydziałem Polityki Społecznej i Zdrowia – Referatem ds. Wielokulturowości i Projektów Społecznych w ostatnich latach realizowała następujące inicjatywy:

1) „Kraków wolny od nienawiści”

W dniu 25 lipca 2019 r. pod krakowskim magistratem z inicjatywy Rady została zorganizowana akcja pod hasłem „Kraków wolny od nienawiści”. Organizatorami wydarzenia były krakowskie organizacje pozarządowe: Stowarzyszenie Queerowy Maj i Fundacja Równość.org.pl.

Celem akcji był pokazanie Krakowa jako miasta wolnego od nienawiści, otwartego na każdego człowieka niezależnie od płci, tożsamości płciowej, wieku, stopnia sprawności, stanu zdrowia, koloru skóry, religii, narodowości, pochodzenia etnicznego, przekonania politycznego, światopoglądu, przynależności związkowej, wyznania, orientacji psychoseksualnej, statusu społecznego i ekonomicznego. Miasta, w którym możemy czuć się bezpiecznie.

Kraków

2) Tramwaj Praw Człowieka

- ▶ W międzynarodowy Dzień Praw Człowieka – 10 grudnia 2019 r. Rada ds. Równego Traktowania zaprosiła mieszkanki i mieszkańców Krakowa do udziału w wyjątkowym wydarzeniu. Na trasie linii nr 1 Salwator – Wzgórza Krzesławickie przejechał Tramwaj Praw Człowieka.
- ▶ Tramwaj zorganizowano jako mobilny punkt rozmowy o równości, wolności, solidarności i otwartości oraz o sposobach przeciwdziałania dyskryminacji w naszym mieście. Zachęcono mieszkańców i mieszkanki do zapoznania się z krakowskimi projektami i inicjatywami, które działają na rzecz otwartego społeczeństwa, w którym każdy z nas zasługuje na szacunek.
- ▶ W tramwaju dla podróżujących krakowian i krakowianek przygotowano specjalny punkt poradnictwa antydyskryminacyjnego, prawnego i psychologicznego. W Tramwaju odbył się maraton pisania listów Amnesty International, a także „Spotkanie w tramwaju”, w którym w celu odszukania ścieżki dialogu i porozumienia, odbywały się rozmowy z osobami postrzeganymi stereotypowo, często wykluczonymi.
- ▶ Zorganizowano także strefę NGO, gdzie organizacje pozarządowe działające na terenie Krakowa w sprawie równego traktowania prezentowały swoje działania i projekty. We współpracy z Krakowskim Biurem Festiwalowym przygotowano specjalny kącik dla dzieci, gdzie udostępniono atrakcje dla najmłodszych mieszkańców i mieszkanek. Tramwaj dostosowano do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i osób niesamodzielnych, wydarzenie było tłumaczone także na język migowy.

Kraków

3) „Podwójnie wykluczeni/one. Poradnik na czas pandemii”

W poradniku zebrano kluczowe informacje, porady, telefony i publikacje, które mogą być pomocne w czasie trwania pandemii. Poradnik dedykowany jest dla osób potrzebujących wsparcia, służy wyjściu z izolacji, ma na celu zapobieganie wykluczeniu w trudnym czasie, zawiera wskazówki dla osób doświadczających przemocy, dla osób z niepełnosprawnością, dla cudzoziemców, dla osób LGBT+.

Poradnik przetłumaczono na j. angielski, j. ukraiński i j. rosyjski oraz udostępniono w wersji dla osób niewidomych i słabowidzących, a także w polskim języku migowym.

Kraków

4) Seminarium online „Miejskie polityki antydyskryminacyjne – wymiana doświadczeń”

Seminarium odbyło się w dniu 21 września 2020 r. z udziałem specjalistek z zakresu polityk równościowych z wybranych miast: Warszawy, Łodzi, Gdańska:

- Katarzyna Wilkońska-Zuomska Pełnomocniczka Prezydenta m.st. Warszawy ds. kobiet,
- Agnieszka Łuczak – Pełnomocniczka Prezydenta Miasta Łodzi ds. Równego Traktowania,
- Barbara Borowiak – Sekretarz Gdańskiej Rady ds. Równego Traktowania Wydział Rozwoju Społecznego.

Spotkanie było okazją do rozmowy i wymiany doświadczeń o miejskich politykach antydyskryminacyjnych i procedurach, działaniach na rzecz równego traktowania. Kraków aktualnie podejmuje działania na rzecz budowania polityki równościowej, dlatego też podjął dialog z innymi samorządami, chcąc poznać ich ścieżki, podjęto dyskusję nt. działań równościowych wewnątrz i na zewnątrz urzędu i jak w ten proces zaangażować partnerów społecznych. Ważnym punktem dyskusji był problem, który dotyka wszystkie samorządy dot. możliwości przeciwstawienia się mowie nienawiści w przestrzeni publicznej.

Kraków

- 5) Audyt wewnętrzny dot. procedur antymobbingowych i antydyskryminacyjnych w Urzędzie Miasta Krakowa

W II połowie 2020 r. zaplanowano przeprowadzenie audytu w zakresie obowiązujących w Urzędzie Miasta Krakowa procedur antymobbingowych i antydyskryminacyjnych.

W ramach audytu zaplanowano ocenę dokumentów antymobbingowych oraz antydyskryminacyjnych obowiązujących w Urzędzie Miasta Krakowa, w tym efektywność ich stosowania wraz z oceną stopnia zaufania pracowników do obowiązujących procedur w tym zakresie.

Ponadto zaplanowano opracowanie rekomendacji w zakresie standardów dotyczących procedur antymobbingowych i antydyskryminacyjnych oraz ewentualnych działań naprawczych, dobrych praktyk i rozwiązań zapobiegających dyskryminacji, mobbingowi, molestowaniu, molestowaniu seksualnemu.

Z uwagi na trwający stan epidemii w związku z rozprzestrzenianiem się koronawirusa SARS-CoV-2 oraz wzrostem zachorowań na wywołaną nim chorobę COVID-19 jak również związanymi z tym ograniczeniami finansowymi zrezygnowano z przeprowadzenia audytu.

Realizację audytu zaplanowano na rok 2021.

Kraków

6) Spotkanie Rady z Konsulem Generalnym Niemiec i deputowanymi Bundestagu

W dniu 24 września 2020 r. Rada ds. Równego Traktowania spotkała się z Konsulem Generalnym Niemiec oraz deputowanymi Bundestagu. Goście zainteresowani byli działaniami Rady, sytuacją osób LGBT+ w Krakowie, działaniami samorządu w obszarze równego traktowania osób z niepełnosprawnościami.

7) Spotkanie online pn. „Nierówna droga dla demonstracji? Wolność zgromadzeń w Krakowie”

Otwarte spotkanie dla mieszanek i mieszkańców Krakowa odbyło się online 15 października 2020 r. w godz. 16.30-17.30 i było transmitowane na Facebooku Rady ds. równego Traktowania.

Pomysł zorganizowania spotkania powstał w związku z otrzymywaniem przez Radę w ostatnim czasie wielu zapytań i zgłoszeń w temacie wolności zgromadzeń. W swoich apelach mieszkańcy i mieszkanki Krakowa poruszali m.in. kwestię jeżdżących po naszym mieście furgonetek z homofobicznymi hasłami. Celem spotkania było przybliżenie osobom mieszkającym w Krakowie aktualnego stanu wolności zgromadzeń w Polsce, zwracając uwagę na istniejące prawo o zgromadzeniach, perspektywę standardów międzynarodowych, a także praktykę organizowania i nadzorowania zgromadzeń, a także ich zabezpieczania.

Kraków

- 8) Konferencja FREEMUSE – odczyt międzynarodowego raportu Freemuse na temat wolności wypowiedzi artystycznej osób LGBTI

Konferencja z odczytem międzynarodowego raportu na temat wolności wypowiedzi artystycznej osób LGBTI, przygotowanego przez organizację Freemuse odbyła się w dniu 10 grudnia 2020 r. w Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka. Kraków został zaproszony do współpracy przy tym światowym wydarzeniu jako miasto otwarte, tolerancyjne, wspierające społeczność LGBT+, a motywem ogłoszenia raportu w Krakowie było poparcie prezydenta miasta Jacka Majchrowskiego dla apelu Rady ds. Równego Traktowania adresowanego do społeczności lokalnej LGBT w związku z homofobicznymi wypowiedziami w mediach i niekonstytucyjnymi rezolucjami niektórych samorządów tworzących tzw. strefy wolne od LGBT.

Kraków

Urząd Miasta Krakowa po raz pierwszy w roku 2020 podjął współpracę z organizacjami pozarządowymi w formie finansowej, zlecając realizację zadań publicznych w trybie art. 19a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w obszarach:

- działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn,
- upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji.

W ramach podpisanych umów zrealizowano następujące projekty na rzecz mieszkanek i mieszkańców Krakowa:

- „Lato Dziewczyńskiej Mocy i obchody Międzynarodowego Dnia Dziewczynki” – Fundacja Autonomia,
- „Dyskryminowani/e. Sytuacja osób LGBTQIA ” – Fundacja Równość.org.pl,
- „Szkoła Młodych Edukatorów Obywatelskich” – Stowarzyszenie Twój Wybór,
- „Kraków wolny od nienawiści – mechanizm zgłaszania incydentów o charakterze dyskryminacyjnym” – Fundacja Równość.org.pl,
- „Sytuacja osób LGBTQIA w krakowskich szkołach ponadpodstawowych” – Stowarzyszenie Queerowy Maj,
- „Wsparcie społeczności zrzeszonej przy DOM EQ – Krakowskim Centrum Równości” – Federacja Znaki Równości,
- „Pomoc w rozwoju kobietom LBT+ Tęczowe kobiety” – Federacja Znaki Równości.
- „Strefa wolna od nienawiści – kampania społeczna” – Stowarzyszenie Queerowy Maj.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w tej formie będzie kontynuowana.

Kraków

- ⇒ Ponadto Rada ds. Równego Traktowania w ostatnim czasie wydała szereg oświadczeń oraz apeli związanych z pojawiającymi się przejawami dyskryminacji. Wśród takich działań należy wymienić:
 - ⇒ Apel Rady skierowany do mieszkank i mieszkańców Krakowa – o solidarność z osobami LGBT+
 - ⇒ Sprzeciw Rady ds. Równego Traktowania wobec planów wypowiedzenia Konwencji Stambulskiej
Krakowska Rada ds. Równego Traktowania zwróciła się w dniu 1 czerwca 2020 r. do Pana Premiera Mateusza Morawieckiego w sprawie planów wypowiedzenia przez Polskę Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.
 - ⇒ Stanowisko Rady wyrażające pełne poparcie dla idei równości i solidarności w związku z wydarzeniami i atakami na osoby LGBT+ popierające wywieszenie tęczowej flagi w przestrzeni publicznej;
 - ⇒ Prośba do Prezydenta Miasta Krakowa Rady ds. Równego Traktowania poparta stanowiskiem Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia dot. podświetlenia obiektów w przestrzeni publicznej na tęczowo.
Rada ds. Równego Traktowania wystąpiła do Prezydenta Miasta Krakowa o poparcie pomysłu podświetlenia na tęczowo obiektów: kładki o. Bernatka, TAURON Areny Kraków, Centrum Kongresowego ICE oraz wieży telewizyjnej na Krzemionkach. Zaproponowano, aby obiekty podświetlić w Międzynarodowy Dzień Wychodzenia z Ukrycia (11 października 2020r. lub 10go/12go października). Wychodzenie z ukrycia, czyli coming out to przełomowe wydarzenie w życiu każdej lesbijki, geja, osoby biseksualnej czy transpłciowej.
 - ⇒ Oświadczenie Rady ds. Równego Traktowania ws. oskarżeń szesnastu aktorek i pracowników wobec dyrektora Teatru Bagatela Henryka Jacka Schoena o molestowanie i mobbing

Kraków

- ⇒ Prezydent Miasta Krakowa utworzył z dniem 1 października 2020 r. stanowisko Pełnomocniczki Prezydenta Miasta Krakowa ds. Polityki Równościowej. Zakres zadań Pełnomocniczki (Zarządzenie Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 01.10.2020 r.) obejmuje:
 - ⇒ Podejmowanie, w porozumieniu z Zastępcą Prezydenta Miasta Krakowa ds. Polityki Społecznej i Komunalnej, działań na rzecz promowania równości, równouprawnienia, sprawiedliwości społecznej, równości szans i powszechnego uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym, społecznym i gospodarczym, zwłaszcza w takich dziedzinach jak religia, światopogląd, narodowość, płeć, wiek czy orientacja seksualna;
 - ⇒ Inicjowanie i kreowanie wydarzeń, przedsięwzięć, o charakterze lokalnym jak i międzynarodowym, związanych z problematyką równości i podstawowych praw człowieka;
 - ⇒ Opracowywanie i opiniowanie projektów aktów prawnych, w tym o charakterze kierownictwa wewnętrznego, w zakresie zasad równego traktowania i podstawowych praw człowieka;
 - ⇒ Ścisła współpraca z komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta Krakowa właściwymi ds. polityki społecznej, komunikacji społecznej, obsługi Prezydenta oraz promocji w zakresie dotyczącym miejskiej polityki i działań Prezydenta Miasta Krakowa na rzecz równości i promowania idei praw człowieka i wzajemnego szacunku
 - ⇒ Monitorowanie sytuacji w zakresie przestrzegania podstawowych konstytucyjnych praw człowieka w Krakowie;
 - ⇒ Organizowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami i instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania różnym przejawom dyskryminacji, przygotowywanie projektów programów i kampanii społecznych podnoszących poziom świadomości społecznej w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji różnych grup społecznych.

- ⇒ Podstawę działań „równościowych” oraz w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji prowadzonych przez władze lokalne w Gdańsku stanowi Model na Rzecz Równego Traktowania. Dokument ten został przyjęty do realizacji uchwałą nr LV/1566/18 Rady Miasta Gdańska z dnia 28 czerwca 2018 roku a prace nad jego powstaniem rozpoczęto we wrześniu 2017 roku, kiedy to powołano do życia międzysektorowy i interdyscyplinarny zespół do wypracowania Modelu na rzecz Równego Traktowania.
- ⇒ Model na Rzecz Równego Traktowania zawiera propozycje rozwiązań dążąc do utworzenia w mieście przestrzeni, która będzie sprzyjała różnorodności i równości. W pracach nad Modelem skupiono się na kilku kluczowych „wymiarach” różnorodności:
 - ⇒ płci;
 - ⇒ wieku;
 - ⇒ niepełnosprawności;
 - ⇒ pochodzeniu etnicznym i narodowym;
 - ⇒ religii, wyznaniu, bezwyznaniowości, światopoglądzie
 - ⇒ orientacji seksualnej i tożsamości płciowej
- ⇒ Część zawierająca propozycje rozwiązań jest poprzedzona diagnozą sytuacji w mieście.
- ⇒ Model jako dokument o charakterze strategicznym wpisuje się w wizję Gdańska zaproponowaną w Strategii Rozwoju Miasta – Gdańsk 2030 Plus oraz w Gdańską Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych do Roku 2030.

Gdańsk

- ⇒ Jako cel główny w Modelu na Rzecz Równego Traktowania przyjęto:
Podniesienie możliwości realizacji swoich praw, wyrównanie szans na rozwój i uczestnictwo w życiu społecznym i zwiększenie ochrony przed dyskryminacją grup mieszkanek i mieszkańców Gdańska ze względu na płeć, wiek, pochodzenie etniczne i narodowe, religię, wyznanie lub światopogląd, niepełnosprawność, orientację seksualną i tożsamość płciową w okresie do 2023 roku.
- ⇒ Wyznaczono również szereg celów szczegółowych:
 - ⇒ Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa, ochrony i wsparcia ofiar przemocy i dyskryminacji ze względu na przynależność do grup reprezentujących wszystkie przesłanki Modelu.
 - ⇒ Wprowadzenie nowych polityk, procedur i działań i/lub poprawienie istniejących służących poprawie równego traktowania w Gdańsku.
 - ⇒ Rozszerzenie oferty usług publicznych, zwiększenie dostępu do nich i lepsze wykorzystanie zasobów na rzecz wyrównywania szans osób z grup przesłankowych Modelu.
 - ⇒ Zwiększanie świadomości i kształtowanie postaw w zakresie równego traktowania wśród mieszkańców i mieszanek Gdańska
 - ⇒ Wzrost zaangażowania miasta w badanie i analizowanie równego traktowania oraz diagnozowanie i monitorowanie przypadków nierównego traktowania, dyskryminacji czy przemocy na terenie miasta
 - ⇒ Podnoszenie kompetencji kadry instytucji publicznych (Urząd Miejski w Gdańsku, jednostki i spółki miejskie) oraz ich partnerów w zakresie równego traktowania, przy wykonywaniu zadań publicznych
 - ⇒ Zwiększenie partycypacyjnego sposobu podejmowania decyzji i współpracy z partnerami społecznymi przy działaniach związanych z równym traktowaniem i wdrażaniem Modelu.

Gdańsk

- ⇒ Oprócz sformułowania celów w Modelu przedstawiono zarys „bazy instytucjonalnej” – opis podmiotów odpowiedzialnych za koordynację i monitorowanie wdrażania Modelu:
 - ⇒ Zespół Koordynujący. Ma on charakter międzysektorowy i opiera się o następujące podmioty:
 - ⇒ Zespół Zarządzający – odpowiedzialny za przygotowywanie planu wdrożeniowego, wspieranie jego realizacji i monitorowanie rezultatów,
 - ⇒ Komitet Sterujący, które zatwierdza plan wdrożeniowy i przyjmuje informację o jego realizacji,
 - ⇒ Zespoły Programów Operacyjnych, które wspierają realizację celów Modelu, identyfikują i wykorzystują istniejące instrumenty wdrażania Modelu w ramach Programów Operacyjnych,
 - ⇒ Gdańska Rada ds. Równego Traktowania
 - ⇒ Interesariusze Modelu ,czyli organizacje pozarządowe zaangażowane w jego tworzenie, które w razie potrzeby mogą konsultować i wspierać realizację rekomendacji i zadań.

- ⇒ Drugim dokumentem istotnym w kontekście działań równościowych oraz w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji jest Model Integracji Imigrantów. Dokument ten, przyjęty wcześniej niż Model na Rzecz Równego Traktowania – bo już w czerwcu 2016 r. jest narzędziem zarządzania migracjami i integracją na poziomie lokalnym.
- ⇒ Model Integracji Imigrantów jest dokumentem pokazującym główne obszary i kierunki działań zmierzających do prowadzenia skutecznej i efektywnej polityki integracyjnej w samorządzie lokalnym, w dłuższym wymiarze czasowym. Jakkolwiek jego część operacyjna, opisująca rekomendowane zadania i działania, odnosi się przede wszystkim do krótkiej perspektywy kilku najbliższych lat. Podkreślenia wymaga to, że w sporym zakresie fakt prac zespołu nad modelem jest już samą realizacją modelu. Ponadto rekomendowane zadania i działania były podejmowane i wdrażane jeszcze w trakcie jego tworzenia jako naturalna część pracy wielu podmiotów i osób zaangażowanych w proces integracji imigrantów.

- ⇒ Celem głównym Modelu Integracji Imigrantów (MII) jest rozwój systemu zarządzania migracjami w instytucjach publicznych i społecznych w Gdańsku oraz wzmocnienie integracji imigrantów i imigrantek m.in. w obszarach: edukacji, kultury, pomocy społecznej, mieszkalnictwa, przeciwdziałania przemocy i dyskryminacji, społeczności lokalnych, zatrudnienia i zdrowia.
- ⇒ Dla każdego z wyżej wymienionych obszarów został sformułowany cel szczegółowy:
 - ⇒ Edukacja: *Polepszenie warunków procesu edukacji i integracji imigrantów – uczniów i studentów, ich otoczenia i społeczności lokalnych oraz wzmocnienie roli i kompetencji instytucji edukacyjnych w procesie integracji*
 - ⇒ Społeczność lokalna: *Zwiększenie integracji imigrantów ze społecznością lokalną poprzez zaangażowanie sektora społecznego oraz włączenie imigrantów w istniejące sieci społeczne i programy współpracy lokalnej i obywatelskiej*
 - ⇒ Kultura: *Wzmocnienie roli kultury w procesach integracyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania instytucji/organizacji kultury oraz ilości i jakości działań na rzecz integracji imigrantów poprzez kulturę.*
 - ⇒ Przemoc i dyskryminacja: *Zapewnienie bezpieczeństwa i poszanowania praw imigrantów poprzez poprawę systemu przeciwdziałania przemocy i dyskryminacji*
 - ⇒ Zdrowie: *Zwiększenie dostępu do świadczeń medycznych i poprawa jakości usług medycznych dla imigrantów*
 - ⇒ Rynek pracy: *Polepszenie sytuacji imigrantów na rynku pracy poprzez kompleksowe działania informacyjne, edukacyjne i doradcze skierowane zarówno do pracodawców, instytucji rynku pracy, jak i do imigrantów.*
 - ⇒ Pomoc społeczna: *Rozwój i podniesienie jakości usług pomocy społecznej wspierających proces integracji imigrantów, zwłaszcza uchodźców, w celu uzyskania przez nich samodzielności życiowej.*
 - ⇒ Mieszkalnictwo: *Poprawa sytuacji mieszkaniowej imigrantów poprzez promowanie rozproszonych rozwiązań mieszkaniowych, czyli zróżnicowanych lokalizacji, aby uniknąć gett, zwiększenie dostępu do mieszkań i przeciwdziałanie dyskryminacji na rynku najmu imigrantów.*

Do każdego z obszarów została przyporządkowana bardzo szczegółowa lista zadań o charakterze operacyjnym.

Gdańsk

- ⇒ W odniesieniu do problemów integracji osób z niepełnosprawnościami podstawą działań władz lokalnych Gdańska był Powiatowy Program Działań na rzecz Osób z Niepełnosprawnością na lata 2015-2020.
- ⇒ Aktualnie trwają prace nad Programem, który będzie obowiązywał w kolejnych latach.

- ⇒ Najważniejsze działania miasta w odniesieniu do Modelu na Rzecz Równego Traktowania:
- ⇒ W 2019 r. opracowano pierwszy dwuletni plan wdrożeniowy Modelu na rzecz Równego Traktowania na lata 2019-2020, we współpracy z wydziałami, jednostkami miejskimi i partnerami społecznymi - priorytet planu na najbliższe lata stanowi edukacja oraz tworzenie i dostosowywanie wewnętrznych procedur urzędowych do celów Modelu.
 - ⇒ Realizacja 15 projektów społecznych na podstawie ofert na realizację zadania publicznego w obszarze upowszechniania wolności i praw człowieka, równych praw kobiet i mężczyzn, oraz wspierania mniejszości etnicznych i narodowych, przez organizacje pozarządowe. Projekty te realizowały cele i rekomendacje Modelu, poprzez m.in. prowadzenie Gdańskiego Centrum Równego Traktowania - sieci punktów bezpłatnego wsparcia dla osób doświadczających dyskryminacji lub przemocy motywowanej uprzedzeniami (ponad 3 tys. godzin wsparcia), przygotowanie kadry organizacji pozarządowych i instytucji do prowadzenia edukacji antydyskryminacyjnej (40 przeszkolonych osób), czy edukacji na rzecz godzenia życia rodzinnego i zawodowego, w tym działań na rzecz szerszego włączania ojców w życie rodzinne (łącznie około 3 tys. osób bezpośrednio zaangażowanych w projekty w obszarze praw człowieka).
 - ⇒ Działania edukacyjno-informacyjne w kampanii społecznej „Łączy Nas Gdańsk”, w tym organizacja Dnia Różnorodności, z warsztatami edukującymi o różnorodności kulturowej oraz Kuchnią Świata. Współorganizacja konferencji dotyczącej sportu inkluzywnego dla osób z różnymi niepełnosprawnościami pod tytułem „Łączy Nas Sport”
 - ⇒ Prowadzono działania promujące gdańskie rozwiązania w politykach równościowych i antydyskryminacyjnych. Zorganizowano m.in. spotkanie “Miasta Równych Szans” dla samorządowców zainteresowanych tworzeniem i realizacją polityk wyrównujących szanse. Uczestniczyli w nim m.in. urzędnicy z Warszawy, Krakowa i Łodzi. W maju 2019 r. na wizytę studyjną dot. Gdańskiego Modelu przyjechała Pełnomocniczka ds. równego traktowania z Łodzi, wraz z zespołem.

- ⇒ Najważniejsze działania miasta prowadzone w odniesieniu do Modelu Integracji Imigrantów:
 - ⇒ Działalność Centrum Wsparcia Imigrantów i Imigrantek (CWII) – zapewnienie porad konsultantów pobytowych, prawnika, wsparcie w realizacji ustawowych programów integracyjnych dla uchodźców, realizacja lekcji j. polskiego.
 - ⇒ Prowadzony był Punkt Pomocy Cudzoziemcom w Gdańskim Urzędzie Pracy. Zorganizowano również II edycję konkursu na Pracodawcę Przyjaznego Cudzoziemcom.
 - ⇒ Program Szkoła Różnorodności – kontynuowano cykl warsztatów z wrażliwości kulturowej w szkołach z udziałem przedstawicieli Rady Imigrantów i Imigrantek.
 - ⇒ Zorganizowano 3 Fora Integracji i Migracji, otwarte wydarzenia o tematyce integracyjno-migracyjnej.
 - ⇒ Program miejsc mieszkalnych dla imigrantów w kryzysie (MONAR) oraz trzech mieszkań wspomaganych dla imigrantów i imigrantek, w tym rodzin romskich (MOPR i CWII).

Warszawa

- ⇒ W ramach otwartych konkursów miasto zleca organizacjom pozarządowym realizację bezpłatnego poradnictwa prawnego i psychologicznego dla osób zagrożonych dyskryminacją i jej doświadczających, m.in.:
 - ⇒ Projekt „Razem przeciwko dyskryminacji” – pomoc psychologiczna i prawna dla osób LGBT+ (Stowarzyszenie Lambda) oraz migrantów (Stowarzyszenie Interwencji Prawnej).
 - ⇒ Projekt „Masz prawo do równego traktowania. Poradnictwo prawno-psychologiczne dla osób i rodzin zagrożonych dyskryminacją” (Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego oraz Fundacja Instytut Otwarta Przestrzeń) – wsparcie dla osób doświadczających dyskryminacji ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, stan zdrowia, pochodzenie narodowe i etniczne, religię i światopogląd, orientację seksualną, tożsamość płciową czy przynależność do związków zawodowych.
 - ⇒ Projekt „Biuro Porad Prawno-Psychologicznych dla mieszkank i mieszkańców Warszawy” Stowarzyszenie PRO HUMANUM oraz Fundacja Dla Somalii – wszystkie osoby zagrożone dyskryminacją.
- ⇒ Promowanie równego traktowania
 - ⇒ Projekt „Równe miejsce – warszawski system standaryzacji miejsc usługowych wolnych od dyskryminacji.

Warszawa

⇒ Promowanie równego traktowania

⇒ Projekt „Równe miejsce – warszawski system standaryzacji miejsc usługowych wolnych od dyskryminacji” (Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego oraz Stowarzyszenie Komisja Klubowa). Dzięki projektowi został wypracowany „Kodeks równego traktowania w usługach” oraz są prowadzone warsztaty antydyskryminacyjne i bezpłatne webinaria dla warszawskich podmiotów gospodarczych.

⇒ Warsztaty i szkolenia antydyskryminacyjne dla pracowników Urzędu Miasta:

⇒ Projekt „Warszawa włącza” (Stowarzyszenie Praktyków Kultury i Fundacja Kultury Dialogu);

⇒ „Równe traktowanie w zatrudnieniu, przeciwdziałanie dyskryminacji i polityka antymobbingowa”
(obowiązkowe szkolenie dla nowo zatrudnionych urzędników miejskich).

⇒ „Warszawska Polityka Miejska Na Rzecz Społeczności LGBT+” (Deklaracja LGBT+):

⇒ Deklaracja zakłada realizację postulatów ważnych dla społeczności LGBT+:

- ⇒ W obszarze bezpieczeństwa: reaktywacja hostelu interwencyjnego dla osób LGBT+ będących w trudnej sytuacji życiowej, zmuszonych do opuszczenia domu, stworzenie miejskiego mechanizmu zgłaszania, monitorowania przestępstw wynikających z homofobii i transfobii, jak też wzmocnienie działań antyprzemocowych w szkole.
- ⇒ W dziedzinie edukacji: edukacja antydyskryminacyjna i seksualna zgodna ze standardami WHO, aktywne wspieranie nauczycieli, jak i otwartość na inicjatywy III sektora dotyczące spraw społeczności.
- ⇒ W obszarze kultury i sportu: patronat prezydenta miasta nad Paradą Równości, stworzenie centrum kulturowo-społecznościowego dla osób LGBT+, wsparcie klubów sportowych skupiających osoby LGBT+.
- ⇒ W obszarze pracy: podpisanie Karty Różnorodności i współpracy z pracodawcami przyjaznymi osobom LGBT+.
- ⇒ W obszarze administracji: rozszerzenie stosowania klauzul antydyskryminacyjnych w umowach z kontrahentami miasta.
- ⇒ Deklaracja zakłada również powołanie w strukturach urzędu Pełnomocnika Prezydenta m.st. Warszawy ds. Społeczności LGBT+.

- ⇒ Podpisanie Karty Różnorodności (listopad 2016 r.):
 - ⇒ wprowadzenie rozwiązań systemowych dotyczących doskonalenia procedur antymobbingowych i antydyskryminacyjnych
 - ⇒ promowanie idei różnorodności i dobrych praktyk przez edukację i aktywizację
 - ⇒ wspieranie różnych grup o różnych potrzebach (m.in. osób z niepełnosprawnościami)
 - ⇒ stworzenie zespołu ds. realizacji założeń Karty Różnorodności w Urzędzie Miasta Poznania (2017 r.)
- ⇒ Działania instytucjonalne:
 - ⇒ Powołanie do życia stanowiska Pełnomocnika Prezydenta ds. przeciwdziałania wykluczeniom (lipiec 2016 – listopad 2018 r.)
 - ⇒ Pełnomocniczka Prezydenta Miasta Poznania ds. Polityki Równościowej (od kwietnia 2019 r.)
 - ⇒ Zespół ds. Polityki Równości i Różnorodności (grudzień 2018 r.)
- ⇒ Organizacja seminariów dla kadry pedagogicznej i zarządzającej poznańskimi placówkami oświatowymi odnoszących się tematyki przyczyn, mechanizmów i przejawów dyskryminacji, z którymi spotyka się młodzież (kwota 100 tys. zł na finansowanie seminariów w 2020 r.)
- ⇒ Program dofinansowania zajęć dodatkowych w szkołach z obszaru antydyskryminacji i przeciwdziałania wykluczeniom (do końca 2019 r. przeprowadzono 4 cykle takich zajęć; na ich dofinansowanie w samym tylko 2018 r. przeznaczono 200 tys. zł). Miasto zapewniło również materiały pomocnicze – podręcznik „Edukacja antydyskryminacyjna w szkole – pomocnik dydaktyczny”.
- ⇒ Wprowadzenie klauzuli antydyskryminacyjnej do umów dotacyjnych realizowanych z udziałem środków finansowych Miasta Poznania (deklaracja o niestosowaniu dyskryminacji – od 2017 r.)

Poznań

- ⇒ Wsparcie dla inicjatyw skierowanych do kobiet (realizowanych na rzecz kobiet): m.in. Okrągły Stół Kobiet, Ogólnopolski Kongres Kobiet, Wielkopolski Kongres Kobiet (wsparcie organizacji).
- ⇒ Wsparcie dla cudzoziemców: projekt Airbag Poznań (miejsca oznaczone specjalnym znakiem, gdzie cudzoziemiec otrzyma pomoc w razie konieczności); Airbag Support (dyżury, gdzie możliwe jest zgłoszenie zdarzenia o charakterze dyskryminacyjnym).
- ⇒ Wsparcie dla szczególnie zagrożonych wykluczeniem: system wsparcia wykluczonej społeczności romskich imigrantów pochodzenia rumuńskiego poprzez skoordynowanie przez pełnomocniczkę działań instytucji i jednostek miejskich mających na celu integrację społeczną tych osób oraz zapewnienie im realizacji podstawowych potrzeb bytowych.
- ⇒ Wsparcie społeczności LGBTQ+ poprzez organizację konferencji, seminariów itp.

PRZEGLĄD ZAPISÓW I REGULACJI PRAWNYCH ZOBOWIĄZUJĄCYCH DO RÓWNEGO TRAKTOWANIA – ANALIZA DESK RESEARCH

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka przyjęta i proklamowana rezolucja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w dniu 10 grudnia 1948 r.

- ⇒ Powszechna Deklaracja Praw Człowieka ONZ definiuje pojęcia „prawa człowieka” i „podstawowe wolności”, które zawarte są w Karcie Narodów Zjednoczonych. Choć nie jest aktem wiążącym, przez wielu uznawana jest dzisiaj jako powszechnie obowiązujące prawo zwyczajowe.
- ⇒ Składa się ze wstępu i 30 artykułów, które określają prawa jednostki w dziedzinie cywilnej, politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturalnej, m.in.: prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego, do swobodnego poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania, do pracy, nauki, wolności wyznania, wolności słowa i stowarzyszania się.
- ⇒ We wstępie do Deklaracji po raz pierwszy użyto określenia „the rule of law” – rządów prawa – w tak aktualnym dzisiaj rozumieniu tego pojęcia: prawa człowieka powinny być strzeżone przez rządy prawa („*human rights should be protected by the rule of law*”). Deklaracja stanowiła też podstawę dla szeregu kluczowych dzisiaj konwencji, m.in. Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, a także Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych.

Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych (uchwalony w 1966 r., ratyfikowany przez Polskę w 1977 r.)

- ⇒ Pakt konkretyzuje katalog praw zawartych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka – w części dotyczącej praw społecznych.
- ⇒ Pakt zobowiązuje do niedyskryminowania przy gwarantowaniu wymienionych w nim praw (ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub inne, pochodzenie, sytuację majątkową, urodzenie, czy jakiegokolwiek okoliczności) oraz do zagwarantowania równych praw kobiet i mężczyzn w korzystaniu z praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.
- ⇒ W katalogu praw gwarantowanych przez Pakt znajduje się prawo do pracy, sprawiedliwych warunków pracy, tworzenia i przystępowania do związków zawodowych i strajku, zabezpieczenia społecznego, odpowiedniego poziomu życia, ochrony zdrowia fizycznego i psychicznego, nauki, która powinna być obowiązkowa, bezpłatna i dostępna dla wszystkich na poziomie podstawowym, powszechnie dostępna na poziomie średnim i w równym stopniu dostępna dla wszystkich na zasadzie zdolności; udziału w życiu kulturalnym, korzystania z postępu naukowego.
- ⇒ Charakter zobowiązań wynikających z Paktu precyzuje jego artykuł 2 ust. 1, w którym stwierdza się, że państwa mają obowiązek podejmować odpowiednie kroki, wykorzystując maksymalnie dostępne środki, w celu stopniowego osiągnięcia pełnej realizacji praw w nim ustanowionych. Zobowiązania wynikające dla państw z Paktu są zatem zobowiązaniami do podjęcia starań w kierunku ich możliwie pełnej realizacji; stopień realizacji może być zmienny, zależy od poziomu rozwoju gospodarczego i społecznego, tradycji konstytucyjnej oraz polityki danego państwa.

Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (uchwalony w 1966 r., ratyfikowany przez Polskę w 1977 r.)

- ⇒ Obok Międzynarodowego Paktu Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych, zapewnia podstawowe prawa i wolności człowieka oraz zobowiązania państwa wobec obywateli. Posiada wiążący charakter prawny, w przeciwieństwie do Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Dokument został otwarty do ratyfikacji przez państwa, które zobowiązywały się przestrzegać jego postanowień na własnym terytorium.
- ⇒ Z punktu widzenia tematyki niniejszej prezentacji za najbardziej istotną część Paktu należy uznać część III (art. 6-27), w której zapewnione zostają podstawowe prawa obywatelskie i polityczne takie jak: zakaz dyskryminacji, prawo do życia, zakaz tortur i niehumanitarnego traktowania, prawo do wolności osobistej, humanitarne traktowanie więźniów, wolność poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania, obowiązek argumentacji wydalenia obcokrajowca, równość przed sądami i trybunałami, prawo do uznawania swojej podmiotowości prawnej wszędzie, ochrona życia prywatnego, wolność myśli, sumienia i wyznania, prawo do posiadania własnych poglądów, prawo do gromadzenia się i tworzenia stowarzyszeń (w tym związków zawodowych), ochrona rodziny ze strony państwa, prawo uczestniczenia w wyborze władzy, równość wobec prawa, ochrona mniejszości etnicznych, religijnych i językowych.
- ⇒ Do kwestii związanych z dyskryminacją bezpośrednio odnosi się art. 26 Paktu w brzmieniu: „Wszyscy są równi wobec prawa i są uprawnieni bez żadnej dyskryminacji do jednakowej ochrony prawnej. Jakakolwiek dyskryminacja w tym zakresie powinna być ustawowo zakazana oraz powinna być zagwarantowana przez ustawę równą dla wszystkich i skuteczna ochrona przed dyskryminacją z takich względów, jak: rasa, kolor skóry, płeć, język, religia, poglądy polityczne lub inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, sytuacja majątkowa, urodzenie lub jakiegokolwiek inne okoliczności”.

Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej z dnia 7 marca 1966 r.

- ⇒ Konwencja w artykule 1. definiuje pojęcie dyskryminacji rasowej jako „wszelkie zróżnicowanie, wykluczenie, ograniczenie lub uprzywilejowanie z powodu rasy, koloru skóry, urodzenia, pochodzenia narodowego lub etnicznego, które ma na celu lub pociąga za sobą przekreślenie bądź uszczuplenie uznania, wykonywania lub korzystania, na zasadzie równości z praw człowieka i podstawowych wolności w dziedzinie politycznej, gospodarczej, społecznej i kulturalnej lub w jakiejkolwiek innej dziedzinie życia publicznego”.
- ⇒ Państwa Strony Konwencji potępiają dyskryminację rasową oraz zobowiązują się do prowadzenia polityki zmierzającej do likwidacji dyskryminacji rasowej we wszystkich jej formach przy pomocy wszelkich właściwych środków (art. 2).
- ⇒ Strony Konwencji zobowiązują się do uznania za przestępstwo wszelkich form rozpowszechniania idei opartych na wyższości lub nienawiści rasowej, uznania za nielegalne organizacji mających na celu popieranie dyskryminacji rasowej oraz podżeganie do niej oraz niezezwalania instytucjom publicznym na podżeganie do dyskryminacji rasowej bądź popieranie jej (art. 4.).
- ⇒ Strony Konwencji zobowiązane są do zagwarantowania wszystkim bez różnicy rasy, koloru skóry, pochodzenia narodowego bądź etnicznego równości wobec prawa, a w szczególności: prawa do równego traktowania przed sądami i innymi organami wymiaru sprawiedliwości; prawa do osobistego bezpieczeństwa i ochrony przed przemocą; praw politycznych oraz innych praw obywatelskich (m.in. wolności myśli, sumienia i wyznania), praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych oraz prawa dostępu do wszystkich miejsc i urządzeń przeznaczonych do powszechnego użytku.

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13.12.2006 r., ratyfikacja Konwencji przez Polskę miała miejsce 6.09.2012 r.)

- ⇒ Państwa Strony zobowiązują się do zapewnienia i popierania pełnej realizacji wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich osób z niepełnosprawnościami, bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na stopień i charakter tej niepełnosprawności.
- ⇒ Państwa Strony zakazą jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność i zagwarantują osobom niepełnosprawnym jednakową dla wszystkich i skuteczną ochronę przed dyskryminacją z jakichkolwiek względów. W celu popierania równości i likwidacji dyskryminacji Państwa Strony powinny podjąć wszelkie kroki w celu zapewnienia racjonalnych usprawnień (art. 5.).
- ⇒ Państwa Strony zobowiązują się do podjęcia natychmiastowych działań w celu podniesienia świadomości społeczeństwa w sprawach dotyczących osób z niepełnosprawnościami, a także zwalczania stereotypów, uprzedzeń i szkodliwych praktyk wobec osób z niepełnosprawnościami oraz promowania wiedzy o ich zdolnościach i znaczeniu dla społeczeństw (art. 8.).
- ⇒ Państwa Strony są zobowiązane do podjęcia odpowiednie środków w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym, na zasadzie równości z innymi osobami, dostępu do środowiska fizycznego, środków transportu, informacji i komunikacji, w tym technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych, a także do innych urządzeń i usług, powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich (art. 9.).

Konwencja ONZ w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet (przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 18 grudnia 1979 r.)

- ⇒ W art. 1. Konwencji zdefiniowane zostało pojęcie dyskryminacji kobiet, które oznacza „wszelkie zróżnicowanie, wyłączenie lub ograniczenie ze względu na płeć, które powoduje lub ma na celu uszczuplenie albo uniemożliwienie kobietom, niezależnie od ich stanu cywilnego, przyznania, realizacji bądź korzystania na równi z mężczyznami z praw człowieka oraz podstawowych wolności w dziedzinach życia politycznego, gospodarczego, społecznego, kulturalnego, obywatelskiego i innych”.
- ⇒ Państwa Strony zobowiązują się prowadzić, za pomocą wszelkich odpowiednich środków i bez zwłoki, politykę likwidującą dyskryminację kobiet (m.in. zobowiązanie do wprowadzenia zapisów w aktach rangi konstytucyjnej zasady równości mężczyzn i kobiet; podejmowanie wszelkich działań zapobiegających dyskryminacji kobiet itp.).
- ⇒ Państwa Strony powinny podejmować wszelkie działania w celu zmiany społecznych i kulturowych wzorców zachowania mężczyzn i kobiet w celu osiągnięcia likwidacji przesądów i zwyczajów lub praktyk, opierających się na przekonaniu o wyższości lub niższości jednej z płci albo na stereotypach roli mężczyzny i kobiety.
- ⇒ Konwencja gwarantuje równe prawa kobiet i mężczyzn w dziedzinie kształcenia, zatrudnienia, dostępu do korzystania z usług służby zdrowia oraz w innych dziedzinach życia gospodarczego i społecznego.

Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (tzw. konwencja stambulska) – udostępniona do podpisu w dniu 11.05.2011 r. (ratyfikowana przez Polskę 27.04.2015 r.)

- ⇒ Konwencja o ochronie praw człowieka przygotowana przez Radę Europy w celu zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.
- ⇒ Strony Konwencji zobowiązują się podjąć niezbędne działania prawne i inne, by promować i chronić prawa wszystkich, w szczególności kobiet, do życia wolnego od przemocy zarówno w sferze publicznej, jak i prywatnej, potępiając przy tym wszelkie formy dyskryminacji kobiet.
- ⇒ Konwencja jest pierwszym wiążącym prawnie instrumentem międzynarodowym, tworzącym ramy prawne na rzecz zapobiegania przemocy, ochrony ofiar i karania sprawców.
- ⇒ Zobowiązuje ona państwa sygnatariuszy do ścigania czynów takich jak: przemoc psychiczna (art. 33), stalking (art. 34), przemoc fizyczna (art. 35), przemoc seksualna (art. 36), wymuszone małżeństwo (art. 37), przy czym uznanie takiego małżeństwa za niebyłe winno nastąpić bez nieuzasadnionego obciążenia finansowego lub administracyjnego dla ofiary (art. 32), okaleczanie żeńskich narządów płciowych (art. 38), wymuszona aborcja lub sterylizacja kobiet (art. 39), napastowanie seksualne (art. 40).
- ⇒ Zgodnie z art. 42 zakazane jest usprawiedliwianie przemocy względami kulturowymi, zwyczajowymi, religijnymi, tradycyjnymi ani tzw. względami „honoru”. Dotyczy to zwłaszcza twierdzeń, jakoby ofiara przekroczyła kulturowe, religijne, społeczne lub tradycyjne normy lub zwyczaje stanowiące kryteria właściwego zachowania.

Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej

- ⇒ zbiór fundamentalnych praw człowieka i obowiązków obywatelskich uchwalony i podpisany w dniu 7 grudnia 2000 r. podczas szczytu Rady Europejskiej w Nicei w imieniu trzech organów Unii Europejskiej: Parlamentu, Rady UE oraz Komisji, powtórnie, z pewnymi poprawkami, podpisany przez przewodniczących tych organów podczas szczytu w Lizbonie 12 grudnia 2007 r. Moc wiążąca dokumentu została mu nadana przez traktat lizboński (reformujący) podpisany 13 grudnia 2007 r. (wszedł w życie 1 grudnia 2009 r.).
- ⇒ Karta składa się z preambuły oraz 54 artykułów podzielonych na 7 tytułów: Godność, Wolności, Równość, Solidarność, Prawa obywatelskie, Wymiar sprawiedliwości, Postanowienia ogólne dotyczące wykładni i stosowania karty.
- ⇒ Zakaz dyskryminacji ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną został wyrażony w art. 21 (tytuł Równość). Tytuł ten zawiera również zapisy gwarantujące prawa dziecka (art. 24), prawa osób w podeszłym wieku (art. 25) oraz prawa osób z niepełnosprawnością (art. 26).

Dyrektywa Rady 2000/43/WE z dnia 29 czerwca 2000 r. wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne

- ⇒ Dyrektywa potwierdza prawo każdej osoby do równości wobec prawa i ochrony przed dyskryminacją, co stanowi powszechne prawo uznane Powszechną Deklaracją Praw Człowieka oraz szeregiem innych aktów prawnych, których sygnatariuszami są wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej.
- ⇒ Celem wprowadzenia dyrektywy jest wyznaczenie ram walki z dyskryminacją ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne oraz wprowadzenie w życie w państwach członkowskich zasady równego traktowania.
- ⇒ Dyrektywa potwierdza zasadę równego traktowania ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne. Równe traktowanie rozumiane jest jako brak dyskryminacji bezpośredniej lub pośredniej. Dyskryminację bezpośrednią definiuje się jako sytuację, gdy ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne osoba traktowana jest mniej przychylnie niż traktuje się, traktowano lub traktowano by inną osobę w podobnej sytuacji (art. 2. ust. 2a). Dyskryminacja pośrednia występuje w sytuacji, gdy pozornie neutralny przepis, kryterium lub praktyka mogą doprowadzić do szczególnie niekorzystnej sytuacji dla osób danego pochodzenia rasowego lub etnicznego w stosunku do innych osób.
- ⇒ Zakres ochrony zabezpieczany przez dyrektywę obejmuje: warunki dostępu do zatrudnienia oraz prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek; kwestię dostępu do wszystkich rodzajów i szczebli poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego, doskonalenia i przekwalifikowania pracowników, łącznie ze zdobywaniem praktycznych doświadczeń; warunków zatrudnienia i pracy, łącznie z warunkami zwalniania i wynagradzania; wstępowania i działania w organizacjach pracowników lub pracodawców; ochrony społecznej, łącznie z zabezpieczeniem społecznymi opieką zdrowotną; świadczeń społecznych; edukacji oraz kwestii dostępu do dóbr i usług, jak również dostarczania dóbr i usług publicznie dostępnych, włącznie z zakwaterowaniem.

PRZEPISY PRAWA KRAJOWEGO W ZAKRESIE RÓWNEGO TRAKTOWANIA

W polskim porządku prawnym ochrona przed dyskryminacją ma charakter rozproszony – występuje wiele aktów prawnych wyrażających zakaz dyskryminacji/nakaz równego traktowania, którego adresatami są zarówno podmioty publiczne, jak i prywatne.

Konstytucja RP

- ⇒ Zasada równości wynika wprost z art. 32 Konstytucji RP:
 - 1. Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne.
 - 2. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.
- ⇒ Oprócz art. 32, zasada równości jest wyrażona w innych przepisach określających sytuację prawną jednostki, m.in.:
 - ⇒ w art. 6 – gwarancja równego dostępu do dóbr kultury;
 - ⇒ art. 33 – równość kobiet i mężczyzn
 - ⇒ art. 60 – równość dostępu do służby publicznej
 - ⇒ art. 64 ust. 2 – równość w zakresie ochrony prawnej własności oraz prawa dziedziczenia;
 - ⇒ art. 68 ust. 2 – równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych;
 - ⇒ art. 70 ust. 4 – równy dostęp do wykształcenia;
 - ⇒ art. 96 ust. 2, art. 127 ust. 1 i art. 169 ust. 2 – równość w zakresie prawa wyborczego.

Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy

- ⇒ Zasada równego traktowania pracowników oraz zakaz dyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny to podstawowe wytyczne, którym podporządkowany jest cały system prawa pracy w Polsce.
- ⇒ Rozwinięcie zasady niedyskryminacji zawarte zostało w Rozdziale IIa pt. „Równe traktowanie w zatrudnieniu”. Kodeks pracy wskazuje formy, w jakich może dojść do dyskryminacji w zatrudnieniu, tworząc jednocześnie własne definicje takich pojęć, jak: dyskryminacja bezpośrednia, dyskryminacja pośrednia, molestowanie, molestowanie seksualne.
- ⇒ W Kodeksie pracy, w art. 183a § 5 pkt. 1 wskazuje się także, iż wszelkie działania zachęcające lub nakazujące do dyskryminacji również stanowią jej przejaw – może to odnosić się zarówno do komunikatu wprost zachęcającego do dyskryminacji innej osoby, jak i na tzw. „cichym przyzwoleniu” ze strony jednostki/grupy/pracodawcy.
- ⇒ Ważnym postanowieniem jest wprowadzenie do Kodeksu pracy odpowiednich mechanizmów, z których może skorzystać osoba, wobec której pracodawca naruszył zasadę równego traktowania w zatrudnieniu. Zgodnie z art. 183d Kodeksu pracy osoba taka ma prawo do odszkodowania w wysokości nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę, ustalane na podstawie odrębnych przepisów.

Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania

- ⇒ Ustawa określa obszary i sposoby przeciwdziałania naruszeniom zasady równego traktowania ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną oraz organy właściwe w tym zakresie (art. 1).
- ⇒ Ustawa stanowi jeden z ważniejszych aktów prawnych, w którym poruszona została tematyka dotycząca przeciwdziałania dyskryminacji;
- ⇒ Uregulowano w niej m.in. kwestie równego traktowania i zakazu dyskryminacji w obszarze dostępu do dóbr i usług, opieki zdrowotnej, podejmowania działalności gospodarczej, działania w związkach zawodowych, zabezpieczenia społecznego, podejmowania kształcenia zawodowego, w tym doksztalcania, doskonalenia, przekwalifikowania zawodowego oraz praktyk zawodowych, a także oświaty i szkolnictwa wyższego.
- ⇒ W akcie tym zdefiniowano pojęcie „dyskryminacji bezpośredniej”, „dyskryminacji pośredniej”, „molestowania”, „molestowania seksualnego”, oraz „nierównego traktowania” (art. 3).
- ⇒ Ustawa określa również środki dla ochrony zasady równego traktowania i organy właściwe w sprawach przeciwdziałania jej naruszeniom. Wprowadzony został również obowiązek ustanowienia organu właściwego w sprawach przeciwdziałania naruszeniom zasady równego traktowania. Zadanie dotyczące realizacji zasady równego traktowania oraz walki z dyskryminacją powierzono Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz Pełnomocnikowi Rządu do Spraw Równego Traktowania, które to urzędy stoją na straży monitorowania przestrzegania zasady równości oraz podejmują działania zmierzające do eliminacji naruszeń zakazu niedyskryminacji.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy

- ⇒ Przepisy ustawy chronią przestrzeganie zasady równego traktowania w dostępie i korzystaniu z usług rynku pracy oraz instrumentów rynku pracy bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.
- ⇒ Ustawa o promocji zatrudnienia i instrumentach rynku pracy zawiera bezpośrednie odniesienia do kwestii równości. Zasady tej nie mogą naruszać jakiegokolwiek postanowienia dotyczące przyjmowania osób do pracy, pośrednictwa pracy, tworzenia ofert pracy itp.
- ⇒ W ustawie wyrażona została w sposób bezpośredni zasada niedyskryminacji ze względu na wymienione w ustawie przyczyny, takie jak: płeć, wiek, orientacja seksualna, narodowość, religia itd. Zawarcie takiego uregulowania w jednym z głównych aktów prawnych dotyczących zadań państwa w kwestii zapewnienia pełnego i produktywnego zatrudnienia oraz polityki rynku pracy wskazuje na to, iż kwestia dyskryminacji w tym obszarze jest szczególnie zauważalna, a państwo w jawny sposób powinno stanąć na czele przeciwdziałania jej jakimkolwiek przejawom w tej dziedzinie.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych

Ustawa reguluje:

- ⇒ system instytucji świadczących pomoc społeczną dla osób z niepełnosprawnościami;
- ⇒ szczególną procedurę administracyjną dotyczącą orzekania o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności;
- ⇒ szczególne warunki zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.

Ustawa jest również podstawą prawną działania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON).

- ⇒ W odniesieniu do kwestii równego traktowania osób z niepełnosprawnością w pracodawca jest zobowiązany do zapewnienia niezbędnych racjonalnych usprawnień dla osoby z niepełnosprawnością, która pozostaje z nim w stosunku pracy, uczestniczy w procesie rekrutacji, odbywającej szkolenie, staż zawodowy lub praktyki (art. 23a)
- ⇒ niezbędne racjonalne usprawnienia polegają na przeprowadzeniu koniecznych w konkretnej sytuacji zmian lub dostosowań do szczególnych, zgłoszonych pracodawcy potrzeb wynikających z niepełnosprawności danej osoby, o ile przeprowadzenie takich zmian lub dostosowań nie skutkowałoby nałożeniem na pracodawcę nieproporcjonalnie wysokich obciążeń (w sytuacji, gdy obciążenia te są nieproporcjonalne, powinny być rekompensowane ze środków publicznych).

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej

- ⇒ Art. 6 Ustawy stanowi, iż „podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej jest wolne dla każdego na równych prawach, z zachowaniem warunków określonych przepisami prawa”.
- ⇒ Ponadto organ administracji publicznej nie może żądać, ani uzależnić swojej decyzji w sprawie podjęcia, wykonywania ani zakończenia działalności gospodarczej od spełnienia przez daną osobę dodatkowych warunków, które nie zostały przewidziane przepisami prawa.

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

Ustawa reguluje zasady (art. 1):

- 1) prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych i współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi;
- 2) uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania organizacji pożytku publicznego;
- 3) sprawowania nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego;
- 4) Tworzenia i funkcjonowania rad działalności pożytku publicznego

W art. 3 definiuje się działalność pożytku publicznego jako działalność społecznie użyteczną, prowadzoną przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych. Do działań tych zalicza się (w odniesieniu do tematyki niniejszej prezentacji) m.in.:

- ⇒ działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- ⇒ działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego
- ⇒ działalności na rzecz integracji cudzoziemców;
- ⇒ działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
- ⇒ działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn

Współpraca organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi odbywa się na zasadach: pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji i jawności (art. 5).

Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania

- ⇒ Ustawa przyjęta jeszcze przez Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej jako akt prawny o charakterze wykonawczym doprecyzowujący ogólne postanowienia Konstytucji PRL z 1952 r. w zakresie wolności sumienia i wyznania.
- ⇒ Po wejściu w życie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. utrzymano obowiązywanie ustawy (mimo że podobne gwarancje zostały wyrażone w przepisach Konstytucji RP).
- ⇒ Art.1 ust. 3 ustawy stwierdza, że obywatele wierzący wszystkich wyznań oraz niewierzący mają równe prawa w życiu państwowym, politycznym, gospodarczym, społecznym i kulturalnym.
- ⇒ Gwarancja ustawowa odnosi się do wszystkich, nie tylko do obywateli, ponieważ art. 7 ust.1 stanowi, że cudzoziemcy przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej korzystają z wolności sumienia i wyznania na równi z obywatelami polskimi.
- ⇒ Ustawa o gwarancjach wolności sumienia i wyznania formułuje ponadto gwarancje niedyskryminacji ze względu na przekonania w sprawach religijnych. Przede wszystkim w art. 10 ust. 1 została wyrażona zasada, iż Rzeczypospolita Polska jest państwem świeckim, neutralnym w sprawach religii i przekonań. Taką gwarancją jest także wyraźnie wyróżnione w art. 2 pkt. 5 prawo jednostki do zachowania milczenia w sprawach swojej religii lub przekonań.
- ⇒ Ponadto funkcję gwarancyjną pełnią zasady: oddzielenia kościołów i innych związków wyznaniowych od państwa (art. 9 ust. 2 pkt 1) oraz równouprawnienia wszystkich kościołów i innych związków wyznaniowych, bez względu na formę uregulowania ich sytuacji prawnej (art. 9 ust. 2 pkt. 3).

Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym

⇒ Ustawa:

- ⇒ reguluje sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowaniem i rozwojem języka regionalnego, integracją obywatelską i społeczną osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych,
 - ⇒ określa sposób realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne.
 - ⇒ określa zadania i kompetencje organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w zakresie tych spraw.
- ⇒ W ustawie wskazano rozumienie pojęć „mniejszość narodowa” i „mniejszość etniczna”, określono warunki przynależności do nich oraz wymieniono grupy do nich zaliczane (art. 2. i 3.).
- ⇒ W art. 4 podkreślono, że przynależność do mniejszości narodowej i etnicznej jest swobodną decyzją każdej osoby, a osoby należące do mniejszości mogą korzystać z praw indywidualnie jak i wspólnie z innymi członkami swojej mniejszości.
- ⇒ W art. 6 wyrażono zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność do mniejszości. Zabrania się również stosowania środków mających na celu asymilację osób należących do mniejszości, jeżeli środki te miałyby zostać zastosowane wbrew woli tych osób (art. 5.).

Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego

- ⇒ Ustawa zawiera przepisy o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi oraz o środkach ochrony jej praw i godności.
- ⇒ W preambule ustawy stwierdza się, że zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa.
- ⇒ W art. 2. wymienione są zadania, których realizacja (przez organy administracji rządowej i samorządowej, powołane do tego celu instytucje oraz organizacje pozarządowe) zmierza do ochrony zdrowia psychicznego. Jednym ze wskazanych zadań jest „kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałania ich dyskryminacji.”

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych

- ⇒ Ustawa określa zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym (emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe) oraz ustala szczegółowe zasady funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych.
- ⇒ Art. 2a. 1. stanowi, że „ustawa stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, stan cywilny oraz stan rodzinny”.
- ⇒ Zakres równego traktowania dotyczy w szczególności:
 - ▶ 1) warunków objęcia systemem ubezpieczeń społecznych;
 - ▶ 2) obowiązku opłacania i obliczania wysokości składek na ubezpieczenie społeczne;
 - ▶ 3) obliczania wysokości świadczeń;
 - ▶ 4) okresu wypłaty świadczeń i zachowania prawa do świadczeń.

Ubezpieczony, który uważa, że nie zastosowano wobec niego zasady równego traktowania, ma prawo dochodzić roszczeń z tytułu ubezpieczeń z ubezpieczenia społecznego przed sądem.

KONTAKT

BIURO@PUBLICPROFITS.PL

SIEDZIBA SPÓŁKI

BAZAR POZNAŃSKI
UL. PADEREWSKIEGO 8
61-770 POZNAŃ

TEL. +48 61 250 33 32

DZIAŁ BADAŃ
UL. CHWALISZEWO 72/16
61-104 POZNAŃ